

Harde fakta om Høyres hovedstad

OSLO

1983

UTGITT AV RØD VALGALLIANSE

www.pdf-arkivet.no (2020)

Hemmelighetsstempling - løftebrudd

«Vi mener at Oslo kommune forsømmer sin selvsagte informasjonsplikt overfor de skattebetalerne som både betaler politikernes feite lønninger, og i tillegg må tåle alle nedskjæringene. Derfor gjør vi grundig rede for hva som er hovedtrekkene i budsjettopplegget for Oslo kommune 1982 ... Vi synes det ville være et framsteg om kommunen selv sørger for å gi ut *den* delen av informasjonen neste år.»

Slik skrev vi i forordet til heftet «Oslo 1982» for ett år siden. Og RVs Ellen Pedersen reiste saka i bystyrets møte 20. januar 1982, med disse 3 spørsmålene:

«1. Hva er årsaken til at Oslo kommune ikke har trykt opp et langt større antall av både budsjettforslaget og innstillingene?

2. Vil kommunen fra og med neste budsjettbehandling sørge for at budsjettforslaget blir trykt i et langt større opplag slik at alle interesserte kan få det, eventuelt kjøpe det på samme måte som ordningen er med statsbudsjettene?

3. Vil kommunen også fra og med neste budsjettbehandling sette i gang andre informasjonstiltak for at befolkningen skal bli bedre kjent med hovedsakene i budsjettopplegget og kommunens økonomiske situasjon?»

Finansrådmannen ville ikke svare på dette, og sa bare at saken måtte diskuteres. Ordfører Albert Nordengen var derimot lutter velvilje. Han sa seg enig i at noe måtte gjøres, «for jeg merker jo at det nå er en ganske annerledes interesse for dette, som går delvis på formannskapets kontor og merkes der. Jeg vet ikke hvor mange ganger jeg har vært behjelpelig med å finne frem et eller annet eksemplar et eller annet sted, og det synes jeg er meget utilfredsstillende, så vi må ta det opp så vi kan imøtekomme det krav som her er helt naturlig.» Og med dette positive svaret, var bystyret ferdig med saka.

Men i praksis ble det noe helt annet. Formannskapet vedtok i februar å innføre en helt ny praksis, med hemmeligstempling av alle budsjettforslag fra de ulike etatene og rådmennene!

Og da finansrådmannens budsjettforslag ble offentliggjort 1. oktober var alt som før. Budsjettet er like kronglete og utilgjengelig for utenforstående som det alltid har vært. Noe informasjonstiltak fra kommunen for «å imøtekomme det krav som her er helt naturlig», det har ingen hverken hørt eller sett snurten av.

Derfor ble det altså nødvendig å lage et hefte i RV-regi denne høsten også. Vi ønsker deg god lesning.

Erling Folkvord
(red.)

OSLO

1983

Harde fakta om Høyres hovedstad

Utgitt av Oslo Rød Valgallianse
— November 1982 —

0120

1983

www.pdf-arkivet.no

Forsidebilde: Ola Lagarhus/Samfoto
Baksidebilde: Arild Nordmann/Samfoto

Forord

Også i år må det minste partiet i Oslo bystyre ta jobben med å lage grundig informasjon til skattebetalerne om den framtida som de store partiene planlegger. Vi håper vi har løst oppgaven slik at mange får nytte av det.

Det er flere saker vi gjerne skulle tatt opp mye grundigere i dette heftet. Vi har valgt ut noen få spørsmål som vi vet er viktig for mange. Skulle vi få heftet ut raskt, ble vi nødt til å la andre viktige saker ligge.

Heftet er resultatet av mange personers bidrag. Og vi vil også takke for hjelpsomhet og imøtekommenhet fra kommunale saksbehandlere som har svart på spørsmål og hjulpet oss å finne fram vesentlige fakta.

Vi vil gjerne få reaksjoner fra leserne. Vi vil gjerne høre om heftet har vært nyttig i kampen for å forsvare levekåra. Vi er også glad for å høre om svakheter som noen oppdager.

Kildehenvisningene er samla bakerst i hvert kapittel. Dersom du vil vite mer om kildematerialet vi har brukt, er du velkommen til å kontakte oss. Rød Valgallianses kontor i Bernt Ankersgt. 6 B, 4.etg., tlf. 41 40 32, hjelper deg å komme i kontakt med de som har laga heftet.

Oslo 2. november 1982

Oslo Rød Valgallianse

Innhold

1. Det er dine levekår det gjelder	5
2. Hovedtrekka i 83-budsjettet	7
3. Problemer som kapitalismen ikke kan løse	14
4. Historia om høyrebølgen	16
5. Slik hersker borgerskapet i Oslo	25
6. Innvandrerne — 5 prosent av Oslos befolkning	31
7. Oslo i 80-åra — han kan gjøres?	33
8. Sjukehusene — penger spart er penger tapt	44
9. Utrygt å bli gammel i Oslo	50
10. Værsågod, bo dere i hjel	55
11. 3,5 mill. fra sosialhjelpsklientene	58
12. Barnevern — en beklagelig utgift	60
13. Barnehager — dyrere og dårligere	62
14. Dårligere skole — men motstanden øker	67
15. Kollektivtrafikken — dyrere og farligere	75
16. Tekniske etater — en unødvendig luksus?	78
17. Beredskapsplanen — utsatt nok en gang	80
18. Byens verste arbeidsgiver?	83
19. «Lure» ideer: Ferieskatt og pissoaravgift	85
20. Kamper som ga resultater	87
21. Slik får du informasjon	89

1. Det er dine levekår det gjelder

I januar 1982 steg prisene på pensjonistenes en-retts «billigmiddag» fra kr. 7,50 til kr. 12. Resultatet ble som venta — svært mange måtte sløyfe middagen. I første halvår 1982 ble det solgt 103 000 færre middagsporsjoner enn i første halvår 1981. Det betyr at det hver dag var 564 færre som fikk seg slik middag.

Økte egenandeler, økte priser og avgifter brukes på denne måten for å redusere etterspørselen etter kommunens tjenester. Barnehager, fritidshjem, tannpleie, kollektivtrafikk, feriekolonier osv. Metoden er den samme hele tiden.

Og hver gang er resultatet at det blir dyrere å leve for vanlige lønnstakere og pensjonister. Vi må betale stadig mer for slikt som før ble betalt over skattededelen.

De offentlige budsjettene for 1983 øker arbeidsløsheten kraftig. Oslo kommunes lønnsbudsjetter skjæres ned. Enda flere blir uten arbeid.

Samtidig øker både den private og den offentlige overflod.

Klasseskillet øker i Oslo. Den rike overklassen blir stadig rikere. De nyter godt av rentefradragsregler og skattelettelser, og lever helt uberørt av kommunens nedskjæringstiltak.

Men også den norske staten legger opp veldige overskudd. Statistisk Sentralbyrå forteller at statens driftsoverskudd var 14,7 milliarder kr. i 1980 og 13,6 milliarder kr. i 1981.¹

De kommunale nedskjæringene og dårligere levekår for vanlige arbeidere, funksjonærer og pensjonister er den ene sida av saka. De enorme statsoverskuddene og overklassens voksende rikdommer er den andre sida. Og dette er *to sider av samme sak*.

Byens toppledelse konsentrerer seg om det *de* synes er viktigst. Oslo skal formes om til en kongressby. Storhoteller planlegges på Vaterland og i Nylandsområdet. Internasjonale hotellkjeder som Sheraton, Hilton og Meridienne er inne i bildet.

Oslofolk flest har ikke bruk for dette. Vi trenger tvert om en by der vi kan bo, arbeide og leve.

Det økonomiske opplegget for 1983 vil forverre folks levekår enda mer enn tariff-oppgjøret gjorde. Derfor oppfordrer vi særskilt fagforeningene til å aksjonere og protestere for 4 krav:

- 1. Nei til avgiftsøkninger.**
- 2. Nei til nedleggelse av kommunal virksomhet.**
- 3. Økte overføringer fra staten til kommunene.**
- 4. Hard skattelegging av den rike overklassen i Oslo.**

1. Økonomisk utsyn over 1981, s. 130.

2. Hovedtrekka i 83-budsjettet

«Med kommunens inntektsutvikling i 80-årene slik den fortoner seg i kommuneplanen, vil en *ikke* make å forhindre en vesentlig forverring av bymenneskenes levkår.»⁽¹⁾

Dette er et gitt utgangspunkt for borgerlige bypolitikere av forskjellige kulører. De årlige budsjettene blir derfor redusert til et spørsmål om *hvordan* forverringa av folks levkår skal gjennomføres, rent taktisk. Og minst like viktig: Hvordan tilsløre at Oslo har en styrtrik overklasse som ikke på noen måte får sine levkår beskåret.

1983 føyer seg pent inn i rekka, men får sine særegenheter bl.a. fordi kommunevalget stiller særskilte krav til taktikken.

Kommunen får stadig mindre inntekter

Oslos inntekter blir mindre for hvert år. Dette er helt i tråd med den statlige politikken som er beskrevet i kapittel 4 i dette heftet. Grovt regna er det slik at skatteinntektene går nedover omtrent i takt med folketallet. Sjølsagt er det avvik fra denne tendensen enkelte år, slik som i 1979 og i 1981. Tabellen nedenfor viser endringene i både skatteinntekter og kommunens netto driftsutgifter de siste 6 åra.⁽²⁾

Budsjettutvikling 1976-83 i 1979-priser. Mill. kr.

	1976	1977	1978	1979	1980	1981	FR'S Budsjett 1982	forslag 1983
1. Skatter	3 828	3 924	3 855	3 739	3 620	3 731	3 584	3 536
2. Netto driftsutgifter:	3 334	3 287	3 509	3 617	3 539	3 514	3 283	3 253
3. Overskudd løpende utgifter og inntekter (1 ÷ 2)	494	637	346	122	81	217	301	283

Tendensen i denne tabellen stemmer med virkeligheta, sjøl om endelig regnskap trolig vil vise at nedgangen i 1982 blir en del mindre enn budsjettert, både når det gjelder skatteinntekter og netto driftsutgifter.

Men det som øker, både i verdi og regna som andel av budsjettet, er de kommunale avgiftene. Også dette er i tråd med den statlige politikken og storfinansens ønsker om at prisene skal brukes til å bremse arbeidsfolks og pensjonisters etterspørsel etter offentlige tjenester.

Fordi folketallet går ned, blir det jo færre og færre som skal betale de økende avgiftene. Kommunens samlede avgiftsinntekter har økt fra 2 278 mill. kr. i 1980 til forslag om 3 600 mill. kr. i 1983. ⁽³⁾Når vi trekker fra en forventet prisstigning på 10,5 prosent neste år, viser dette *en reell økning på drøyt 15 prosent i løpet av 3 år.*

Disse avgiftsøkningene er det eneste kommunen får bestemme sjøl på inntektssida. Kommuneskatten og skattereglene bestemmes av staten. Og det er så sinnrikt ordna at statsskatten er såkalt progressiv og øker i takt med inntekta, mens kommuneskatten ligger fast på 23 prosent. (21 prosent til kommunen og 2 prosent til statens skattefordelingsfond.)

Dermed er det utfallet av lønnsoppgjøra som betyr mest for kommunens skatteinntekter. Men for 1983 har Stortinget gjort en rekke vedtak som «vil bidra til at kommuneskattene i 1983 vil stige noe mindre enn det generelle inntektsgrunnlaget.»⁽⁴⁾ Dette betyr at *verdien* av kommunenes skatteinntekter neste år skal skrumpe inn enda litt raskere enn arbeidsfolks reallønn.

Finansrådmannens budsjettforslag for 1983 ble lagt fram før det var regna ut et endelig skatteanslag for 1983. Da dette anslaget forelå, viste det en sluttsum som var litt lavere enn finansrådmannens forslag.⁽⁵⁾

Større arbeidsløshet

Arbeidsløsheta øker alltid når kommunebudsjettene skrumper inn. Det nytter ikke å komme unna den sammenhengen. For storparten av budsjettet er lønnsutgifter, og resten brukes til å kjøpe varer og tjenester fra andre bedrifter. Derfor får nedgang i kommunebudsjettet store ringvirkninger.

Nedlegging av kommunale arbeidsplasser betyr som regel at tjenesteytinga overfor befolkninga blir dårligere. Hvis de kommuneansattes fagforeninger vil slåss for arbeidsplassene, har de derfor store muligheter til å få støtte. DNAs gruppefører Odd Wivegh kom inn på dette da bystyret behandla 1982-budsjettet. Han var opptatt av kommunens taktikk. «La meg så få si når det gjelder spørsmålet om oppsigelser, permitteringer, omplassering og slike ting, at dette kan ikke og bør ikke skje over hodet på de ansatte.» Og han føyde til at «nå har Norsk Kommuneforbund hatt en mulighet til å delta i et positivt samarbeid om disse spørsmålene, og det er meget beklagelig at forbundet hittil har avvist alle forslag fra kommunens side.»⁽⁶⁾ Med andre ord: Oppsigel-

ser er nødvendig, men det skal skje i klassesamarbeidets ånd, med sosialdemokratisk takt og stil.

Erfaringene med disse tingene har fått finansrådmannen til å finne en enda bedre taktikk for 1983. Han har innført et nytt avsnitt i budsjettet som heter «forventede besparelser på lønnsposter.»⁽⁷⁾ Vi gjengir finansrådmannens egen omtale av dette: «I budsjett 1983 er lønnspostene ført opp med de beløp som antas å gå med når det tas hensyn til ledighet og svikt i personelltilgang. På de u.kap. der lønnsbesparelsene erfaringsmessig er store, har finansrådmannen beregnet lønnsavsetningen med utgangspunkt i faktisk forbruk 1. halvår 1983. Finansrådmannen forutsetter at slike budsjettkutt i denne forbindelse betraktes som en teknisk justering, og at de ikke får konsekvenser for planlagt aktivitet. Dersom det faktiske nivå for lønnskostnader øker som følge av bedret personelltilgang m.v., må budsjettene vurderes påny. I budsjettet for 1983 er det på de enkelte lønnsposter innarbeidet i alt 90 mill. i forventet besparelse.»⁽⁸⁾

Dette kommer til å ramme eldreomsorgen aller hardest. Hvis dette går igjennom, vil kommunen på noen få år i *praksis* ha gjennomført en varig senkning av bemanning og bemanningsnormer. Og det hele er gjennomført under varemerket «teknisk justering»!

Dette er et nokså grovt forsøk på å føre fagbevegelsen bak lyset. Og ordfører Albert Nordengen er innstilt på å følge opp dette taktiske opplegget fra sin sosialdemokratiske finansrådmann. Han skriver i et notat til finansutvalget 11. oktober:

«Det har i de senere år vært iverksatt flere tiltak når det gjelder lønninger og lønnsdominerte utgifter: Ansettelsesstopp, forsinkete ansettelser, prosent-kutt på diverse lønnsposter, ikke innarbeidede merutgifter som følge av lønnsoppgjør m.v. *Årets forslag inneholder ikke tiltak av denne karakter.*»⁽⁹⁾

Enten er det slik at finansrådmannen har klart å lure ordføreren, eller så er dette et avtalt opplegg der de sammen skal prøve å lure flest mulig.

De 90 mill. som er fjerna fra lønnsbudsjettene tilsvarer omtrent 900 år-sverk. Det vil føre til at etatssjefer, avdelingssjefer og bestyrere *ikke får lov til å ta inn folk* i stillingene. Finansrådmannen har fordelt kuttene på de ulike etatene.

Hvis vi ser på eldreomsorgen, er virkninga av dette *større* enn prosent-kuttet som ble forsøkt i januar 1982, men oppgitt i april etter hard kamp. (Se kap. 9)

De «tekniske justeringene» rammer eldreomsorgens lønnsbudsjetter slik:⁽¹⁰⁾

Kommunale sykehjem	5 mill. kr
Private sykehjem	5 mill. kr
Trygdeboligene	7,5 mill. kr
Hjemmehjelp, hjemmesykepleie	6,5 mill. kr
Samlet svekking av eldreomsorgen	24,0 mill. kr

Dette opplegget for tvungen underbemanning i eldreomsorgen står uendra etter at sosialutvalget har behandla budsjettforslaget 19. oktober.

Utviklinga fram mot budsjettbehandlninga og utover i 1983 vil vise om denne «lure» måten å fjerne arbeidsplasser på lykkes.

Skattelette og avgiftsøkninger

Det er foreslått avgiftsøkninger i 1983 for tilsammen 370 mill. kr.⁽¹⁾ Hvis vi fordeler dette på Oslos innbyggere mellom 16 og 67 år blir dette ca. 1 230 kr. i avgiftsøkning pr. voksen Oslo-innbygger. Da er uførepensjonister, arbeidsløse og andre som ikke har inntektsgivende arbeid regna med. Bystyret kommer nok til å gjøre noen endringer i dette. Trikkeprisene blir kanskje økt litt mindre og strømprisene kanskje litt mer enn først foreslått. Men totalsummen vil ikke bli vesentlig endra.

Til sammenlikning kan vi se på den skatteletten som loves i statsbudsjettet. Hvis Willochs forslag til skattelette var fulgt på alle punkter, ville en enslig person med 80 000 i bruttoinntekt få en reell skattelette på 414 kr. En enslig person med 100 000 i bruttoinntekt ville få en reell lette på 695 kr. Og en med inntekt på brutto 125 000 ville komme ut med 988 kr. i skattelette.⁽²⁾ Bare de som tjener over 160 000 ville få en skattelette som var tilstrekkelig til å oppveie den forannevnte økinga i kommunale avgifter. Tilsvarende er det for familier. Bare hvis et ektepar tjener over 250 000 kr. ville de fått en skattelette som tilsvarte de økte avgiftene for to voksne Oslo-innbyggere.

Alt dette må tas med sosiale og klassemessige forbehold. For det første forsvant mye av Willochs oppskrytne skattelette på veien. For det andre er det slik at både skatteletten og de kommunale avgiftene slår svært ulikt ut sosialt. «Skatteletten» betyr så godt som ingenting for de med små eller gjennomsnittlige inntekter, men gir store fordeler til de rike og til bedriftseierne. De kommunale avgiftene rammer bare vanlig hverdagsforbruk som strøm, kollektivtrafikk, barnehageplass og boutgifter. Det siste skjer hovedsaklig gjennom renholds-, vann- og kloakkavgiftene. Derfor vil de kommunale avgiftsøkningene slå ut svært hardt for vanlige lønnsinntakere og pensjonister som bruker hele inntekta til daglige forbruksformål. Men de vil nesten ikke merkes på budsjettene til Oslos rike overklasse.

Derfor er det ingen tvil om det endelige resultatet: Skatte- og avgiftspresset på alle vanlige lønnsinntakere og pensjonister i Oslo vil øke vesentlig i 1983. Gjenytelsen er at vi får færre og dårligere offentlige tjenester tilbake.

Noen tror at Høyre er «bedre» enn DNA i slike spørsmål. Andre mener det stikk motsatte. I praksis har det vært små forskjeller. F.eks. var den skatteletten som DNA lanserte høsten 1979 enda mere «usosial» enn Høyres forslag nå. Og i spørsmålet om kommunale avgifter har de dels vært helt enige, dels har DNA lagt seg noen prosenter under for å markere en «fordelingspolitisk

Følgende kan antydes som ramme for påplussinger:

Sykehusrådmannen	+ 70 mill
Sosialrådmannen	+ 50 "

(Utdrag av brev fra ordføreren til finansutvalget av 11.10.)

Protokoll fra finansutvalgets møte den 11. oktober 1982.

Til stede: Albert Nordengen, Per Høybråten, Hans Svelland, Martha Saim Valaur, Sigurd Hsten, Odd Alvech, Tove Hegeen Larsen, Jon Erlien, Arne Kvalheim.

548 Finansrådmannens budsjettforslag for 1983
H og KrF la frem notat datert 11.10.82 vedrørende budsjettforslaget for 1983 - rammer og saldering.

Finansutvalget drøftet budsjettsituasjonen generelt, men foretok ingen avstemninger over enkelte punkter i budsjettet.

(Utdrag av protokoll fra finansutvalget 11. oktober)

FINANSRÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG 1983

Sak 438 ble behandlet som siste sak på A-kartet.

Forslag fra Høyre:

Sosialutvalget viser til Finansutvalgets behandling av budsjetttramme for 1983, der rammen for sosialrådmannens budsjettområde ble utvidet med 50 mill.kr.

Forslag fra Arbeiderpartiet.

Arbeiderpartiet vil i forbindelse med 1983-budsjettet styrke postene for å bedre levevilkårene for de svakeste. Store grupper av barn, unge og eldre er dårlig stillet og Arbeiderpartiet vil fordele de 50 mill. som finansutvalget har økt sosialavdelings rammer med, til følgende hovedområder:

(Utdrag av protokoll fra sosialutvalget 19. oktober.)

276/1982. FINANSRÅDMANNENS BUDSJETTFORSLAG FOR 1983.
SYKEHUSRÅDMANNENS REDEGJØRELSE AV 06.10.1982 MED VEDLEGG.

Til møtet forelå følgende uttalelse fra Høyres gruppe:

Under henvisning til finansutvalgets behandling av rammene for neste år, der sykehusrådmannens ramme ble øket med 70 mill. kr., vil Høyre sette frem følgende forslag:

(Utdrag av protokoll fra sosialutvalget 19. oktober.)

profil», som de sjøl kaller det. Bystyrets flertall økte f.eks. strømtarifene med 25 prosent fra januar 1982. Wivegh sa at nå «skal de borgerlige på død og liv få skattebetalerne».⁽¹³⁾ Og så fremma han sjøl like etterpå DNAs eget forslag som var å øke de samme strømtarifene med — 18,7 prosent. På det andre hovedspørsmålet, nemlig kollektivtakstene som også ble kraftig økt fra januar 1982, fikk samme Wivegh derimot ros fra «de borgerlige». «Jeg finner derfor grunn til å gi partiet (DNA) honnør for at partiet denne gang har vært så realistisk å se nødvendigheten av å gå til de forhøyelsene som av flertallet er foreslått når det gjelder kollektivtakstene», sa ordfører Nordengen.⁽¹⁴⁾ Nå, foran et kommunevalg, må vi regne med at DNA vil snakke litt høyere enn vanlig om sin «fordelingspolitiske profil» på avgiftsøkningene. Programkomiteen deres slår fast at de særlig vil gå inn for å øke de avgiftene som slår ut på boutgiftene.⁽¹⁵⁾

Finansutvalget bestemmer

I oktober 1982 fikk de ulike sektorutvalgene lov til å «behandle» finansrådmannens budsjettforslag. Utad skal dette gi et inntrykk av at de folkevalgte på alle sektorer har deltatt i utforminga av det opplegget som endelig vedtas i bystyret i desember. Slik skulle det bli mer demokratisk.

Men aller først var det møte i finansutvalget 11. oktober. Her møter som kjent ordføreren og de 8 andre heltidspolitikerne som avgjør alle viktige saker. Protokollen fra deres første budsjettbehandling lyder i sin helhet:

«Finansutvalget drøftet budsjettsituasjonen generelt, men foretok ingen avstemminger over enkelte punkter i budsjettet».⁽¹⁶⁾ I dette møtet la ellers ordføreren fram et notat om hvordan han synes ting *burde* gjøres.

Så fikk de andre folkevalgte slippe til, i demokratiets navn. Behandlinga i sosialutvalget viser hva dette er verdt. Først la Høyre fram et forslag der det innledningsvis heter: «Under henvisning til finansutvalgets behandling av rammene for neste år, der sosialrådmannens ramme *ble øket med 50 mill. kr.* vil Høyre sette frem følgende forslag: ...»⁽¹⁷⁾ Og så la DNA fram et forslag der det står at: «Arbeiderpartiet vil fordele *de 50 mill. kr. som finansutvalget har økt* sosialavdelingens rammer med, til følgende hovedområder...»⁽¹⁸⁾

Merkelig, ikke sant? Både DNA og H tar for gitt at sosialutvalget ikke kan gjøre noe annet enn å fordele påplussinger på 50 mill. kr. eller to prosent av sosialbudsjettet. *Ingen* av sosialpolitikerne bryr seg f.eks. med å forsvare de 49 tilleggsforslagene fra sosialrådmannen som i alt utgjør 187 mill. kr. og som det er gitt detaljerte sosialpolitiske begrunnelser for.⁽¹⁹⁾ Da helse- og sykehusutvalget hadde sitt møte, skjedde akkurat det samme. Eneste forskjellen var at der hadde de en annen sum de kunne fordele.

Den foran siterte finansprotokollen viser at det ikke er gjort et eneste vedtak i finansutvalget om hva sosialutvalg, sykehusutvalg skal gjøre.

Det *eneste* som finnes skriftlig er et brev fra Albert Nordengen til finansutvalgets medlemmer, der han sier at «følgende kan antydes som ramme for påplussinger: Sykehusrådmannen 70 mill. kr., sosialrådmannen 50 mill. kr.... osv.»⁽²⁰⁾

En «antydning» fra ordføreren har altså blitt oppfatta som et bindende direktiv av bl.a. Kr.F.s og DNAs grupper i sosialutvalget. Når vår sosiale velferd har slike forsvarere, trenger velferdsstaten sannelig ingen fiender.

Dette eksemplet forteller en god del om hva som virkelig skjer bak partipolitikkens kulisser i Rådhuset.

Valgkamptilskudd fra Willoch?

Men Albert Nordengen er likevel bekymra. Han frykter politisk motstand, ikke minst mot raseringsplanene i helsevesenet. Disse omfattende nedleggelsene vil han helst utsette til etter kommunevalget. I den anledning har han skrevet et brev til partifelle Kåre Willoch. Brevet begynner slik: «Oslo kommune har en overkapasitet på sykehussenger som må trappes ned...» Her skal det altså straks slås fast at nedleggings*viljen* er til stede. Men han vil ikke gjennomføre dette før kommunevalget, slik budsjettforslaget legger opp til: «En slik hurtig nivåsenkning vil måtte gå ut over et stort antall pasienter» skriver Nordengen som sant er. Og han føyer til at «det vil ikke være mulig å samle et politisk flertall for finansrådmannens forslag.» Så kommer han inn på at statsbudsjettet generelt fører til at kommunens inntekter blir 50 mill. kr. mindre enn det som var forutsatt i finansrådmannens budsjettforslag. Og han konkluderer med å be om «et møte raskest mulig» for å drøfte «en form for omstillingstilskudd til helsevesenet, for 1983 på 100 mill. mill. kr.»⁽²¹⁾

Det Nordengen ber om er i virkeligheten et valgkamptilskudd. Han tør ikke for sitt politiske livs skyld gå inn i en kommunevalgkamp samtidig som enda flere sykehusnedleggelsener skal gjennomføres. Derfor vil han ha hjelp fra Willoch til å utsette nedleggelsene noen måneder. Vi må regne med at uansett hva Willoch svarer, så vil sykehusnedleggelsene bli utsatt til ei tid etter kommunevalget. Nordengen foretrekker nok et kommunalt underskudd i 1983 framfor å føre kommunevalgkamp på en slik sak.

Urealistisk budsjett

Sjøl om toppolitikerne lett blir enige seg i mellom, har de vanskelig for å gjennomføre de nedtrappingsplanene de vedtar for kommunal virksomhet. I møtet den 27. oktober 1982 ble kommunens regnskaper for 1981 endelig godkjent. Men det skjedde ikke uten visse bekymrede kommentarer. Kommunens desisjonsutvalg «finner grunn til å peke på det betenkelige» i at bystyret vedtok en rekke tilleggsbevilgninger i løpet av 1981 uten å ha reell dekning for dem. «Denne praksis er i strid med kommunelovens paragraf 50, nest siste

ledd, som bestemmer at tilleggsbevilgninger normalt ikke skal gis uten at det samtidig anvises dekning på årets budsjett.» Og derfor vil «desisjonsutvalget for sitt vedkommende understreke behovet for fortsatt arbeid med sikte på en effektivisering av kommunens budsjettprosess.»⁽²²⁾

Oversatt til folkelige ord betyr dette omtrent: Bystyrets *evne* til å gjennomføre folkefiendtlige nedskjæringer er en god del mindre enn toppolitikernes *vilje* til det samme. Derfor må styringssystemet strammes opp, slik at de som har viljen også får makt og muligheter til å sette ting ut i livet. For vår del vil vi ta disse problemene på toppen som en oppmuntring i kampen for å forsvare offentlig virksomhet i 1983.

1. Oslo kommuneplan 1980-90, utg. 18.2.1980, s.11.
2. Kilde: Finansrådmannens budsjettforslag 1983, s.XXXII.
3. Regnskap 1980 s.10. Budsjett 1983 s.XV.
4. Nasjonalbudsjettet for 1983, s.97.
5. Opplyst på telefon fra finansrådmannens kontor.
6. Bystyrereferatet fra 10.-11. desember 1981, s.11.
7. s. XXXVI i Finansrådmannens budsjettforslag 1983.
8. Samme kilde.
9. Notat fra Albert Nordengen til Finansutvalgets medlemmer, datert 11.10.82, s.5.
10. Se Finansrådmannens budsjettforslag 1983, sidene 167,169,174 og 186.
11. Finansrådmannens budsjettforslag s.XVI.
12. Nasjonalbudsjettet for 1983, s. 109.
13. Bystyrereferatet fra 10.-11. desember 1981, s.11.
14. Samme kilde, side 5.
15. Oslo Arbeiderpartis program, s.5.
16. Protokoll fra finansutvalgets møte 11.10.82, sak 548.
17. Protokoll fra sosialutvalgets behandling av sak 438. 19.10.82, s.3.
18. Samme kilde, s.9.
19. Se sosialrådmannens budsjettforslag 1983, sidene 5-7.
20. Brev fra Nordengen til finansutvalgets medlemmer datert 11.10.82.
21. Alle sitater er fra det brevet til statsminister Kåre Willoch som Nordengen la fram til orientering for finansutvalget 11.10.82.
22. Desisjonsutvalgets innstilling om 1981-regnskapet, sitert etter Sakskart I til bystyrets møte 27.10.82.

3. Problemer som kapitalismen ikke kan løse

Den vestlige kapitalismen er inne i ei djup krise. Blant borgerlige økonomer og planleggere sies det stadig oftere at det kan gå lang tid før det blir noen egentlig oppgang igjen internasjonalt. En av de tingene som skjer i ei sånn krise, er at *kapital går tapt*. En stålprodusent f.eks. har en stor varekapital i form av ferdigprodusert stål som skal selges. Men det er overproduksjon av stål, og han må selge under kalkulert pris. Dermed har hans varekapital mista en del av sin verdi. Derfor rekker ikke salgsinntektene til når han i neste omgang skal kjøpe råvarer og arbeidskraft for å fortsette stålproduksjonen. Han kan ikke opprettholde produksjonen i samme omfang som før. Enten må han redusere produksjonen, eller så må han få et *tilskudd* av kapital.

Hvor kan et slikt tilskudd komme fra? Jo, f.eks. fra en bank. Men banken vil ikke kaste pengene ut av vinduet. Den vil ha sikkerhet for pengene sine. Det betyr at banken ikke gir tilskuddskapital, men den gir stålwareprodusenten kapital *i pengeform* mot å få hånd over tilsvarende kapitalverdier i en annen form.

Hvis banken ikke kan få noen akseptabel sikkerhet hos stålprodusenten, kan den kanskje få *garanti* fra staten mot tap på grunn av lånet. Eller kanskje staten kan yte tilskuddet. Hvis ikke noe av dette klaffer, kan banken likevel velge å gi stålprodusenten lån. I så fall er det et tilskudd av kapital. Dette kan skje hvis banken allerede har gitt stålprodusenten andre lån og nå er redd for at disse lånene skal gå tapt. Bergen Banks rolle i Tofte-saka er eksempel på mye av dette. Dette kalles å kaste gode penger etter dårlige. Det er det de internasjonale storbankene gjør når de i 1981 og 1982 har redda Polen og Mexico ut av betalingskriser. Bankene prøver å sikre seg mot tap gjennom avtaler med de viktigste imperialistiske statene som er villig til å ta store økonomiske belastninger for å hindre en internasjonal finanskrise.

Det er veldige kapitalmengder som går tapt i krisa. Maskiner, fabrikker og varelagre ødelegges, hele industrier kan bli lagt øde. Bedrifter som skal overleve og bankene er i siste omgang avhengige av staten for å skaffe den tilskuddskapitalen som må til for å prøve å fortsette produksjonen i noenlunde samme omfang som før.

Dette gir et utgangspunkt for å forstå hvorfor staten skjærer ned på de fleste former for offentlig forbruk. Når utgiftene til skole, helsestell osv. skjæres ned, kan de offentlige inntektene (skatter og avgifter) omgjøres til kapital. De stilles til rådighet for private kapitalister som tilskuddskapital, når krisa har

ført til at en del av den opprinnelige kapitalen deres er gått tapt.

Det foregår naturligvis en diskusjon om den «beste» måten å gjøre dette på. Skal en yte «selektive støttetiltak» til de bedriftene som er verst ute, eller skal en skape «bedre rammebetingelser» for hele næringslivet, i form av lavere skatter og avgifter? Her skal en huske at ikke bare bedriftsbeskatningen, men også personbeskatningen er en utgiftspost i bedriftenes regnskaper. Eller skal en prøve å omgjøre statsbedriftene til kapital, dvs. kreve at de skal være bedriftsøkonomisk lønnsomme? Det vil kunne gi økte profittmuligheter for en del private kapitalister, og det vil samtidig minske de offentlige utgiftene.

Noen borgerlige politikere vil være tilbakeholdne med å gi tilskuddskapital til bankerotte kapitalister slik at de kan fortsette å sette enda mer penger over styr. (Andre er *ikke* tilbakeholdne, jfr. statens bidrag til Reksten og Tofte.) De forordner heller en «hestekur» med konkurser, innskrenkninger og arbeidsledighet, slik at bedriftene som til slutt overlever er de sterkeste, mest vekstkraftige og framtidsrettede. Og så håper de at veksten kan begynne igjen, fra et lavere nivå. Andre vil gi tilskuddskapital, men vil samtidig bruke statens maktposisjon til å kreve innskrenkninger, sammenslåinger, rasjonaliseringer og omstrukturering av de som får tilskuddskapitalen. De vil oppnå det samme, men på en mer styrt og planmessig måte. Når staten betaler det amerikanske konsulentfirmaet Mc Kinzey for å planlegge ei rasing av 6000 arbeidsplasser i Akergruppen, er det delvis uttrykk for slik tenking.

Men tilskuddskapital fra staten kan ikke løse krisa. Hvis ikke markedsforholdene endrer seg, så vil jo mye av de varene som er produsert med tilskuddskapital miste sin verdi igjen, akkurat slik som den forrige varekapitalen gjorde. Atter en gang trengs det tilskuddskapital osv.

Konklusjonen blir: Ingen borgerlig krisepolitikk kan *løse* eller *forhindre* de kapitalistiske krisene. Både den tradisjonelt konservative og den tradisjonelt sosialdemokratiske krisepolitikken innebærer massearbeidsløshet. Sjøl om den sosialdemokratiske arbeidsløsheten er mer «styrt» og «planmessig». Både den konservative og den sosialdemokratiske krisepolitikken innebærer nedskjæring av det offentlige forbruket. Og det fører igjen til boligdyrtid, boligmangel, senka standard for utdanning og helsestell, dårligere og dyrere kollektivtransport osv. *De offentlige budsjettene blir en metode for å lesse den fulle tyngda av krisa over på arbeiderklassens skuldre.*

Innafor det kapitalistiske systemet kan vi ikke gjøre stort annet enn å forsvare oss mot slike angrep. Det er ikke mulig å utnytte produktivkreftene i samsvar med befolkningas behov så lenge kapitalismen består. Det blir først mulig under sosialismen. Da først kan produksjonen styres planmessig ut fra ei vurdering av behovene folk har, og ikke ut fra hva som til enhver tid gir maksimal profitt.

4. Historia om høyrebølgen

«Under Arbeiderpartiets styre er velferdssamfunnet bygd opp og bevart. For å finansiere skattelettelser blir velferdssamfunnet rammet.»⁽¹⁾

Denne påstanden fra DNA gjentas i tusen varianter. I dette kapitlet skal vi trekke fram en del sider ved høyrebølgens historie som er ukjent for mange. Vi stiller spørsmålet: Hvem skapte Høyrebølgen? Hvordan gjorde de det?

Helseinstitusjonenes driftsutgifter knekker mange fylkesbudsjetter i dag. Da sykehusloven trådte i kraft i 1970, var det en kort stund almen politisk enighet om at utgiftene i hovedsak skulle dekkes av staten. Først dekket staten 75 prosent av utgiftene, og denne tilskuddssatsen «var opprinnelig forutsatt å øke til 80 prosent fra 1973 og videre til 85 prosent fra 1975.»⁽²⁾

Det ble det aldri noe av. Tvert om ble det raskt slått fast at utbygging og bemanning av f.eks. helsevesenet ikke kan bestemmes av befolkningas behov. Allerede i 1972 ble dette slått fast i en utredning fra Finansdepartementet. Utredninga gjennomgikk bemanningsnormene for en del ulike tiltak i helse- og sosialsektoren, og understreket at de «virker under ett som urealistisk høye.» For å få realistiske normer slo de fast at «bemanningsnormene bør fastsettes etter en totalvurdering av mulig personelltilgang». Derfor var det nødvendig å få utarbeidet nye bemanningsnormer «som er i samsvar med tilgangen på personell.»⁽³⁾

Det går klart fram av sammenhengen hva dette betydde. Til enhver tid må personelltilgangen i de uproduktive sektorene som skole, helse og sosial «tilpasses» det som er kapitaleiernes behov. Vi synes det er grunn til å understreke at dette lå til grunn for statens helse- og sosialpolitikk også for et knapt 10-år siden.

Derfor var det helt nødvendig å sette bremseklossene hardt på. For det er jo også slik at drift av f.eks. en helseinstitusjon får økonomiske ringvirkninger i et distrikt. «Forutsatt at det er ledig arbeidskraft og andre produksjonsressurser i området, vil således en ny helseinstitusjon skape store økte inntekter...» Dette skyldes at storparten av driftsutgiftene er lønnsutgifter og at det dermed ville bli flere i distriktet som får jobb og blir i stand til å kjøpe andre

RV's bystyregruppe offentliggjorde 1. september budsjettplanene for 1983 — den hemmeligstempla regninga for høyre-politikken.

Foto: Leif Gabrielsen, Klassekampen.

varer. Dette gjør at de statlige tilskuddene «til drift av institusjonen, kan skape grunnlag for en vesentlig større inntektsøkning i området», og dermed grunnlag for flere arbeidsplasser.⁽⁴⁾

Dette mente DNA-regjeringa måtte betraktes som uheldige bivirkninger. Derfor gikk den allerede i St.meld. nr. 9 i 1974 inn for å redusere statstilskuddet til helseinstitusjonene. Derfor vedtok Stortinget at statens tilskudd skulle reduseres fra 75 til 50 prosent med virkning fra 1. januar 1977. Det var *ingen opposisjon* mot dette i Stortinget.

Ny kurs med Nordli fra 1978

Men den store omlegginga kom først fra januar 1978, da statsminister Oddvar Nordli la fram sitt «Tillegg til langtidsprogrammet 1978-1981». Her ble senking av arbeidsfolks kjøpekraft og innstramminger i kommunene lansert som det *statsbærende sosialdemokratiets politiske linje*:

«Kommunene har fått større inntekter enn tidligere antatt. Som ledd i innstrammingen må også *kommunenes aktivitet dempes*. Det er viktig at eventuelle overskott på regnskapet for 1977 ikke nyttes til økt innsats i 1978, men overføres til 1979 for å kunne opprettholde et rimelig høyt nivå da. Det vil bli overveid ytterligere tiltak for å begrense veksten i kommunenes aktivitet.»⁽⁵⁾

Samtidig regna regjeringa ut hvordan den nye politikken ville øke arbeids-

løsheten. De laga beregninger som viste hvordan innstramming på ulike sektorer ville gi ulike utslag i økt arbeidsløshet. Konklusjonen var klar: Arbeidsløsheten øker aller mest, hvis innstrammingene rammer den kommunale virksomheten. ⁽⁶⁾

Det er ingen tvil om at sosialdemokratiets ledere visste hva de gjorde og hvem det ville gå ut over da de starta den store omfordelingspolitikken for snart 5 år sia.

Slik ble Oslo ramma

Innstrammingstiltaka kom på rekke og rad i 1978. Og virkningen ble som tilsikta. Finansrådmannen i Oslo regna ut at regjeringas tiltak bare fra mars til september 1978 reduserte neste års Oslo-budsjett med 330 mill. kr. ⁽⁷⁾ Og han toa sine hender og sa at han ikke hadde «hatt noen annen utvei enn å følge opp statens generelle retningslinjer. Forslaget til 1979-budsjett er derfor ikke et nullvekstbudsjett, det inneholder forslag om redusert standard på flere områder.» ⁽⁸⁾ Statsminister Nordli holdt fast på denne linja i 1979 og 1980.

Harlem Brundtland med samme kurs

Langtidsprogrammet som DNA-regjeringa la fram våren 1981 ga ikke noe håp om bedring. Det overordna målet ble innledningsvis slått fast slik: «Arbeid for alle er et krevende mål når det er massearbeidsløshet i andre land. Vi må få bedre resultater av det vi satser av arbeid og kapital i næringslivet — produktiviteten må økes. Det koster, andre oppgaver må vike.» ⁽⁸⁾ Som kjent øker produktiviteten aller mest når kapitalen flyttes dit profitten er høyest.

Sjøl om kommunenes investeringer nå var kraftig redusert på et par år, mener regjeringa at investeringsplanene i 1981 «er trolig ennå høyere enn kommunesektoren har rimelig økonomisk dekning for.» ⁽⁹⁾

Harlem Brundtlands medisin for å «bedre den økonomiske situasjonen en del kommuner nå befinner seg i» er enkel:

- Moderat aktivitetsøkning.
- bedre produktivitetsutviklingen.
- større vekt på kommunale avgifter, gebyrer og priser.
- sikre realistiske langtidsbudsjetter, og innskjerpe at kommunene må holde seg innafør tildelte rammer.
- begrense omfanget av statlige påbud. ⁽¹⁰⁾

Og slik ble resultatet

Fra 1978 til 1981 var det svært sterk vekst i norsk økonomi. Verdien av Norges disponible inntekt ⁽¹¹⁾ økte med 26 prosent på 3 år. Den «kaka» som skulle fordeles ble med andre ord svært mye større. DNAs innstrammingspolitikk fra 1978 ble satt inn i en periode da landets samla inntekter vokste kraftig.

Fram til 1978 var det en ubrutt utvikling at kommunesektoren økte sin andel av den disponible nasjonalinntekta. Dette har vært en naturlig følge av at veier, skoler, helsestell osv. er blitt bygd ut. Denne utviklinga ble snudd gjennom DNA-regjeringas nye politikk, slik tabellen nedenfor viser.

Kommunesektorens inntekter regna som prosentdel av disponibel inntekt for Norge. (12)

1972	17,5%	1978	22,1%
1974	18,0%	1979	21,0%
1976	20,1%	1980	19,2%
1977	22,0%	1981	18,7%

Denne tabellen viser det største omskiftet i norsk økonomi på mange tiår. Fram til 1978 var det en klar historisk tendens at større og større del av nasjonalinntekta ble brukt til fellesformål. Vi bør aldri glemme at det var ei DNA-regjering som klarte å snu denne tendensen, og dermed bane veien for nedbygging av offentlige tjenester og velferdstiltak.

Omfordeling i næringslivet

Denne omfordelingspolitikken var allsidig. I næringslivet fordeles verdiskapinga mellom eiere og lønntakere. Fra tidlig på 1950-tallet og fram til 1978 økte lønnsandelen jevnt og trutt. Så skjedde det et brudd der også, slik denne tabellen viser:

Fordelinga av verdiskapinga i næringslivet mellom eiere og lønntakere⁽¹³⁾

	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Lønn	68,5%	70,0%	67,4%	62,4%	57,9%	56,4%
Eierinntekt	20,0%	18,2%	21,1%	27,0%	32,3%	34,0%

På 4 år ser vi altså at lønnsutbetalingene ble redusert fra 70 prosent til vel 56 prosent av verdiskapinga. På den andre sida viste eierinntektene sjølsagt en eventyrlig økning. Statistisk Sentralbyrås kommentar våren 1981 er kort og enkelt: «Dermed er lønnsandelen for bedriftene på to år brakt tilbake til nivået fra begynnelsen av 1950-årene, etter å ha vært i nesten uavbrutt stigning i alle mellomliggende år.»⁽¹⁴⁾

Storfinansen krever enda mer

Alt det som er nevnt så langt, er resultat av sosialdemokratisk regjeringspolitik. I mai 1981 lanserte en av DNAs statsråder forslag om å trappe ned inves-

teringsavgifta, for dermed å gi næringslivets eiere enda bedre kår.

Men de mektigste finansfolka var sjølsagt ikke fornøyd. De vil alltid ha mer. Høsten 1981 la den såkalte «Oslogruppen» fram det som kunne kalles *storfinansens ønskeliste* overfor myndighetene. Oslogruppen bestod av 51 av borgerskapets mest fremtredende menn og 3 kvinner. Den naturlige leder var Direktør Johan Melander i Den Norske Creditbank. Det var nok en overvekt av Høyre-folk, men også framtredende sosialdemokrater som tidligere statsråd Odd Højdahl og direktør Egil Bakke var med.

De ønska seg sjølsagt alle slags overføringer fra andre sektorer og til det private næringsliv. Og for å kunne trappe ned det som nå er offentlig virksomhet, gikk de inn for at offentlige tjenester som nå er gratis, heller bør selges «til en pris som helt eller delvis dekker kostnadene.»⁽¹⁵⁾ De framheva at en del slike tjenester «burde kunne selges på forholdsvis regulær måte. Det gjelder f.eks. visse former for helse- og sosialtjenester, til dels også undervisningstjenestene og kultur og underholdningstjenester.»⁽¹⁶⁾

Dette utspillet fra «Oslogruppen» var til da det mest direkte angrepet på det som kalles velferdsstaten. Derfor tok både Høyres og DNAs politikere offentlig avstand fra forslagene. Men denne offentlige fordømminga var bare spill for galleriet. I januar 1981 hadde statsminister Nordli satt ned et utvalg til å utrede en rekke problemer i kommunaløkonomien. Tidligere DNA-statsråd Fostervoll ble utpekt til formann. Oppgaven var å foreslå hvordan staten kunne få bedre styring med kommunenes virksomhet og hvordan en skulle få kommunene til å tilpasse seg den statlige innstrammingspolitikken. Da Fostervollutvalget la fram sin innstilling om «Kommunaløkonomisk styring» i februar 1982, viste det seg at de fulgte «Oslogruppens» råd til punkt og prikke. Bare ordene er forandra aldri så lite. Utvalget anbefaler «at det i større grad skal kreves betaling, særlig for offentlige tjenester og ytelser som mottagerne kan velge om de vil bruke eller ikke bruke. Det bør tilstrebes så høy egenandel at eventuelle (!) brukere også tar tilstrekkelig hensyn til kostnadene når de skal gjøre sitt valg.»⁽¹⁷⁾

Dette er i sannhet tanker som er en tidligere DNA-statsråd verdig. Hadde ikke DNA tapt valget i 1981 ville det blitt regjeringa Harlem Brundtland som skulle sette Fostervollutvalgets forslag ut i livet.

En statlig plan for utarming av Oslo

Den statlige politikken overfor Oslo er slått fast i «Kongelig resolusjon om Oslo Kommuneplan 1980-90». Den er datert 4. desember 1981 og er et av de siste vedtakene fra regjeringa Harlem Brundtland. Dokumentet inneholder en del interessant polemikk mot Oslopolitikernes forsøk på å drive planlegging. Regjeringa mener bl.a. at Oslos planer er basert på helt urealistiske forhåpninger når det gjelder folketallet i Oslo utover 80-tallet. Men hovedsaka gjel-

der sjølsagt det økonomiske forholdet mellom Oslo og staten. Og på planleggerens eget språk uttrykkes hovedpoenget slik: «Likevel må det regnes med at Oslos andel av rammetilskottet til helseinstitusjoner etter hvert vil måtte reduseres. Sjøl om det for enkelte andre sektorer skulle finnes argumenter for en justering av de finansielle relasjonene til Oslo kommunes fordel, kan det neppe regnes med en samlet justering som gjør at Oslo kommer gunstigere ut i sitt finansielle mellomværende med staten.»⁽¹⁸⁾

Oversatt til hverdagspråk betyr dette: Sjøl om Oslo kanskje må få økt statstilskudd på noen områder, skal dette i alle fall oppveies med statlig nedtrapping på andre områder. Naturlig nok har ikke Willoch sett noen grunn til å trekke tilbake eller endre dette vedtaket fra DNA-regjeringas siste dager. Det er Harlem Brundtland om har staka ut retningslinjene for Willochs Oslo-politikk.

I statsbudsjettforslaget for 1983 har Willoch fulgt opp dette helt punktlig: Oslo får et nytt nærmest symbolsk statstilskudd til kollektivtrafikken med 15 mill. kr., og samtidig blir Oslos andel av rammetilskuddet til sykehusene litt redusert. Summen blir at Oslo kommer *litt* dårligere ut enn før.⁽¹⁹⁾

Ja til Willochs opplegg for 1983?

I juni hvert år bestemmer Stortinget hva som skal være statens tilskudd til det såkalte Skatteutjammingsfondet neste år. Den såkalte skatteutjammingsproposisjonen inneholder regjeringas linje for kommuneøkonomien året etter. Stortingets vedtak førte til at tilskuddene i 1983 bare øker med 1,8 prosent fra 1982. Hvis prisstigninga blir på 10,5 prosent, betyr det en nedgang i verdi på nesten 9 prosent!

Skatteutjammningstilskudd til kommunene og fylkeskommunene i 1982 og 1983 (mill. kr)⁽²⁰⁾

	Tilskudd 1982	Tilskudd 1983	Endring 82- 83 i prosent
Kommunene	1754	1900	+ 8,3
Fylkene	2666	2600	÷ 2,5
Sum	4420	4500	+ 1,8

Tar vi kommunene for seg, ser vi at økningen er på 8,3 prosent, og i alle fall et par prosent under forventa prisstigning. Mens fylkene til og med får en *direkte nedgang*, før vi har tatt hensyn til prisstigninga.

Da dette opplegget ble behandla i Stortinget i juni, slutta DNA seg til Høyres forslag. Opplegget ble vedtatt av et nesten enstemmig Storting.⁽²¹⁾

I forbindelse med behandlninga av statsbudsjettet har DNA fått behov for å

innta et annet og mer «kommunevennlig» standpunkt. I sitt «alternative statsbudsjett» foreslår DNA at skatteutjamningstilskuddet skal økes med 200 mill. kr.⁽²²⁾ Om dette helt nye DNA-standpunktet ble gjennomført, ville samla statstilskudd bli på 4 700 mill. kr. i 1983, og fortsatt bare 6,3 prosent mer enn i 1982. Også dette er en økning som er for liten til å dekke prisstigninga.

Hvem skapte Høyrepolitikken?

Ut fra dette kan vi slå fast at det ikke er dekning for DNAs egen påstand om at «velferdssamfunnet (er) bygd opp og *bevart*» under deres styre.

I regjeringsposisjon har DNA gjennomført ei utarming av kommunesektoren som er enestående i norsk historie. Og på slutten av sin regjeringsperiode gikk de videre og fikk Fostervollutvalget til å utrede hvordan enda mer omfattende angrep på «velferdsstaten» kan gjennomføres. Etter regjeringsskiftet hør de ved stortingsbehandling i juni 1982 slutta seg til Høyres opplegg for kommuneøkonomien i 1983.

Det kan tenkes at Høyre kommer til å kjøre denne politikken videre i et enda større tempo. Men det er i alle fall klart at hvis du vil ta avstand fra og slåss mot *sjølve høyrepolitikken*, da er det nyttesløst å støtte DNA.

Styrk politiet - kutt ned på eldreomsorgen

Ved siste kommunevalg gikk Oslo DNA til valg på et «handlingsprogram for å trygge Oslo». Arbeiderbladet summerte opp hovedpunktene i programmet slik:

«Ordenspolitiet skal styrkes. Uniformert, patruljerende politi skal settes inn på T-banen og i parkene.

Politiets narkotikaseksjon skal tilføres stillinger og nødvendig utstyr.

Overstadig berusede personer skal bort fra gater og parker. Det skal etableres en telefonvaktordning der en kan ringe for å få hjelp til å fjerne dem.»⁽²³⁾ Dette programmet viser klart hvordan DNA la seg på det som kalles «Høyre-bølgen», og sjøl om DNA tapte kommunevalget, sørga regjeringa deres for den styrkinga av politiet som var lova.

Også på andre områder, som betyr litt mer for vanlige folks velferd, har ue-nigheta i bystyret vært minimal. I budsjettdebatten i bystyret 10. desember 1981 sa f.eks. DNAs gruppeleder Odd Wivegh om helse- og sosialsektorens budsjetter «at det ikke her går noen partimessige skillelinjer egentlig, bortsett fra når det gjelder barnehagene.»⁽²⁴⁾ Og når det gjaldt barnehagene var forskjellen at Høyre økte foreldrebetalinga med 40 prosent, mens DNA ville øke med «bare» 20 prosent fra 1. januar 1982.

Derfor var det også helt naturlig at DNA sto konsekvent sammen med de

Arbeiderbladet

Handlingsprogram for å trygge Oslo

ARBEIDERBLADET LØRDAG 9. JUNI 1979

Ordenspolitiet styrkes - fylla bort fra gatene

NÅ SKAL

OSLO BLI

TRYGGRE

●●● Oslo skal gjøres til en tryggere og bedre by. Dette slås fast i et omfattende handlingsprogram som blir lagt fram for representantskapet i Oslo Arbeiderparti førstkommande tirsdag. I handlingsprogrammet foreslås:

●●● Styrking av Oslo Politikammers ordenstjeneste. En aktiv og planlagt patruljering bør videreutvikles og gjøres varig. En går også inn for at mer patruljerende uniformert politi må settes inn på

●●● Slik skal Oslo bli en bedre og tryggere by:
●●● Ordenspolitiet skal styrkes. Uniformert, patruljerende politi skal settes inn på T-banen og i parkene.

●●● Politiets narkotikasjeksjon skal tilføres stillinger og nødvendig utstyr.

●●● Overstadig berusende personer skal bort fra gater og parker. Det skal etableres en telefonvaktordning der en kan ringe for å få hjelp til å fjerne dem.

Med slike oppslag foran valget 1979 var Arbeiderbladet og DNA sjøl med på å videreutvikle det de kaller høyrebølgen.

borgerlige partiene om å gjennomføre en 1,7 prosents nedskjæring på alle budsjetter i 1982.⁽²⁵⁾ Dette rammet eldreomsorgen særlig hardt. Resultatet var bl.a. reduksjoner i helgebemanninga ved flere sykehjem slik at pasienter måtte ligge til sengs p.g.a. personellmangel.

De to store partiene er også enige om en hardhendt rasjonalisering på kommunale arbeidsplasser. Men en liten forskjell er det mellom A og H. Odd Wiavegh formulerte forskjellen slik: «Vårt parti kommer selvfølgelig til å støtte de aller fleste forslag om effektivisering som kommer på bordet, *men på helt andre premisser enn Høyre.*»⁽²⁶⁾

Et hjertesukk fra ordføreren i samme debatt skulle klargjøre situasjonen ytterligere: «Dette er selvfølgelig ingen ønskelig utvikling,..., men det er *den faktiske reelle situasjon vi står ovenfor som er bestemmende.*»⁽²⁷⁾

Og «den faktiske reelle situasjon» det er bl.a. de statlige direktiver som til enhver tid er gitt for å sikre nedtrapping av offentlig tjenesteyting, i det tempo som stat og borgerskap mener er nødvendig.

1. Kilde: Fakta og argumenter om Høyres Statsbudsjett. Utgitt av DNA 4. oktober 1982.
2. Kilde: NOU 1977, nr.22. Finansiering av helseinstitusjoner, s. 5.
3. Kilde: St.meld. nr. 74. Langtidsprogrammet 1974-77. Spesialanalyse 2. Sosialpolitikk. S. 87.
4. Kilde: Vedlegg 1 til St.meld. nr. 9 (1974-75). Her sitert etter NOU 1977, nr. 22, s. 5.
5. Kilde: St.meld. nr. 76 (1977-78) Tillegg til langtidsprogrammet 1978-81. Avsnittet om «et økonomisk handlingsprogram for de nærmeste par år».
6. Kilde: Kapittel 4 i St.meld. nr. 76. En tabell viser at en innstramming på en milliard kr. øker arbeidsligheta med 10-14 000 årsverk, hvis den rammer kommunenes drift, men bare 4-5 000 årsverk hvis den rammer bedriftenes investeringer.
7. Kilde: Innledningskapitlet i Finansrådmannens forslag til Oslo-budsjett 1979.
8. Samme kilde.
- 8 a. Langtidsprogrammet 1982-85, s. 1.
9. Samme kilde, s. 204.
10. Samme kilde, s. 204.
11. Norges disponible inntekt, eller den disponible nasjonalinntekta regnes ut slik:
Brutto nasjonalprodukt
+ kapitalslit
= Nettonasjonalprodukt
+ Stønader til utlandet
+ Utlendingers inntekt av kapital i Norge
= Disponibel inntekt for Norge
12. Kilde: Fostervollutvalgets innstilling om «Kommunaløkonomisk styring», s. 38.
13. Kilde: Økonomisk utsyn over 1981, s.5, tabell K. Summen hvert år blir ikke 100%. Det skyldes at innbetalingene av arbeidsgiveravgift til folketrygda ikke er tatt med her.
14. Kilde: Økonomisk utsyn over 1980, s 135.
15. Kilde: «Full sysselsetting og økonomisk vekst uten inflasjon. Utg. september 1981 av Johan Melander m.fl. s. 83.
16. Samme kilde, s.83.
17. Kilde: Fostervollutvalgets innstilling, NOU 1982, nr. 9, s. 26-27.
18. Kilde: Kongelig resolusjon av 4.9.81, stensilert utgave, s. 26-27.
19. Kilde: Finansrådmannens innstilling til Finansutvalget av 7.10.82, om «Endrede forutsetninger etter at finansrådmannens budsjettforslag for 1983 ble lagt fram», s.1.
20. Kilde: Rapport fra det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, august 1981, s.27.
21. Kilde: Innstilling fra kommunal og miljøvernkomiteen, av 1. juni 1982. Innst. S.nr. 294 (1981-82) s.4.
22. Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett. En aksjonsplan for full sysselsetting av 18.10.82 s.15.
23. Kilde: Arbeiderbladet 9. juni 1979.
24. Kilde: Bystyrereferatet fra 10. desember 1981, s.14.
25. Kilde: Protokollen fra formannskapetets møter i januar 1982.
26. Kilde: Bystyrereferatet fra 10. desember 1981, s.12.
27. Samme sted, s.5.

5. Slik hersker borgerskapet i Oslo

Osломillionærenes ti på topp

- 1) Fabrikkeier Johan H. Andresen (Tidemanns Tobakksfabrikk)
Formue: 48 865 000
Inntekt: 9 805 500
- 2) Fru Cececilie Nustad (shipping)
Formue: 23 911 000
Inntekt: 203 400
- 3) Adm.dir. Rasmus Langaard (Langaard-Petterøe)
Formue: 19 190 000
Inntekt: 815 400
- 4) Direktør Jan H. Møller (Volkswagen)
Formue: 18 750 000
Inntekt: 1 400 000
- 5) Fru Ellen M. Schage (shipping)
Formue: 15 393 000
Inntekt: 1 393 000
- 6) Grosserer Richard Andvord (Rich. Andvord a/s)
Formue: 14.387 000
Inntekt: 559 000
- 7) Frue Else Bjørge (shipping)
Formue: 14 338 000
Inntekt: 1 317 100
- 8) Adm.dir. Sigurd H. Astrup (Astrup & Søn)
Formue: 13 684 000
Inntekt: 356 000
- 9) Fru Katarina Mustad (Mustad & Søn a/s)
Formue: 13 205 000
Inntekt: 1 446 800
- 10) Fritjof Lorentzen (shipping)
Formue: 11 591 000
Inntekt: 0

Oslo — byen med de store klasseskiller

Det er forskjell på folk. Likningsprotokollen gir en pekepinn på klasseforskjellene i Oslo, og viser hvordan en rik overklasse tilraner seg verdien av arbeidsfolks slit.

Klassesillet går ikke der DNA og H tror det går. *De* tror at «underklas-

sen» bare består av barnefamilier med lav inntekt og høy husleie i nye drabantbyer, grupper av eldre i indre by, fremmedarbeidere, ungdom i vanskeligheter og andre «vanskeligstilte grupper». DNA og H lager valgprogrammer og bystyrevedtak der «underklassen» skal hjelpes ved å legge større byrder på flertallet av Oslos befolkning. Borgerskapet - som bl.a. består av Osloomillioenenes ti på topp - holdes utafør dette regnskapet.

Det er mellom borgerskapet og resten av byens innbyggere at det klareste og grelleste klasses skillet går. DNA og H står ikke solidarisk med barnefamilier, eldre, fremmedarbeidere og ungdom i drift, men bruker disse gruppens vanskeligheter til å forverre levekårene for flertallet i byen. Mens de lar borgerskapet bli rikere og mektigere. DNA og H går sammen om nedskjæring av offentlige budsjetter, nedlegging av industriarbeidsplasser, kapitaleksport av oljepenger, kjempelønnsøkninger for de «rette» ledertypene. Mens folk flest møter reallønnsnedgang, økte skatter og avgifter, enorme boutgifter, skole- og sjukehusnedleggelse, arbeidsløshet.

Vi mener at hovedmotsigelsen i Oslo går mellom borgerskapet og resten av befolkninga. DNA og H fører en politikk for borgerskapet, og prøver å trekke hovedmotsigelsen mellom svakstilte grupper og flertallet av byens innbyggere.

Et eksempel: Holmenkollåsen og Bøler

Et TV-program tidligere i år sammenlikna 10 tilfeldig valgte beboere i Bølerlia med 10 like tilfeldige valgte beboere i Nils Collet Vogts vei i Homenkollåsen.

I Bølerlia lå inntekta på mellom 70 og 90 000 kroner. Rentefradraga var mellom 0 og 2300 kroner, og alle trakk dessuten fra 800 kroner som underskudd i borettslag. Alle i Bølerlia brukte minstefradraget.

I Holmenkollen varierte inntekta mellom 132 000 og 477 000. De fleste tjente mellom 300 000 og 400 000. Men de fleste trakk fra renter på over 100 000, helt opp til 163 000. Halvparten hadde andre fradrag i tillegg, som komandittselskaper eller avsetninger.

I Holmenkollåsen finner du dem som setter Høyre på hue over en liten økning i eiendomsskatten. I Bølerlia finner du dem som altfor pent og pyntelig finner seg i å betale kanskje 26 kroner mer for å komme til og fra en plass i byen. I Nils Collets Vogts vei er ikke det noe problem. Flertallet har firmabil.⁽²⁾

Kommuneadministrasjonen — Borgerskapets forlengede arm

Stortinget og regjeringa leder staten og fastsetter lover som regulerer samfunnet og produksjonen. Staten lager planer for produksjonen, og fastsetter hvordan overskuddet skal brukes. Disse planene kommer fram i statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet.

Fylkene og kommunene er statens underavdelinger. Disse underavdelingene

står for den daglige administrasjonen av de ulike geografiske områder, og administrerer innafor de økonomiske rammene og lovene som bestemmes av det sentrale statsapparatet. Fylkenes og kommunenes underordning illustreres bl.a. ved at staten fastsetter lånekvoter for kommunene og bestemmer til hvilke formål det er tillatt å ta opp lån. Staten bestemmer kommuneskattens størrelse, og yter tilskudd til kommunenes drift.

Kommunearistokratiet i Oslo

I Oslo er det et mangfoldig virvar av råd, utvalg og styrer.⁽³⁾ Bare i bydelsutvalgene og deres underutvalg er det trolig mer enn 1000 personer som har ett eller annet verv. Men de viktige avgjørelsene både på kort og lang sikt tas av 9 personer. Disse 9 er *kommunalråder*. Å være kommunalråd i Oslo er et av de mest lønnsomme politiske bein i Norge. I 1982 er årslønna kr. 253 450. I tillegg har hver kommunalråd sin egen håndplukkede sekretær. Sekretærene har ei toplønn på kr. 166 630.

Kommunalrådene er i dag:

Albert Nordengen (H). Han har et ekstra lønnstillegg fordi han er ordfører, i alt kr. 271 825.

Per Høybråten (Kr.F.)

Tove Heggen Larsen (DNA)

Arne Kvalheim (DNA)

Hans Svelland (H)

Sigurd Østen (H)

Odd Wivegh (DNA)

Martha Seim Valeur (H)

Jon Erlie (DNA)

Kommunalrådene er partipolitikere og utpekes av partiene, i motsetning til de ansatte lederne for de ulike etatene. Etatenes øverste ledere kalles *rådmenn*. Rådmennene er ved stillingsinstruks pålagt å arbeide innafor de rammer og vedtak som gjøres av de folkevalgte. Blant de «folkevalgte» er det de 9 kommunalrådene som er allmechtige.

De daglige og kortsiktige avgjørelsene tas av finansutvalget, som består av de 9 kommunalrådene. Alle viktige saker forelegges finansutvalget før de behandles i formannskap og bystyre. De 9 er med også der, og det er sjelden at formannskap og bystyre fatter vedtak på tvers av finansutvalget. Når det gjelder langsiktige saker, utgjør de 9 planutvalget. Her trekkes de store retningslinjene opp. I tillegg er de 9 formenn og ledere for alle de folkevalgte avdelingsutvalgene i Oslo. Ved siden av kommunalråden er det 6 medlemmer i hvert utvalg. Alle er bystyremedlemmer. Dermed er kommunalrådene sikret styring over alle områder av byens virksomhet.

Også på lavere nivåer i kommunearistokratiet er det penger tjene på kom-

munale verv. Sum i alt: Ca. 12 mill. kr. i 1983. Dessuten en ukjent sum som går med til representasjon, seminarer, kongresser og reiser. Imidlertid er det et fåtall som har så store økonomiske fordeler at det er avgjørende for levesettet deres. Innafor de ulike partigruppene hersker kommunalrådene i kraft av autoritet og skikk og bruk. De ulike avstemmingene i bystyret «mot en stemme» (RVs) skyldes ikke alltid et konsolidert flertall. Tvert om kan det være store motsigelser innafor partigruppene. Et kraftig press fra fagforeninger, beboerorganisasjoner og andre grupper *kan* bryte opp mye av partiloyaliteten.

Byregjering eller byjunta?

Borgerskapet har konstruert et styringssystem som sluker mange millioner av Oslos skattepenger. Likevel er ikke alt såre vel. Tvert om har både DNA og H ytret bekymring over det kommunale styringssystemet. «Byen er rett og slett blitt for stor i forhold til det styringssystemet den har», mener DNA som taler varmt om økt demokrati og lokal innflytelse.⁽⁴⁾ Også høyrefolk sukker over manglende «handlekraft» og «effektivitet».⁽⁵⁾ «Svært ofte skyver politikerne problemer foran seg, og utsetter upopulære avgjørelser til det siste», mener Høyre.⁽⁶⁾ Begge partier har derfor diskutert spørsmålet om det kommunale styringssystemet, og løsningen sammenfattes for begge partiers vedkommende i forslaget om å innføre ei *byregjering* fra 1984. Oslo Høyre har foretatt en egen komiteutredning, der forslaget er konkretisert og begrunna.⁽⁷⁾ Høyres forslag går i korthet ut på følgende:

— Den politiske ledelsen i kommunen styrkes ved at bystyrets flertall utpeker ei byregjering.

— Byregjeringa består av kommunalrådene, som overtar rådmennenes nåværende instruksjonsmyndighet overfor administrasjonen. Dagens rådmenn blir «kommunaldirektører».

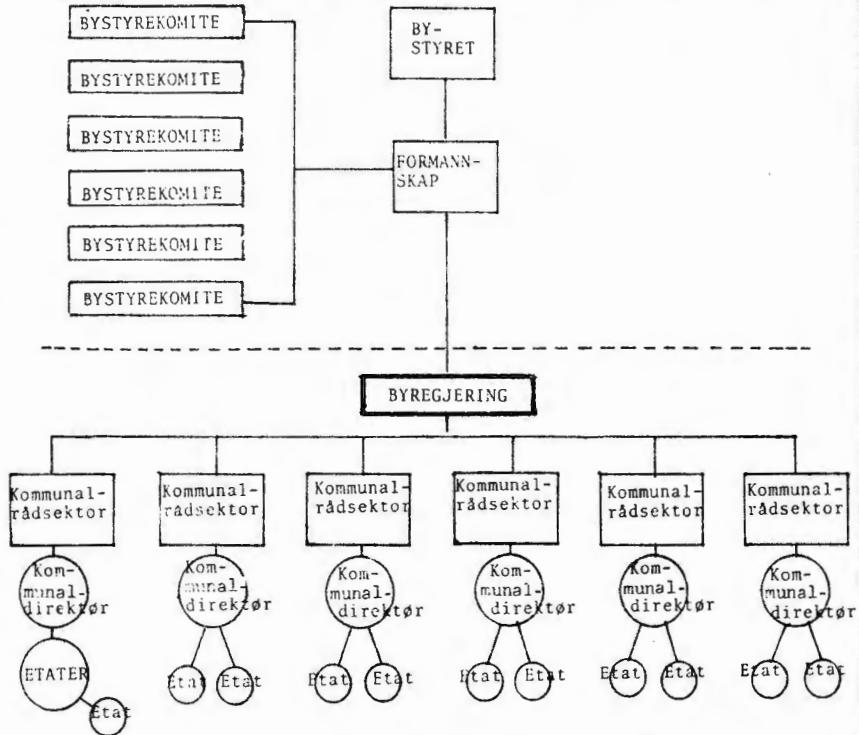
— Byregjeringa blir det utøvende organet, mens bystyret og formannskap blir bevilgende, retningsgivende og kontrollerende organer.

— Det skal bli enda flere heltids bypolitikere enn i dag.

Målsettinga er «å sikre kommunen større handlefrihet», sier Høyre-komiteen, og peker på byregjeringas mange fortrefeligheter; Styrket politisk ledelse. Forenklet saksbehandling. Færre utvalg, komiteer og styrer. Delegering av avgjørelsesmyndighet. Mindre byråkrati.⁽⁸⁾

RV kan være de første til å si seg enig med H i at det nåværende styringssystemet både er «dyrt i drift, det er tungvint og ofte forsinkende på saksbehandlingen».⁽⁹⁾ Imidlertid er det all grunn til å granske motivene for forslaget nærmere, og avsløre innafor hvilken sammenheng ei byregjering skal virke. H sjøl sier det presist: «Det som særlig vil stille krav til kommunens handlekraft og beslutningsevne, er der hvor innskrenkinger i allerede etablerte ordninger tvinger seg frem på tross av sterke press- og interessegruppers mer eller mindre

Byregjeringsmodellen

Diagrammet viser oppbyggingen av byregjerings-systemet, slik Høyre-kommilén anbefaler det. De bevillende og kontrollerende organer bystyre og formannskap (og seks bystyrekommiteer) ovenfor den stiplede

linje, med byregjeringen og kommunalrådssektorene («departementene») m.v. nedenfor. Dagens rådmenn blir kommunaldirektører.

Høyre mener at kommunens nåværende styringssystem ikke tilfredsstiller de krav borgerkapet stiller på 80-tallet. I dag blir det nemlig slik at «svært ofte skyver politikerne problemer foran seg og utsetter upopulære avgjørelser til det aller siste...», mener Høyre.

velbegrunnede motstand.»⁽¹⁰⁾ Nedskjæringer og folks protester er altså blitt for brysomme. Denne situasjonen skal møtes med hardere politisk ledelse. Også DNA har baktanker med forslaget om byregjering og større sjølbestemmelse for bydelsutvalgene: «Har lokalmiljøet selv (...) ansvaret, vil det lettere akseptere avgjørelsene.»⁽¹¹⁾

Sjølsagt mener også RV at det er grunn til å stille seg kritisk til det nåværende styringssystemets oppbygging og virkemåte. Det skulle klart gå fram i den første delen av dette kapitlet. Men RV tviler på om ei byregjering skal være løsningen på Oslos problemer. Vil byregjeringa i virkeligheten bli en byjunta, som hamrer gjennom nedleggelse og prisøkninger til tross for folks motstand og protester? Vil det bety enda større avstand mellom velfødde heldagspolitikere og Oslos innbyggere? Vil det bli enda vanskeligere for ulike press- og interessegrupper å vinne fram med sine rettferdige krav? Det er også verdt å merke seg at forslaget om ei byregjering kan utledes av Fostervollkomiteens innstilling. Der heter det bl.a. at kommuneøkonomien i dag «stiller større krav til de koordinerende organers kapasitet og den faglige gjennomslagskraft», og at «de velorganiserte sektorinteressenes påvirkningsmulighet er betydelig utvidet på bekostning av de organ som skal foreta den økonomiske koordinering».⁽¹²⁾

Sjølsagt ønsker også staten at Oslo Kommune skal rydde opp i de ugreie tilstander som innbygenes motstand mot forverring skaper. Sjølsagt er det i statens interesse at kommunen blir et mer effektivt redskap til å gjennomføre statens direktiver og ønsker. Det er følgelig all grunn til å frykte at ei byregjering blir et bedre redskap i borgerskapets tjeneste enn det nåværende styringssystemet er.

- 1 Likningsprotokollen for 1981.
2. Apropos, 21.1.82
3. Jfr. Kommunal håndbok for Oslo, utgitt av formannskapets kontor
4. Handlingsprogram 1982, Oslo Arbeiderparti s. 7.
5. Aftenposten 9.10.82
6. Oslo og Vi. Høyres medlemsblad, oktober 1982.
7. Innstilling vedrørende omlegging av Oslo kommunes styringssystem. 5. oktober 1982.
8. Samme sted, s.11.
9. Samme sted, s.11.
10. Samme sted, s.11.
11. Handlingsprogram 1982, Oslo Arbeiderparti, s.7.
12. Fostervollutvalgets innstilling. NOU 1982, nr.9.

6. Innvandrerne — 5 prosent av Oslos befolkning

«Vi blir diskriminert av svartdjevler i vårt eget land ... La oss på en eller annen måte se å bli kvitt dem.»⁽¹⁾

Denne type rasisme har ikke stor gjennomslagskraft i Norge i dag. Men rasistiske organisasjoner og grupper bidrar til å spre fordommer mot innvandrere, som angivelig oversvømmer landet og tar jobber og boliger fra norske nordmenn. Når vi i tillegg vet at det er mye «stuttum-rasisme» bl.a. på arbeidsplassene, kan vi i en situasjon med sterkt økende arbeidsløshet oppleve at den primitive rasismen får gjennomslagskraft. Rasismen har alvorlige konsekvenser ikke bare for innvandrere, men også for norske arbeidere. Rasismen splitter arbeiderklassen. Innvandrerne er en del av arbeiderklassen i Norge, og må sees på som nye nasjonale minoriteter.

Sitatet ovenfor er primitiv rasisme. Men den «stuereine» rasismen finner en i måten kommunale og andre offentlige myndigheter behandler innvandrerne på. Hva er innvandrernes faktiske situasjon i Oslo?

Innvandrere i Oslo

Det bor 22 868 utenlandske statsborgere i Oslo⁽²⁾ Ca. 5% av Oslos innbyggere er altså utenlandske statsborgere. De utgjør ei sammensatt gruppe. Den største gruppa utlendinger i Oslo er fra Pakistan (20,8% av alle utlendinger). Deretter følger Danmark (10,7%), Sverige (7,5%), England (7,4%) og USA (6,3%). Mens totalantallet bosatte i Oslo synker, øker antallet utenlandske statsborgere. Av alle utenlandske statsborgere i Norge er det særlig folk fra Asia og Afrika som har bosatt seg i Oslo. 2/3 av alle afrikanerne og vel halvparten av asiatene i Norge bor i Oslo, mens det bare gjelder for 1/4 av europeerne. Forøvrig er de utenlandske statsborgerne i Oslo yngre enn Oslo-befolkninga som helhet, og 22,6% er under 16 år. 44,4% av de utenlandske statsborgerne er kvinner.⁽³⁾

Dårlige boforhold

All statistikk og forskning viser at det er utenlandske statsborgere fra den tredje verden som møter de dårligste levevilkåra i Oslo. Innvandrere fra Pakistan, Marokko, Tyrkia og India bor i områder som har den laveste boligstandarden. 1/3 av totalbefolkninga i Oslo bor i indre bysone, som er områder preget av forslumming og sanering. 2/3 av innvandrerne bor i disse områdene. Det bor 2,1 personer pr. rom i innvandrerboliger, mens gjennomsnittet for Oslobefolkninga er 0,9 personer.⁽⁴⁾ Sjøl de usleste boligtilbud risikerer å

rase sammen. Caritas Hospits, som har gitt husrom til et femtitalls innvandre-
re, varslet nedleggelse fra august i år. Kommunen fikk tilbud om å overta ste-
det, men var ikke interessert. En søknad om kommunalt lån ble også avslått.
Kommunen har nemlig intet «formelt ansvar» for å skaffe de husløse nytt
bosted.⁽⁵⁾

Lavtlønnsarbeid og arbeidsløshet

Halvparten av mannlige innvandrere fra Pakistan, Marokko, India og Tyrkia
er fabrikkarbeidere. De fleste andre er stort sett lagerarbeidere, rengjørings-
assistenter, eller jobber med oppvask- rydde- og serveringsoppgaver. Flertal-
let av kvinnene er sysselsatte på fabrikk eller i rengjøringsbransjen. Dette til
tross for at f.eks. folk fra India og Pakistan her lenger utdannelse enn gjen-
nomsnittsnordmannen. «Innvandrere er konsentrert i industri og serviceyrker
i visse bransjer som landets egen befolkning helst unngår p.g.a. rådende ar-
beidsmiljø- og lønnsforhold», er konklusjonen.⁽⁶⁾

Arbeidsløsheten blant innvandrere er større enn blant nordmenn. I juni
1982 var ca. 500 utlendiger (herav 60 kvinner) registrert som arbeidssøkende i
Oslo. Av den totale registrerte arbeidsløsheten i Oslo, er 25% utlendinger. En
av fire personer uten jobb i Oslo er altså utlending.⁽⁷⁾

Hvordan skape en ny underklasse

Kommuneplaner og offisielle målsettinger i Oslo kommune tar i liten grad
opp innvandreernes situasjon og problemer, bortsett fra i vage løfter om «li-
kestilling» og «likeverd». Men nedskjæringer får innvandrene merke. Bysty-
ret har bl.a. redusert timetallet for fremmedspråklige elever med 30% fra hø-
sten 1982, til tross for at antallet fremmedspråklige elever i Oslo-skolene øker.
⁽⁸⁾ Dette betyr en kraftig nedskjæring av morsmålsundervisninga.⁽⁹⁾

1. Løpeseddel fra rganisasjonen mot skadelig innvandring i Norge», referert i Klassekampen 3.1. 82.
2. Oslostatistikken: Utenlandske statsborgere i Oslo 1980-81. Planavdelingen i Oslo kommune. Notat 1/81.
3. Samme sted.
4. Bente Puntervold Bø: Arbeidsvandringen til Norge. Universitetsforlaget 1982.
5. Klassekampen 6.7. 82.
6. Bø: Arbeidsvandringen til Norge, s. 23.
7. Registrering ved Arbeidsformidlingen for utlendinger i Oslo, referert i Klassekampen 17.7.82.
8. Finansrådmannens budsjett, s. 78.
9. Se forøvrig kap. 14.

7. Oslo i 80-åra — han kan gjøres?

Industrien forsvinner fra Oslo. Folketallet går ned. Slum brer seg i de indre bydelene. Dette er ikke noe særegent for Oslo. Over hele nord-vesteuropa og nordamerica utvikler hovedstedene og de store byene seg på omtrent samme måte.

Det er felles lovmessigheter som gjør seg gjeldende — lovmessigheter for utviklinga av storbyer under kapitalismen. Kapitalismen skapte storbyene. Nå dreper den dem. Storbyene kunne stort sett ikke oppstå før kapitalismen, for produksjonen var så lite utviklet i jordbruket at den ikke kunne gi opphav til noen stor bybefolkning, verken i handel eller håndverk eller i overbygninga (styre og stell, kunst og kultur eller andre som levde på underklassens arbeid). Da kapitalismen slo igjennom, derimot, skapte det grunnlaget for den veldige utviklinga av produktivkraftene som vi kjenner som den industrielle revolusjonen. Nå var det nødvendig å konsentrere store arbeiderhærer på ett sted. Nå blei byene produktive. Nå vokste befolkninga i hele landet. Og etterhvert som kapitalismen utviklet seg på landet også, måtte store skarer derfra søke til byene (de nye og de gamle) for å finne arbeid.

I dette århundret har de tjenesteytende næringene vokst enda raskere i byene enn industrien — et tegn på at produktiviteten er blitt så høy at stadig færre trengs til å framskaffe varer til stadig fler. I denne forstand er byene blitt mer uproduktive. De fortsetter å vokse og ese utover. Bygrensene justeres gang på gang. Men det er ikke arbeidsplassene som blir «desentralisert», det er boligene. Utviklinga av kommunikasjonene — kollektivtransport og privatbiler — gjør det mulig å bo lenger og lenger fra arbeidsplassen. Men industri, handel, tjenesteyting og administrasjon er framleis avhengig av sentralisering. De nye boligene som blir bygd, blir bygd utafor byen, og det er de mer velstående som finner bedre boforhold der. Boligstrøkene i byen blir ikke fornyet, og blir fattigstrøk. Til dels blir de fortrent av industri, handel, tjenesteyting og administrasjon som trenger mere plass. Til slutt oppstår det et punkt hvor plassproblemer og trafikkproblemer i byen begynner å skape så store vansker, særlig for industrien, at den flytter ut. På dette tidspunktet er kommunikasjonene i resten av landet utviklet så langt at de ikke er noe hinder for desentraliseringen av industrien. Dersom bykommunene slik som i Norge har det meste av sitt inntektsgrunnlag i skattlegging av innbyggerne, får de nå økonomiske vanskeligheter. En stor del av «innbyggerne» bor utafor bygrensa, det produktive næringslivet som kan skattlegges er på veg ut, og tilbake er de fattigste, den statlige og kommunale administrasjon og alle problemene og oppgavene i forbindelse med en bykjerne som ikke er skapt for våre dagers trafikk eller våre dagers krav til boligstandard.

Slik er utviklinga i New York, London, Paris, Amsterdam, København, Stockholm, osv. Slik er den også i Oslo. 1966-67 er et vendepunkt for Oslo. Fra det tidspunktet synker folketallet, industriarbeidsplassene forsvinner. Fra 1977 begynner skatteinntektene til Oslo kommune å gå ned i faste kroner. Fra slutten av 70-åra inntreffer en ny fase. Den økonomiske krisa i verden fører til at Oslos problemer «forsvinner» i den krisa i industrien som rammer *hele* landet, den innstramminga av kommunebudsjettene som rammer *hele* landet osv. Det er ikke engang grunnlag for å si at Oslo rammes *spesielt* hardt, unntatt når det gjelder byfornyelsen.

Vi skal nå se nærmere på noen av trekkene ved utviklinga i Oslo, og på de politiske partienes svar på den.

Folketallet

I 1967 bodde det 490 000 innafor Oslos grenser. I 1981 var tallet sunket til 450 000. I gjennomsnitt blir det altså litt under 3000 færre av oss i Oslo pr. år. Fram til ifjor som jo er det siste hele året vi har oversikt over, var takta i nedgangen uendret.

Kommunalråd Hans Svelland har tru på at vi nå har kommet til et vendepunkt. 4. kvartal 1981 viste nemlig nemlig oppgang i folketallet! Ifølge Svelland var folk endelig blitt oppmerksomme på kvalitetene ved å bo i by.⁽¹⁾ Men 1981 under ett var omtrent som årene før. Likevel kan en ikke se bort fra at boligmarkedet, arbeidsledigheten osv. kan føre til at utflyttingen stanser opp. Folketallet i Oslo og Akershus tilsammen var økende fram til sist på 70-tallet, men går nå litt tilbake.

Mange pensjonister

Nesten halvparten av husholdningene i Oslo består av bare en person. På landsbasis er det 28 prosent. Den store andelen enslige henger kanskje sammen med at ungdom flytter hit for å få jobb eller utdanning. Når de gifter seg, reiser de igjen. Dessuten er det flere som skiller seg og færre som gifter seg i en storby som Oslo.

Oslo har få barn. 16 prosent av befolkninga er under 16 år, mot 23 prosent i landet som helhet.

De siste 10 årene har Oslo fått forholdsvis mange flere eldre. Det er de som blir igjen når de andre drar. I 1970 var det 9 prosent over 67 år. I 1980 var det 17 prosent. Denne tendensen vil fortsette i 80-åra. Det har blitt kritisert at sjukehuspasienter ligger lenger på sjukehus her i byen enn andre steder. Ett typisk overforbruk av helsetjenester! Men kritikerne tar ikke hensyn til at gamle mennesker faktisk har større behov for aktiv sykehusbehandling enn de som er yngre.

Det er flere yrkesaktive kvinner i Oslo enn i resten av landet. En stor del

jobber deltid. Arbeidsplassene deres er truet, bl.a. av nedskjæring på offentlige budsjetter og innskrenkninger i industrien. Det store antallet yrkesaktive kvinner i Oslo henger bl.a. sammen med det store antallet enslige og de høye boutgiftene.

Yrkesaktive i % av alle innbyggere mellom 16 og 67 år

	Menn		Kvinner	
	1970	1980	1970	1980
Oslo	89	86	60	71
landet	87	84	46	61

Pendlere

Det er et stort overskudd av arbeidsplasser i Oslo i forhold til arbeidstakere bosatt i byen. En fjerdedel av alle som arbeider i byen er derfor pendlere, dvs. de krysser en kommunegrense for å komme på jobb. Men 5/8 av pendlerne krysser bare en kommunegrense: De kommer fra nabokommunene.

Litt om noen næringer

En stor del av engroshandelen er konsentrert i Oslo. Det skyldes ikke minst at en stor del av importen til Norge går over Oslo havn. Målt etter den såkalte «produksjonsverdien» foregår 1/3 av varehandelen her til lands i Oslo.

Målt etter produksjonsverdien finnes også over halvparten av bankvirksomheten, forsikringsvirksomheten og den forretningsmessige tjenesteyting her til lands i Oslo. Forretningsmessig tjenesteyting (konsulentvirksomhet o.l.) er den bransjen som har mest økning i antall arbeidsplasser, nå etter at det har stoppet opp i det offentlige.

Industriens andel av arbeidsplassene har vært omtrent som i landet som helhet, men er nå lavere. Målt etter «produksjonsverdien» har Oslo særlig store andeler av den norske nærings- og nytelsesmiddel-industrien, den grafiske industrien og den elektrotekniske industrien. disse industrigreinene er ved siden av verkstedindustrien også de største i Oslo i antall arbeidsplasser.

Industrien

Det er nå 47 000 industriarbeidsplasser i Oslo. (1. kvartal 1981). I landet som helhet var 1/4 av industriarbeidsplassene funksjonærarbeidsplasser. Men i Oslo er det flere funksjonærer enn arbeidere i industrien. Det betyr at det er

ca. 23 000 *arbeidere* i Oslo-industrien. Hvis 30 prosent av dem er pendlere, så er det bare 16 000 industriarbeidere som bor her i byen.

Som alle veit, går det tilbake med Oslo-industrien. Vi kan dele denne tilbakegangen inn i to faser. Første fase er de 10-12 åra fra 1967 til slutten av syttiåra. Da gikk industrien tilbake i Oslo, men ikke i resten av landet. Andre fase som er nå, går industrien tilbake over hele landet.

Årsaka til nedgangen i første fase er trolig særlig to ting:

a) Utviklinga i transport og kommunikasjon er slik at det har blitt relativt mindre kostnader ved å legge industrien utafør hovedstaden, samtidig som det har utvikla seg transportproblemer i Oslo i forbindelse med tyngre produkter, omkjøringer, omlastninger.

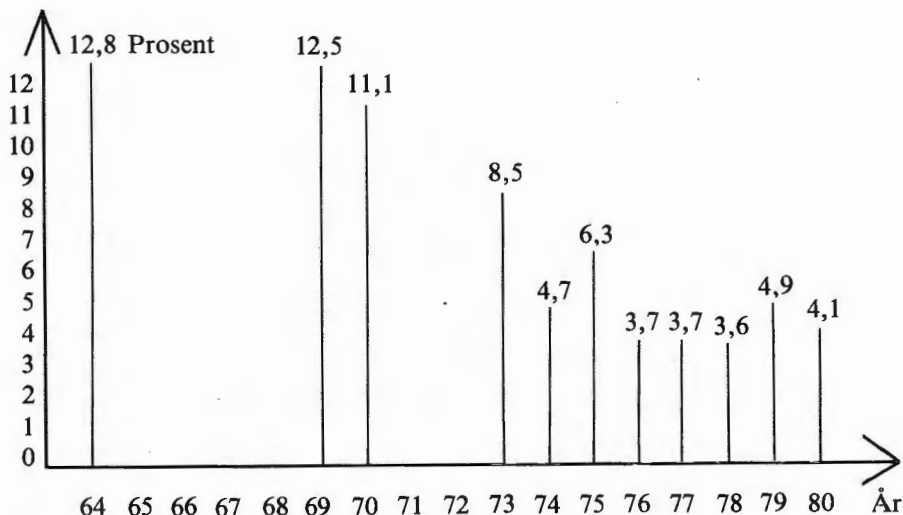
b) Økt monopolisering, både i form av ekspansjon i de største bedriftene og i form av sammenslåinger, har ført til at de store Oslo-bedriftene enten har bygd opp eller ervervet seg satelittbedrifter i distriktene. I sammenslåingstilfellet blir ofte administrasjonen liggende i Oslo, mens produksjonen blir konsentrert til det mest moderne av anleggene i landet som helhet.

Som en ser, kommer investeringene i denne fasen ikke i Oslo, men i distriktene. Nedgangen i arbeidsplassene rammer i første rekke *arbeiderne*, mens funksjonærene heller blir flere. *Utflytting* er det rette navnet på denne fasen.

I den nåværende andre fasen er det økonomisk krise med skrumpende markeder, kapitalflukt fra industri til Nordsjøen eller til banken. I tillegg gjør ny teknologi seg gjeldende for fullt i denne fasen. Nå blir den mest umoderne bedriften nedlagt, og det er gjerne «moderbedriften» i Oslo. Eksempler: Jotun, Nyland, Jøtul. Eller hele greia går konkurs: Eksempel Tandberg. I denne fasen blir funksjonærene rammet like hardt som arbeiderne, både av nedlegging og ny teknologi. Distriktene er vel så hardt rammet av krisa som Oslo og er forsåvidt i samme båt, sjøl om det kan være konflikt mellom moderbedrift og satelitter innafor et konsern. *Nedlegging* er navnet på denne andre fasen.

Sammenlikninger med utlandet viser at distriktspolitikken spiller liten rolle for takta i utflyttinga i den første fasen.⁽²⁾ Derfor er det sjokkerende at ledende kommunepolitikere kan gå til frontalangrep på Distriktenes Utbyggingsfond: «Distriktenes Utbyggingsfond har bedrevet og bedriver en virksomhet som virker dobbelt negativ for Oslo.»⁽³⁾ Å undergrave DUF er særlig farlig nå, da mange gode arbeidsplasser i distriktene er helt avhengig av at distriktsutbyggings-ordningene opprettholdes.

Oslo DNA og Samorg har tatt til orde for å bevare industriarbeidsplassene i Oslo. Så langt alt vel. Men også de har en tendens til å sette by mot land og i første rekke kreve endringer av regelverk og støtteordninger. De snakker som om vi skulle befinne oss i fasen med utflytting og ikke i fasen med nedlegging.⁽⁴⁾ Alt dette kanskje som et alternativ til å støtte kampen mot konkrete nedlegginger. Nylandarbeiderne fikk lite støtte fra dette hold.

Bergverksdrift og industri. Bruttoinvestering i Oslo i prosent av bruttoinvestering i hele landet. Etter Statistisk årbok — hovedtall for industri og bergverk etter fylke, Og Statistisk årbok for Oslo, 1980, tabell 7.4

Investeringer i Oslo-industrien

Av tabellen kan en gjøre seg opp en mening om hvor mye av nedgangen i investeringene i Oslo-industrien som skyldes at investeringene er gjort i andre

	1964	1969	1973	1974	1979	1980
1. Oslos andel av brutto produksjonsverdi i bergverk og industri	20,3%	17,7%	15,4%	13,6%	10,2%	8,6%
2. Oslos andel når brutto produksjonsverdien i Nord-sjøen ikke regnes med	20,3%	17,7%	15,4%	13,8%	11,8%	11,0%
3. Oslos andel av brutto investeringene	12,8%	12,5%	8,5%	4,7%	4,9%	4,1%
4. Oslos andel når investeringene i Nord-sjøen ikke tas med	12,8%	12,5%	11,0%	6,8%	9,3%	7,1%
5. Investeringene i hele landet i % av brutto produksjonsverdi	7,8%	9,2%	6,9%	9,2%	8,4%	7,4%

deler av landet, hvor mye som skyldes at investeringene har kommet i Nord-sjøen og hvor mye som skyldes allmenn nedgang i investeringene.⁽⁵⁾

Kommunens økonomiske stilling

Oslo kommune har hatt en sterk økonomisk stilling. I 50-, 60- og begynnelsen av 70-åra gikk drifta av kommunen med et så stort overskudd at det ble nok igjen til investering og oppkjøp av eiendommer. Det var ikke nødvendig å låne annet enn til investeringene til Oslo Lysverker. Men disse lånene var «rentable prosjekter», som økte kommunens inntekter når de var fullført. De bød altså ikke på økonomiske problemer for kommunen.

I løpet av 70-åra ble det gradvis nødvendig å ta opp lån for å finansiere utbyggingen av f.eks. sjukehjem og skoler. Dette er «ikke rentable prosjekter». Når de er fullførte, påfører de kommunen økte utgifter til drifta. I tillegg skal det betales renter og avdrag. Slike lån kan derfor by på et økonomisk problem for kommunen. Til å begynne med var problemet ikke stort, for staten refunderte mesteparten av driftsutgiftene. Men da staten skar drastisk ned på refusjonene til helseinstitusjoner i 1977 (den økonomiske virkningen av dette for kommunene kom først i 1978) så snudde bildet seg. Og når staten nå har gått over til ordningen med faste rammetilskott blir bildet helt klart: Kommunene må bære fullt ut de økte driftsutgiftene som blir følgen av utbygging på helse- og sosialsektoren og i skolen. I tillegg må de betale renter og avdrag på lånene hvis utbyggingen er finansiert med lån.

På fire år fra 1977 til 1980 sank Oslo kommunes overskott på driftsbudsjettet fra 637 millioner til 81 millioner 1979-kroner. (Talla gjelder bare bykassa. De kommunale selskapene er holdt utenfor). Dette skyldes at skatteinntektene til kommunen begynte å synke fra 1977, og at overføringene fra staten ble kraftig redusert. I 1980 måtte altså den altoverveiende delen av kommunens investeringer finansieres med lån. Omtrent på dette tidspunktet begynte den desperate jakta på alle slags prosjekter og planer som kunne snu utviklinga, eller i hvert fall få velgerne til å tro at utviklinga kunne snus til over neste valg. Denne jakta har ført kommunepolitikerne fra bøneskrifter til staten, over konsulentrapporter om rasjonalisering, luftige planer om å øke folketallet, salg av eiendommer, nedlegginger og innskrenkninger, senking av standarder og økte avgifter til forslag om byregjering.

Den kommunale varmluftsballongen nærmer seg bakken. De fyrer opp ballongen med avgiftsøkninger og takstøkninger. De står klar til å bikke skoler og sjukehus overbord. En del, bl.a. kommunale eiendommer, har gått overbord allerede. Men sjøl om ballongen daler, er det ikke verre enn at de kan vente med det meste til over valget. 1984, det er tidspunktet for handling! Da blir gjeldsbyrden så tyngende at alle løse deler må overbord. Til det arbeidet trenger de ei handlekraftig byregjering.

Bykassa

Bykassa er hele kommunens virksomhet minus de kommunale selskapene, som Lysverkene og Sporveien. Tabellen nedenfor gir en god oversikt over bykassas økonomi. Talla er i millioner 1979-kroner. Virkningen av prisstigningen er altså tatt vekk. FR betyr finansrådmannen.

Utvikling av bykassens økonomi 1976–83

	1976	1977	1978	1980	1981	1982	Budsjett 1983	FR's forslag
1. Skatter	3828	3924	3855	3739	3620	3731	3584	3536
2. Netto driftsutgifter:	3334	3287	3509	3617	3539	3514	3283	3253
3. Overskudd løpende utgifter og inntekter (1 ÷ 2)	494	637	346	122	81	217	301	283
4. Nettoutgifter til eiendomskjøp, nybygg og nyanlegg:	571	422	458	472	551	411	303	289
5. Underskudd før lån og avsetning (3 ÷ 4)	77	÷ 215	112	350	470	194	2	6
6. Netto finansieringsutgifter	127	579	421	÷ 12	÷ 66	179	403	419
7. Underskudd som dekkes ved nye låneopptak (6 + 5)	204	364	533	338	404	373	405	426

Av tabellen framgår at skatteinntektene i 1983 regnet i 1979-priser blir lavere enn i alle regnskapsår 1976-81. Med et lite unntak for 1981 har realverdien av skatteinntekten sunket alle år siden 1977.

Nettodriftsutgiftene nådde sitt foreløpige topp-punkt i 1979 og har senere stadig sunket. Forslaget for 1981 ligger 10% lavere i realverdi enn forbruket i 1979.

Nettoinvesteringsforslaget for 1983 er 30% lavere enn i 1981 og 50% lavere enn i 1976.

Kommunen har altså ført en hard nedskjæringspolitikk siden 1980. Tilsynelatende har det fått ballongen til å stige: Linje fem har utviklet seg slik at det ikke lenger er behov for å låne til investeringer i 1982 og 1983. Men for det første har man da ikke regnet med budsjettoverskridelser og påplussinger. For det andre har man i virkeligheten ikke skåret ned investeringene så mye som linje 4 skulle tilsa. Man har nemlig prøvd å overføre kommunale oppgaver til private for å komme unna økonomiske problemer. Det har vært en totalt

feilslått politikk. Ikke bare må kommunen dekke driftsutgiftene, i de seinere åra har den også måttet skaffe lån til byggingen av de såkalte «private» institusjonene. Dette viser seg klart i linje 6. I 1983 er det nesten 300 millioner 1983-kroner som på denne måten først blir lånt av kommunen og så lånt videre fra kommunen til private utbyggingsprosjekter.

I 1984 vil Lånefondet (kommunens «bank») måtte betale over 800 millioner i avdrag på tidligere lån, pluss over 500 millioner i renter. De kommunale og private virksomhetene som har fått lån i Lånefondet kommer ifølge sine tilbakebetalingsplaner bare til å betale inn ca. 300 millioner i avdrag til Lånefondet. Dermed oppstår et «konverteringsbehov» på en halv milliard, dvs. Lånefondet må låne en halv milliard bare for å betale sine egne avdrag. I 1983 fikk Lånefondet tillatelse av Finansdepartementet til å ta opp lån for 850 millioner. Hvis staten framleis begrenser kommunens låneopptak, er det da klart at enten blir det omtrent full investeringsstopp i 1984, eller så blir det omfattende nedskjæringer på driftsbudsjettet.

I linje 7 ser vi hvordan kommunens totale økonomiske stilling blir stadig dårligere, til tross for nedskjæringer og salg av eiendommer.

Hva gjør kommunepolitikerne med dette?

I 1980 sendte Oslo kommune et brev til staten og ba om gunstigere økonomiske rammevilkår på en rekke felter som kollektivtrafikk, kultur, teater og opera, skoler, helseinstitusjoner, osv. Når det gjelder helheten i økonomien, har staten svart klart negativt. «Det kan neppe regnes med en samlet justering som gjør at Oslo kommune kommer gunstigere ut i sitt finansielle mellomværende med staten.»⁽⁶⁾

Dette har kommunepolitikerne avfunnet seg med. Det eneste ordfører Albert Nordengen hadde å bemerke til statens politikk da bystyret behandlet 82-budsjettet, var en from bønn: «Vi ber om at noen av de midler vi overfører til skattefordelingsfondet, kan bli disponert i vår kommune.» Kommunalråd Hans Svelland sier: «Man lurer seg selv ved å tro at de økonomiske rammene kan bli vesentlig bedre. Det er strutsepolitikk å tro at en annen regjering ville ha vesentlig mer å dele ut. Det er direkte uansvarlig å basere planer og budsjetter på ukjente økonomiske forutsetninger.»

En slik uansvarlighet kan verker Høyre eller Arbeiderpartiet eller Kr.F. eller SV eller Fremskrittspartiet beskyldes for. Kommunen er en del av borgerskapets stat, og kommunepolitikerne må bli lydige redskaper for statens nedskjæringspolitikk. En tid i 70-åra kunne det se ut som kommunene ikke var deler av borgerskapets stat, men redskaper til å løse befolkningens viktigste problemer. Men gjennom enkle forandringer i den økonomiske mekanismen som forbinder stat og kommune (rammetilskott osv.) fikk staten kommunene på plass igjen som redskaper for sin politikk. Etter en periode med spake pro-

tester innså kommunene at det var de sjøl som måtte bære alle utgiftene ved å opprettholde en høy kommunal standard. De ble mindre ivrige til å prøve å sno seg utenom reguleringer på låneopptak, påbud om mindre investeringer o.l. Nå krever de at staten skal fjerne hindringer for nedskjæringspolitikken: «Selv om vi kanskje ikke får de tilskudd fra staten som vi kunne ønske oss, håper vi regjeringen i hvert fall vil sørge for å lempe på lover og pålegg som påfører kommunen store utgifter.»⁽⁷⁾

Hvor avhengig kommunene er av den statlige politikken, illustreres av det faktum at Arbeiderpartiet måtte føre opp noen ekstra millioner til byfornyelse og kollektivtransport i sitt alternative statsbudsjett, for i det hele tatt å gi Oslo Arbeiderparti noen mulighet til å føre valgkamp på en annen plattform enn Høyres. Internt i DNA kalles dette for «Thorvald-pakka».

«Det er ingen tvil om at Oslo på sett og vis har levet over evne i nedgangstider. Nå må det strammes inn for fullt.»⁽⁸⁾

Hvordan skal det strammes inn? Jo, DNA vil øke eiendomsskatten, boligbeskatningen og festeavgifta.⁽⁹⁾ DNAs gruppefører i bystyret, Odd Wivegh, har også ymtet frampå om at kommunen skal få rett til å bestemme skattøret sjøl. «Først da kan man måle viljen til å opprettholde eller forbedre de kommunale ytelser»⁽¹⁰⁾ SV gikk også ivrig inn for økt kommuneskatt i mai 1981. H

Kapitalismens anarki. I over ti år har tomteområdene på Vaterland ligget brakk, etter at skole og bolighus ble revet. Nå planlegges bygging av et kongresshotell, litt høyere enn postgirobygget.

Foto: Samfoto

og Kr.F. har vurdert det samme, men vil ikke gjøre det ensidig for Oslo. SV har seinere satset på at en økning i eiendomsskatten skal gi 600 millioner ekstra i året. 100 av disse må SV gi rett ut igjen i bostøtte, ifølge planen. Når det ellers gjelder å øke inntektene, satser Høyre stort på å gjøre Oslo til en «kongress-by». Kongressdeltakere bruker mer penger enn andre turister, har man funnet ut. En stor del av kommunens midler til næringsformål brukes derfor til Reisetrafikk-foreningen for Oslo og omegn og Oslo Kongresskontor. Hotelleier Hans Svelland har ordet:

«Mange av dagens kommunepolitikere i Oslo er for opptatt av å redde industriarbeidsplassene — et slag som ble tapt for 10 år siden. Istedet må kommuneadministrasjonen og det politiske miljøet i Rådhuset nå begynne å tenke nytt og rette søkelyset mot det som kan bli byens redning — nemlig service-næringene.»⁽¹¹⁾

Kommuneplanmeldingen i 1982 prøver å innføre en ny ordbruk som grunnlag for å øke egenbetalingen og takstene på mange områder. I forma er det finansrådmannens melding, men de 9 kommunalrådene har godkjent opplegget. Ved å definere alle kommunale tjenester som ikke er pålagt kommunen med lov eller statlige pålegg som «subsidiert», vil man finne et grunnlag for å kutte dem ut eller kreve at brukerne betaler det det koster å drive dem. Det samme gjelder kommunale tjenester som har høyere standard enn det minstemål som er fastlagt. Dette gjelder da slike ting som voksenopplæring, offentlige bad, lysløyper og idrettsanlegg, lekesentre og fritidshjem, skolehager, personalboliger osv. Videre tilleggspensjoner, støtte til kulturformål, gratis utleie av skolelokaler, barnehageplasser, færre elever i klassene enn det staten går ut fra og flere tilleggstimer til undervisningen i grunnskolen enn andre kommuner. Hvorfor betaler vi egentlig skatt?

RVs representant i bystyret har alltid tatt utgangspunkt i de virkelige behovene til de som bor i byen, ikke i de budsjetttrammene som staten har påtvunget kommunen. Ut fra dette har Rød Valgallianse utarbeida et 8-punktsprogram for å øke kommunens inntekter. Kravene er delvis retta mot den rike overklassen i Oslo og delvis mot staten. 8-punktsprogrammet ble lagt fram i bystyrets møte om langtidsbudsjettet i mai 1982:

1. Eiendomsskatten heves kraftig, dvs. omtrent til 1970-nivå. Det innføres samtidig regler som sikrer at skatteskjerpinga ikke rammer de som bare eier en vanlig bolig med husbankstandard.

2. Statsstøtten til skolene må økes, slik at Oslo i det minste får det som tilsvarende skolelovens minstekrav. Bystyret må gå imot forslaget om å senke disse statlige minstesatsene.

3. Det statlige tilskottet til drift av helseinstitusjoner må økes slik at det igjen tilsvarende 75% av driftsutgiftene (gjeninnføring av reglene fra før 1977).

4. Oslo må likestilles med landets øvrige fylker når det gjelder statstilskott

til kollektivtrafikken. Dette må skje *uten* at andre statlige tilskott blir redusert.

5. Staten må bidra med omfattende engangstiltak for at det skal bli mulig å bygge ut eldreomsorgen i Oslo så raskt som det er praktisk mulig. Statens medvirkning i første omgang vil være å gi tillatelse til låneopptak.

6. Rammene for husbanklån til byfornyelsen må økes kraftig, slik at det vedtatte byfornyelsesprogrammet kan gjennomføres. Dessuten må bystyret stille seg bak kravet om å senke husbankrenta og forlenge avdragstida.

7. Inntil staten innfrir disse og andre krav som Oslo kommune reiser i forhandlinger, må Oslo kommune holde tilbake drøyt 400 millioner som kommunen hvert år betaler inn til skattefordelingsfondet. Bystyret må kreve at regjeringa innfrir det statlige løftet fra 1975 om full statlig finansiering av skattefordelingsfondet.

8. Oslo kommune må legge hardere avgifter og høyere priser på varer og tjenester som staten kjøper i Oslo. F.eks. elektrisitetspris, eiendomsskatt av statlige eiendommer, festeavgifter, osv.

1. Aftenposten 24/7. 1982.
2. Kilde: Forsker Anders Skonhoft, som leder prosjektet «Industriell utvikling og regionale strukturer» ved SINTEF. Jfr: Aftenposten 4/12. 1980.
3. Kommunalråd Østen, Aftenposten 15/9. 1982.
4. «Oslo Arbeiderparti vil arbeide aktivt overfor statlige myndigheter for å sikre at industribedrifter i Oslo ikke får samtykke til å etablere seg utenfor Oslo og for å hindre at distriktpolitiske virkemidler fører til slik utflytting». Oslo Arbeiderpartis programutkast 1984-87.
5. Talla er regnet ut etter en tabell i Statistisk Årbok som heter «Industri og bergverk. Hovedtafl etter fylke».
6. Kgl. res. av 4. 9. 81. Den er gitt av regjeringa Bruadtland, men Willoch har ikke sett noen grunn til å trekke den tilbake eller endre den.
7. Svelland i intervju til Aftenpostens aftennummer 27.3. 1982.
8. Fra leder i Aftenpostens aftenr. 1.4. 1982.
9. Oslo Arbeiderpartis utkast til program for 1984-87.
10. Wivegh i debatten om 82-budsjettet.
11. Intervju i Aftenposten 30.8 1982.

8. Sjukehusene — penger spart er penger tapt

Mellbyeutvalget som avga innstilling i juni 1982 var pålagt å «utarbeide en 3-årsplan for reell rasjonalisering og effektivisering» av Oslo-sjukehusene. Planen skal sikre at «sikkerheten innen Oslos helsevesen opprettholdes» og at det ikke iverksettes oppsigelser⁽¹⁾. Dette er sjølsagt umulig. Som utvalget sjøl slår fast: «Det foreligger altså her en klar konflikt mellom den økonomiske ramme utvalget er bedt å vurdere sine forslag i forhold til og de forutsetninger som utvalget samtidig er pålagt i sitt mandat. *Denne konflikt lar seg ikke løse om begge sett av forutsetninger skal opprettholdes.*»⁽²⁾

Penger spart er penger tapt — for helsevesenet

Gang på gang har vi fått høre at det som spares i institusjonshelsetjenesten, det får vi igjen i primærhelsetjenesten. Men i virkeligheten er det ikke slik. Fra kapitalistenes synsvinkel er poenget sjølsagt at ressursbruken i helsevesenet som helhet skal bremses og helst trappes ned.

1983 blir det *4. året på rad* da det brukes mindre ressurser enn året før innenfor sykehusrådmannens ansvarsområde. Når vi først har korrigert for prisstigninga, har den årlige nedtrappinga vært slik⁽³⁾

1980: 80 mill.kr. mindre enn 1979

1981: 30 mill. kr. mindre enn 1980

1982: 70-80 mill. kr. mindre enn 1981

Sykehusrådmannen understreker derfor at det er «helt urealistisk å tenke seg at innsparinger og effektiviseringstiltak innenfor den somatiske sykehusssektor *både skal kunne bidra til å saldere Oslos totale budsjett og samtidig finansiere den planlagte utbygging av sykehjem og primærhelsetjeneste*»⁽⁴⁾

Da Høyres skipsreder og sykehus-politiker Per Ditlev Simonsen la fram sine «omdisponeringsforslag» våren 1979, var det denne «dobbel-tankegang» som lå til grunn. Hver nedlagt sykehusseng skulle finansiere drift av to nye sykehjemsplasser, sa helsepolitikerne. Mens den økonomiske hovedsaka jo var at bykassens utgifter skulle reduseres.

Derfor ble det *ikke* noen flere sykehjemsplasser fordi om den vanlige sykehusdrifta ved Krohgstøtten ble stansa 1. juli 1980; forøvrig med støtte fra H,

DNA og SV.⁶⁾ Erfaringene fra den politiske kampen rundt Krohgstøtten førte til at mange skifta syn på denne forma for «sparing».

Og sitatet fra sykehusrådmannens budsjettforslag viser klart hva som skjer: Når budsjettene og bemanninga skjæres ned, når postene stenges ved sykehusene, da forsvinner pengene for alltid fra helsevesenets budsjetter.

Budsjettunderskudd i 1982 ?

Bystyrets ledende politikere har laga et begrep de kaller «budsjettunderskudd» ved sykehusene. I seg selv er begrepet meningsløst, fordi et sykehus eller en annen offentlig helseinstitusjon ikke *kan* drives med overskudd. Som kjent er helsevesenet uten unntak en utgiftspost i de offentlige budsjettene. Det er bare hvis en går over til privat drift og egenbetaling fra pasientene at en kan bruke begrep som overskudd/underskudd med mening.

Videre er det slik at Oslo bystyre hvert år vedtar et budsjett for helsevesenet som ligger langt *under* det de vet er nødvendig. Samtidig unnlater de å vedta så mange nedleggelses- og utgiftene kan reduseres ned til budsjettets nivå. Så lar de det gå noen måneder, og kommer da igjen med hard kritikk mot administrasjonen som ikke klarer å «holde budsjettets rammer».

«Vedtatt budsjett må og skal respekteres, og det er derfor Høyre i formannskapet også har fremmet forslag om at utbetalingene må følge prosentvis det vedtatte budsjett fra måned til måned»⁶⁾, sier ordfører Nordengen.

Poenget med det hele er sjølsagt at sykehusrådmannen, sykehusadministrasjonen og lederne ved de enkelte avdelinger og poster skal framstilles som og oppfatte seg sjøl som syndebukker.

Da bystyret vedtok 1982-budsjettet «glemte» de tilfeldigvis å ta hensyn til lønnsforhandlinger som var avslutta et par måneder tidligere. Og dermed ble det et ekstra «hull» på drøyt 20 mill. kr. i sykehusenes budsjetter.⁷⁾ Videre er det 27 mill. kr. av «underskuddet» i 1982 som skyldes at den politiske ledelsen ikke har klart å begrense Oslofolks rett til behandling i statlige sykehus så mye som planlagt⁸⁾.

Derfor er altså «underskudd» et meningsløst begrep. Det dreier seg om budsjettoverskridelser som *ene og alene skyldes bystyrets urealistiske budsjettvedtak og deres forsøk på å gjøre administrasjon og helsearbeidere til syndebukker.*

Helsefarlige arbeidsforhold

Arbeidstilsynet er blitt tilkalt mer enn en gang og har slått fast at arbeidsforholda er blitt uforsvarlige på en del sykehusavdelinger. En gang siste vinter var korridoren på ei av de kirurgiske avdelingene på Ullevål mer enn vanlig overfylt av pasienter. For å få en pasient flytta fra rommet sitt og til operasjonsstua i andre enden av korridoren, måtte de ta heisen 1 etasje opp, og så

trille bortover korridoren der og til slutt ta en annen heis ned.

Kjøkkenbygget på Ullevål er livsfarlig. En rapport fra Helsrerådet nevner «råte og fuktighet i mange rom, vannlekkasjer i kjeller, samt helt uegnete lagerrom, noe som umuliggjør langsiktig lagring av mat og råstoffer».⁽⁹⁾ Overveterinær Sørli sier rett ut at det bare er personalets påpasselighet som har hindra ulykker. «Dersom det en dag må tys til vikarer eller urutinerte folk, kan det gå galt» sier han.⁽¹⁰⁾ Da en del av byens politikere var på befaring på Ullevål i høst, fikk de opplyst fra de ansatte at nytt kjøkken har vært planlagt siden 1957! Aftenposten får på sin side opplyst at «hvis alt går etter planen... håper man at man kan komme i gang med byggingen i løpet av to-tre år»⁽¹¹⁾.

Lista over slike og lignende helsefarlige forhold er uendelig lang. Kommunepolitikernes blinde underkastelse under statens sparedirektiver, gjør at lista stadig vokser...

Hva blir følgene i 1983?

Uforsvarlige utskrivninger er ikke lenger uvanlig, og vil forekomme oftere. Liggetida for hver pasient skal ned. Det blir verre og verre å få ekstravakter til pasienter som trenger særlig overvåking. Sykefravær vil bli forsøkt dekket opp med hardere tempo for de friske, istedetfor med vikarer.

Egenbetalingssatsene vil bli heva på all poliklinisk virksomhet. Finansrådmannen beregner at dette skal gi en merinntekt på 12. mill. kr.⁽¹²⁾

Men skal det spares så mye at det monner, er det nødvendig å stenge avdelinger eller hele sykehus. Hvis budsjettammen for 1983 skal holdes, må følgende tiltak gjennomføres.⁽¹³⁾

1. *Kroghstøtten* nedlegges 1. januar 1983. 76 sengeplasser og 95 stillinger fjernes. 14,1 mill. kr. spares.
2. *Geriatrisk avdeling Ullevål*. Sykepostene i 3., 4. og 5. etasje stenges 1. januar 1983. 102 sengeplasser og 105 stillinger fjernes. 16 mill. kr. spares.
3. *4. avdeling Ullevål*. Hotellavdelingen for kirurgiske etterbehandlingspasienter nedlegges 1. januar 1983. 19 sengeplasser og 12 stillinger fjernes. 19 mill. kr. spares.
4. *Vor Frues hospital*, som nå er en avdeling under Aker Sykehus, nedlegges «fra midten av 1983». 110 sengeplasser og 120 stillinger fjernes. 10 mill. kr. spares i andre halvår 1983.
5. *Røde Kors klinikk* må nedlegges fra 1.7.83. Det gir en innsparing på 16,5 mill. kr. i andre halvår.
6. *Statlige sykehus*. Oslofolks mulighet til behandling i statlige sykehus begrenses kraftig. Forventa forbruk i 1982 utgjør 82 mill. kr., mens det for 1983 føres opp bare 45,7 mill. kr. Dette tilsvarer anslagsvis 75 000 kur-døgn, eller 205 sykehusplasser året igjennom. Dermed spares ca. 45 mill.

kr. i 1983.

7. Ytterligere reduksjoner tilsvarende 24 mill. kr. som er fordelt slik:

Virksomheter under Helserrådet	6,570 mill.
Ullevål sykehus	0,600 mill.
Aker Sykehus m/sykehjem	4,695 mill.
Dikemark og psykisk helsevern ellers	6,491 mill.
Tiltak for psykisk utviklingshemmede	5,016 mill.

8. En rekke omfattende og hardhendte sparetiltak som er iverksatt i 1982 må fortsette og trappes opp på de fleste avdelinger. Dette er det vanskelig å kostnadsberegne.

De 7 første punktene på denne lista skulle tyde på at budsjetttramma for sykehusrådmannens område i 1983 må utvides med nesten 130 mill. kr., hvis en skal holde i gang den virksomheta som finnes høsten 1982. Hvis en skal holde virksomheten i gang på det nivået som sykehusdirektørene mener er et minimum, må det legges på enda en god del. Og skal en komme i nærheten av det som ble ansett for å være forsvarlig minimumsbemanning for noen år siden, trengs det enda mer. Sykehusutvalget har fått lov å «plusse på» budsjettet med 70 mill. kr. Og de har vedtatt at nedleggelsene (pkt. 1-5 foran) ikke skal skje så raskt som først foreslått. Sannsynligvis blir de utsatt til etter kommunevalget.

«Tilbudet skal ikke svekkes»

Kommunalråd Martha Seim Valeur er Høyres fremste helsepolitiker, etter at skipsreder Per Ditlev Simonsen fant seg andre arbeidsområder i politikken. Hennes varemerke er blitt å gjenta som en slags helsepolitisk papegøye at «tilbudet skal ikke svekkes». Interesserte kan f.eks. lese to artikler av henne i Aftenposten 11.12. og 22.12.81, begge med samme overskrif: «Tilbudet skal ikke svekkes». Det var under samme parole hun forsvarte nedleggelsen av Peterhof barnehjem i 1979 og stans i vanlig sykehusdrift ved Krohgstøtten og Betanien i 1980.

Av forskjellige valgtaktiske hensyn tok Aftenposten like før valget i 1981 avstand fra forslag om bl.a. å legge ned en av de medisinske overvåkningspostene på Ullevål. «Vi går uten videre ut fra at ingen ansvarlig politiker vil gi seg inn på en slik kurs i sine bestrebelser på å få budsjettet i noenlunde balanse.»⁽¹⁴⁾ Og den ansvarlige kommunalråden fulgte opp og fikk utsatt saka til *etter valget*. Og så gikk den sin gang. Aftenposten fulgte også opp på sin måte og laga i januar 1982 en reportasje om elendigheten og nedleggingsplanene i Oslos helsevesen⁽¹⁵⁾. Dagen etter står så kommunalråd Seim Valeur igjen fram med sitt brede og uberørte smil og sier over 5 Aftenposten-spalter: «Nei til nye nedskjæringer»⁽¹⁶⁾

3 dager etterpå ble 1 overvåkningspost med 10 senger og 60 kirurgiske seng-

er nedlagt på Ullevål. Den medisinske overvåkningskapasiteten på 9. avdeling ble redusert med en tredjedel. Alt sammen i samsvar med vedtak kommunalråd Valeur hadde gått inn for. At hun hele tida hadde DNAs støtte i sykehusutvalget, gjør ikke saka bedre. Hennes debattstil er nå engang slik.

Arbeidsløshet og offervilje

Budsjettopplegget for 1983 er en dristig spekulasjon i økende arbeidsløshet og personalets offervilje. Stilt overfor pasientenes lidelser, vil personalet strekke seg lenger enn det som er menneskelig rimelig og forsvarlig. Og alle vet at hvis du sier opp på grunn av uutholdelig arbeidspress og begynnende slitasjeskader, så er det ikke så lett å få ny jobb i dag. Den politiske ledelsen vil prøve å få til en stor «Rasjonaliseringsgevinst» ved å utnytte dette til det ytterste.

Teppe på gulvet og vin til maten

Et statlig utvalg i England har foreslått en fullstendig privatisering av helsevesenet. (I dag er egenandeler mindre utbredt i England enn i Norge.) Noe liknende vil være en logisk følge av den nedtrappingspolitikken som staten nå fører overfor det offentlige helsevesenet i Norge. En gruppe leger prøvde nylig å få starte et privat sykehus i Alta Kommune. Dette mislyktes i første omgang, men en av initiativtakerne fikk bruke en helside i Aftenposten til å redegjøre for saka.

Han utnytter på en dyktig måte den helsefarlige nedskjæringspolitikken som gjennomføres nå, og konkluderer med at «tanken om et privat sykehusvesen som et alternativ og et meget godt tillegg ... er nærmest uunngåelig.»

«Grunnbehandlingen, den som tilsvaret det tilbud som den offentlige sektor har for samme sykdom, betales... av trygdekassen». Men han understreker at «ekstraytelser på egen regning skal forekomme på private sykehus». Han «forstår ikke at det kan være noe argument mot et etablissement at man der kan få spesialforpleining som TV på rommet, teppe på gulvet, kjøttet stekt etter ønske, vin til maten ..., så lenge dette ikke er noen plikt for noen av de innlagte pasienter...»

Denne fremadstrebende medisinmannen synes at «misunnelsesargumentene» er «uten interesse». Han slår fast at «vi må tåle at det finnes mennesker som har råd til en finere champagne enn vi selv har».⁽¹⁷⁾

Det er for lett å avvise dette som helt utenkelig i Norge. Boligkooperasjonen som ble bygd opp på 50- og 60-tallet ble til sammenlikning ikke undergravd ved at politikerne og kapitaleierne gikk til angrep på kooperasjonens idé. Nei, det var finansieringsordningene som sakte men sikkert ble endra, slik at selve det materielle grunnlaget for boligkooperasjonen og den sosiale boligbygginga ble borte. De lovendringene og takstendringene som har skjedd i boligsektoren i 1981/82 er sånn sett bare en logisk sluttstein.⁽¹⁸⁾ Mye tyder på

at vi står overfor ei liknende utvikling i helsesektoren.

Mellbyeutvalgets rolle

Vi nevnte Mellbyeutvalget innledningsvis. Budsjettopplegget for 1983 slår beina under utvalgets planer om å bygge ut primærhelsetjenesten først og så trappe ned sykehusene etterpå. Utvalgets høyst tvilsomme teori er at hvis en skjærer ned noe mindre enn planlagt i 1983 og 1984, så vil «det i 1985 og 1986 være mulig — ut i fra utvalgets forutsetninger — å drive Oslos helsevesen billigere enn finansrådmannen har forventet».⁽¹⁹⁾ Med andre ord, hvis politikerne vil spare på «vår måte» så kan det spares *enda mer*.

«Utvalgets forutsetninger» kommer neppe til å bli utprøvd i det virkelige liv. For ettertida vil nok utvalget bare bli sett på som et delvis vellykket forsøk på å splitte og svekke helsearbeidernes og andres faglige begrunnede motstand mot nedbygging av helsevesenet.

1. Mellbyeutvalgets mandat, slik det er gjengitt i Mellbyeutvalgets innstilling, stensilert utgave, s.13.
2. Samme kilde, s.12.
3. Beregningene er utført ved Sykehusrådmannens kontor. Her sitert etter sykehusrådmannens budsjettforslag 1983.
4. Samme kilde, s.1
5. SVs stemmegivning i formannskapets sluttbehandling av saken 28. april 1980, går fram av formannskapets protokoll. Under den første runden i bystyret var SV mot nedleggelse, men skifta altså standpunkt like etterpå.
6. Bystyrereferatet fra 10.12.81, s. 4
7. Finansrådmannens budsjettforslag 1983, s.204.
8. Samme kilde.
9. Sitert etter Aftenpostens omtale av rapporten 15.7.82.
10. Samme kilde.
11. Intervju med fungerende sykehusdirektør Farnes, Aftenposten 15.7.82
12. Finansrådmannens budsjettforslag 1983, s.XVII.
13. Disse 7 punktene er ei sammenfatning av opplysninger som er gitt i sykehusrådmannens budsjettforslag 1983, finansrådmannens budsjettforslag og en innstilling fra sykehusrådmannen til sykehusutvalget av 6. oktober 1982.
14. Aftenpostens lederartikkel 19.8.81. Aftennummeret.
15. Aftenpostens aftennummer 27.1.82. Bl.a. intervju med sykehusrådmann Ian Muller.
16. Aftenpostens aftennummer 28.1.82.
17. Alle sitater her er henta fra to artikler i Aftenposten 15.10.82 av reservelege Kai W. Stensrød.
18. Ei grundig behandling av hvordan dette skjedde finnes i «Norsk Boligpolitikk - fra sosial profil til fritt marked», utgitt 1982 av Oslo AKP(m-l). 84 sider. Pris kr. 25.-
19. Mellbyeutvalgets innstilling, stensilert utgave, s. 112.

9. Utrygt å bli gammel i Oslo

«Hvordan kan det ha seg at sykehjemspasienter i landets hovedstad er nødt til å holde sengen i tre døgn — fordi det ikke er noen pleiere til å stille dem? Pasienter sover med sko og proteser på, av frykt for ikke å få hjelp om morgenen... Det er ikke lenger eldreomsorg Oslo driver, men ren oppbevaring. Sist helg var forholdene særlig ille.

Jeg ventet ikke så store konsekvenser av en budsjettinnsparing på 1,7 prosent, bemerket ordfører Albert Nordengen i en kommentar. Nei, det går vi da uten videre ut fra!...

Man kan simpelthen ikke «tenke på et tall» og derefter svinge sparekniven over eldre, vanskeligstillede og pleietrengende — på samme måte som den svinges over budsjettkapitlene for vei, vann og gatebelysning. I så måte skal vi gjerne gjenta vår fundamentale uenighet med Oslo Høyres nyvalgte formann». (Aftenposten på lederplass 24.2.82)

Budsjettforliket som sprakk

Det var et budsjettforlik mellom Høyre og DNA som var årsak til denne kantonaden fra Aftenposten mot både ordfører og Høyreformann og skipsreder Per Ditlev Simonsen. Nærmest i tråd med skikk og bruk var DNA blitt enig med de øvrige borgerlige partier om at eldreomsorgens ulike budsjetter skulle skjæres ned med 1,7 prosent i 1982.⁽¹⁾

Til sosialutvalgets møte om saka noen uker etterpå, reiste RV dette kravet:

«1. Formannskapets vedtak av 27. januar om å redusere eldreomsorgens lønnsbudsjetter med 17,6 mill.kr. oppheves.

2. De midlene som ble tatt fra eldreomsorgen ved bystyrevedtak 2.12.81 må tilbakeføres ved en ekstrabevilgning for 1982.

3. Inntil formannskap og bystyre har fatta vedtak i samsvar med pkt.1 og 2 må sosialutvalget gi sykehjemsbestyrerne frie hender til å benytte ekstrahjelp og om nødvendig overtid i den utstrekning som trengs for å gi pasientene fullt forsvarlig pleie og omsorg.»⁽²⁾

Ingen av sosialutvalgets partier (DNA, H og Kr.F.) kunne slutte seg til noe av dette. Derimot vedtok de å søke «organisasjonsutvalget om midler til å foreta en normeringsundersøkelse om bemanningen ved sykehjemmene i Os-

lo.»⁽³⁾ Vedtaket var sjølsagt enstemmig.

Arbeiderbladet laga flere skarpe reportasjer om følgene av budsjettforliket. Men DNAs Oslopolitikere var nok lite fornøyd med partiorganet. Da avisa skulle ha en politikerkommentar på saka, måtte de henvende seg til en stortingsrepresentant fra en annen kant av landet. Som så kom med de vanlige sjablonger og forklarte at slik må det jo bli i en by med Høyrestyre...

Men etterhvert vokste presset mot bystyrets flertall. Personale, pasienter og pårørende gjorde felles sak. RV reiste saka i bystyrets marsmøte med en interpellasjon, og gjentok de forslag vi hadde fremma for Sosialutvalget. Ordføreren nekta, med bl.a. DNAs støtte, å ta forslaget opp til avstemning, men det var tydelig at de store partiene begynte å bøye av.

Så omsider, i bystyrets april møte ble storparten av pkt. 1 i RVs forannevnte forslag vedtatt. Men DNA, H og Kr.F. holdt fast ved nedskjæringen på 1,7 prosent for hjemmehjelp og hjemmesykepleie. Det er som kjent disse deler av eldreomsorgen som er aller høyest prioritert ...

Løftebrudd

Denne høye prioriteringa er ikke noe nytt. 25. november 1976 vedtok bystyret at det skulle skaffes 1 675 nye sykehjemsplasser innen 1980. I praksis ble det bare 510.⁽⁴⁾

Dette hindra ikke at DNA og H brukte valgkampen 1979 til en ny konkurranse om å love byens gamle mest mulig. Wivegh (A) lovte nå 1500 nye plasser i bystyreperioden, mens Martha Seim Valeur (H) sa det skulle ihvertfall bli 1200.⁽⁵⁾ Da de lovte dette, visste de at bare 30 prosent av tidligere planer var oppfylt, og de kjente til hvordan de virkelige planene framover var. Derfor sier dette eksemplet mere om toppolitikerne enn om eldreomsorgen.

Hvis vi så ser på løftene om 12-1500 flere sykehjemsplasser i den bystyreperioden vi nå er inne i, så er resultatet i hvert enkelt år slik:⁽⁶⁾

1980	187 flere plasser
1981	29 færre plasser
1982	130 flere plasser (Lilleborg sykehjem)
1983	273 flere plasser (Ryen og Paulus)
Sum	619 flere plasser i bystyreperioden

Men skal vi få et korrekt bilde, må vi ta hensyn til at 500 gamle plasser skulle vært stengt, fordi de ikke fyller lovens minstekrav til standard.⁽⁷⁾ Men foreløpig drives det på dispensasjoner som stadig forlenges.

RVs standpunkter

Eldreomsorg er mye, mye mer enn sykehjem. Blant byens politikere og administrasjon blir det dessverre mer og mer vanlig å mene at syke mennesker over 70-75 år, de trenger egentlig ikke medisinsk behandling på linje med andre. Det sies mer og mer åpent at gamle som blir syke, de bør gis enkel pleie privat eller innlegges i sykehjem, istedetfor å få aktiv behandling med sikte på å bli friske igjen. Det er viktig å bekjempe et slikt reaksjonært syn.

Under siste budsjettbehandling foreslo RV at prisen på det som før ble kalt «billigmiddag» ikke skulle heves. Vi fremma forslag om å fullføre de 20 planlagte sykehjemsprosjektene så raskt som teknisk mulig.

Vi fremma forslag om å gjennomføre siste trinn i bemanningshevinga ved de private sykehjemmene. Så de skulle komme på linje med de kommunale.

Vi fremma forslag om å opprettholde 81-standarden på alders- og sykehjemmenes driftsbudsjetter. Omfatter bl.a. alle former for engangsutstyr.

På alle disse punktene, og en rekke andre spørsmål som gjaldt trygdeboliger, eldresentre, hjemmesykepleie osv. ble våre forslag avvist.

Det var ikke *ett* eneste punkt under behandlinga av eldreomsorgens budsjetter for 1982 at det var forskjell på DNAs og Høyres standpunkter.⁽⁸⁾

Nesten tragikomisk ble det da DNAs pensjonistpolitiker Ragna Karlsen fremma eget forslag i bystyret om at prisen på «billigmiddagen» skulle heves bare til 10 kr. istedetfor 12. Protokollen viser at *hele* DNAs gruppe stemte mot dette forslaget, sammen med Høyre, Venstre og Kr.F.⁽⁹⁾

Budsjettkutt i 1983

Det er en innarbeida praksis i Oslo kommune å ikke bruke opp det som blir bevilga til eldreomsorgen. Systemet er sinnrikt, og vi kan ikke gå i detalj her. Det man oppnår er at budsjettet gir *inntrykk* av en høy prioritering. Men så blir ikke stillingene besatt, og så kan bystyret mot slutten av året inndra store deler av bevilgningene

Som nevnt i kapitel 2, er det gjort en ny vri på dette i 1983-budsjettet. Budsjettet er *basert på* at stillinger som tilsvarer 24 mill. kr. skal holdes ubesatt neste år. Det betyr at kommunens ledelse tar steget fra årlig *underforbruk* på noen områder, til en *varig reduksjon* av budsjettpostene.

Hjemmehjelp og hjemmesykepleie vil formelt sett få noen nye stillinger også i 1983. De forholda vi har pekt på her gjør det imidlertid vanskelig å finne ut hvor mye dette vil bety i praksis. Dvs: hvor mye mere hjemmehjelp/hjemmesykepleie som faktisk blir utført.

Normeringsutvalget

Alle sykehjemmene i Oslo er kraftig underbemanna, hvis en godtar konklusjonene fra kommunens eget Moe-utvalg som undersøkte dette grundig i

Høyre planlegger en ny valgkamp med omsorgen for våre gamle som reklameskilt. Frekkheten kjenner ingen grenser.

1975. Derfor har kontoret for eldreomsorg i sitt budsjettforslag for 1983 tatt med 28,6 mill. kr. som skal dekke 1 ny stilling pr. post. Dette mener kontoret trengs for å kunne følge opp innstillinga fra det nye normeringsutvalget som sosialutvalget oppretta 2.3.82⁽¹⁰⁾. Ikke *en* av sosialutvalgets medlemmer støtta dette forslaget da 1983-budsjettet ble behandla der. Normeringsutvalget var altså bare ment som avledningsmanøver.

Avviste forslag

Vi tar med noen andre av forslagene fra eldreomsorgenskontoret og sosialrådmannen som heller ikke ble med i 83-budsjettet:

Ombyggingsarbeider i trygdeboligene	11,0 mill. kr
Kommunale boligtilskudd	13,0 mill. kr
Kommunal tilleggspensjon og «grått kort»	2,3 mill. kr
7 stillinger ved storkjøkken	1,1 mill. kr
Styrking av administrasjon og personalopplæring i eldreomsorgen	0,8 mill. kr
Inventar/utstyr til private sykehjem	2,0 mill. kr
Styrking av hjemmehjelpsordninga	6,2 mill. kr.

Privatisering

Til gjengjeld har sosialutvalget satt av 1 mill. kr. til den etterhvert mye omtalte «Martha-hjelpen». Det skal være en ny «Hjemmomsorgsorganisasjon» i kirkelig regi. Den skal ha hele byen som operasjonsfelt og den skal i stor grad basere seg på det de selv kaller B-hjelpere. Hva dette er, vet de færreste, men det betyr i alle fall at kvinner som har mulighet for det, skal arbeide gratis eller nesten gratis for den nye organisasjonen.

1. Se protokollene fra formannskapets møte 27. januar 1982.
2. Skriv til sosialutvalget fra Rød Valgallianse, datert 27.2.82.
3. Protokollen fra behandling av sak 88 b i Sosialutvalgets møte 2.3.82.
4. Se flere reportasjer i Arbeiderbladet i annen halvdel av august 1979.
4. Kommuneplanmeldinga 1982, s.37.
5. Se flere reportasjer i Arbeiderbladet i annen halvdel av august 1979.
6. Innstilling fra kontoret for eldreomsorg, juni 1981 og budsjettforslaget 1983.
7. Finansrådmannens budsjettforslag 1983, s.164.
8. Protokollen fra bystyrets møte 10.-11. desember 1981, s.67-71.
9. Samme kilde, s.69.
10. Eldreomsorgskontorets forslag, gjengitt på s.167 i finansrådmannens budsjettforslag 1983.

10. Værsågod, bo dere i hjel

Boligsituasjonen for folk flest i Oslo er i dag prega av boligdyrtid og bolignød. Situasjonen ble kraftig forverra med regjeringa Brundtlands boligmelding fra 1981, og etter det har Willoch stramma livreima ytterligere inn på oss. Opphevelsen av takstplikt for aksjeleiligheter og leiligheter i frittstående borettslag har ført til skyhøye, «lovlige» priser. Oppjusteringa av takstgrunnlaget for borettslag i boligkooperasjonen har økt inngangsbilletten på disse leilighetene med ca. 100% i gjennomsnitt, og helt opp til 150% der oppjusteringa slår hardest ut.

Disse tiltaka rammer boligsituasjonen i Oslo ekstra hardt, fordi det ingen andre steder i landet er en så stor andel av boligmassen som er borettslagsleiligheter. Dette har allerede ført til at boligkooperasjonens forkjøpsrett for medlemmer i praksis har falt sammen. Den som har penga kan i dag gå til OBOS og skaffe seg en leilighet på dagen, mens medlemmer med mange års ansienitet plutselig ser at de må skaffe 100 000 kroner mer enn de hadde regna med når turen endelig kom til dem. Og de færreste spar opp 100 000 ekstra over natta.

At ledelsen i den DNA-styrte boligkooperasjonen langt på vei kan takke seg sjøl for den situasjonen den er kommet opp i, er en annen sak. Men det er mager trøst for medlemmer som har stått i boligkø i årevis og får en fordobling av innskuddene slengt i trynet.

Statsbudsjettet 1983

Men Willoch/Presthus har mer på lager for neste år.

I statsbudsjettet har de igjen gått til angrep på husbankrenta. 11,5% skal den bli i 1983. Fortsetter den å stige et par år til, når den igjen deler av det private lånemarkedet.

Låneramma fra 1982 til 83 er totalt sett steget med 8%, og det dekker ikke prisstigninga engang. I praksis betyr det at det enten må utdeles færre lån, eller at en enda større andel av byggesummen må skaffes utenom Husbanken. Stiger byggeprisene like mye som de siste åra, er Husbankens andel av nybyggpris snart nede i 40% i Oslo-området. Så mye for de fagre orda i Stortinget om at Husbanklån skulle dekke 70% av byggekostnadene for pristakstpliktige leiligheter.

«Sukkerpillen» i statsbudsjettet er at bevilgningene til etableringslån øker,

men med takstøkningene på gamle borettslagsleiligheter og nedtrappinga av den almenne husbankfinansieringa, vil søtsmaken forsvinne i et hav av salt.

Kommunebudsjettet 1983 og byfornyelsen

Både stats- og kommunebudsjettet for 1983 hevder at byfornyelse skal prioriteres framfor nybygging.

Og en slags dekning er det for dette, for sjøl om statens og kommunens innsats for byfornyelsen ikke øker, så går den ikke ned slik som for nybygg.

La en ting være klart: Kommunens målsetting om 2 000 rehabiliterte leiligheter pr. år kommer ikke til å bli nådd i 1983 heller. Nå står den der for 4. år på rad i en langtidsplan som går ut på å rehabilitere 40 000 leiligheter i indre by før år 2000. Med dagens «høye» prioritering ser år 2020 ut til å være et mer realistisk mål. Det er mange grunner til denne situasjonen. Den viktigste er for små bevilgninger fra staten til Husbanken. Men kommunens ansvar er også klart. Bevilgningene til kommunens eget planleggingsapparat er for knappe i forhold til målsettingene. Det er store problemer med å skaffe erstatningsleiligheter til folk som må flytte p.g.a. leilighetssammenslåinger eller midlertidig i byggeperioden.⁽¹⁾ Private gårdeiere følger i altfor liten grad opp utbedringsvedtak, enten fordi de venter på nye utspill fra regjeringa som vil øke profitten ved rehabilitering (f.eks. oppdeling til selveierleiligheter), eller fordi de spekulerer i at gårdene snart blir så dårlige at de må rives, og større profitter venter ved nybygg.

Kommunen på sin side gjør lite for å følge opp at utbedringsvedtak blir satt ut i livet, og gårdeiere kan derfor trenere slike saker i årevis.

Kommunale avgiftsøkninger øker boutgiftene

Alle kommunale avgifter som har tilknytning til boutgiftene øker i 1983. Det som merkes mest er strømprisene, som er foreslått økt med 15%, men alle de andre avgiftene trekker i samme retning:

- Vann- og kloakkavgift opp 13%
- Sjøpeltømmingsavgift opp 15%
- Festeavgift opp 25%

Hver for seg betyr de ikke så mye, men på toppen av de andre økningene i boutgifter er de med på å sprengte folks økonomi. Og kommunen som huseier følger opp. I 1983 skal husleiene i kommunale gårder stige med 20%.

Ikke alle bor seg i hjel

I dag er rentefradrag den viktigste statlige subsidieringa av boligmarkedet, og den slår ulikt ut. Hvis du er direktør, tjener 300 000 og låner 500 000 til 13% rente, betaler du i realiteten bare 13 000 i året i rente, fordi du har en marginalsatt på 80% og trekker renteutgiftene av bruttoinntekta. Er du industriar-

beider, tjener 100 000 i året og har en marginalsatt på 40%, kan du bare låne 167 000 før du må ut med de samme 13 000 i renter etter fradrag. (En annen sak er at direktøren kan bankforbindelser som skaffer ham en ½ million på dagen, mens industriarbeideren skal ha store vansker med å skaffe seg sine 167 000 og betale avdragene på toppen av de 13 000.) Eksemplet forteller mer enn nok om hvem som subsidieres på boligmarkedet i dag.

Det forklarer også hvorfor millionvillaene kan fortsette å gro opp i Holmenkollåsen, mens vanlige folk bor seg i hjel i fireromsleiligheter på Holmlia eller i rehabiliterte gårder på Grünerløkka. Men dette systemet slapp Willoch å innføre — det har DNA klart for lenge siden.

Hva står RV for i boligpolitikken?

I Oslo bystyre 6. oktober i år fremma Ellen Pedersen følgende forslag:

«Oslo bystyre uttaler:

— Det er et samfunnsansvar å sikre folk gode boliger til rimelig pris. Prinsippene for et slikt ansvar er:

— I bolig av husbankstandard må ikke boutgiftene overstige 20% av gjennomsnitt industriarbeiderinntekt.

— Det må bygges 50 000 nye boliger årlig. (Red. anm.: Statsbudsjettet for 1983 sier 35 000 boliger.)

— 40 000 av disse må finansieres gjennom statsbankene. (Red. anm.: Statsbudsjettet sier 20 500.)

— Boliger må fritas for moms. (Red. anm.: Den siste rest av momskompensasjon — såkalt arealtilskott — forsvant i 1981.)

— Husbankrenta settes til 7,5% og nedbetalingstida til 50 år. (Red. anm.: Statsbudsjettet opererer med 11,5% og 25 år.)

— Det må innføres rentetak, og eiendomsskatten må heves uten at vanlige inntekter og bolig av husbankstandard rammes.

— Og: Det må *ikke* innføres lovendringer som gir rett til å oppløse borettslag eller å dele opp leiegårder i eierseksjoner».

Pengene finnes!

Men er ikke dette forslaget bare fagre drømmer? Finnes pengene som skal dekke alt dette? Visst finns det penger. Rentetak ville aleine bringe inn milliardbeløp, og likeså eiendomsskatten — uten at det ramma vanlige folk. Inntektene fra disse to postene aleine kunne dekke opp store deler av kravene om økt boligbygging, lavere husbankrente og lengre nedbetalingstid. Og enda har vi ikke begynt å snakke om statens disponering av oljepengene, som går til superprofitter for oljemonopolene i Nordsjøen, til rekordrask nedbetaling av utenlandsgjeld og til raskt økende investeringer i utlandet som holder på å gjøre Norge til en middelstor imperialistmakt.

11. 3,5 mill. fra sosialhjelpsklientene

«For den som har, han skal gis, og han skal ha i overflod. Men den som ikke har, fra han skal endog tas det han har.» (Matteusevangeliet). Dette bibelske fordelingsprinsippet har vært fulgt når Oslo Formannskap har behandla sosialhjelpsbevilgningene i 1982.

Oslo er byen med det store hjertet. Derfor stiller byens myndigheter pent med de stadig flere tusener som må oppsøke sosialkontorene fordi særlig boutgiftene sprenger alle rammer. «Bystyret bevilget under budsjettbehandlingen i desember 1981 ca. 114 mill. kr. brutto til sosialhjelp, og det fremgikk av budsjettmotivene at normene skulle reguleres pr. 1. januar 1982.»⁽¹⁾

Men alle visste jo at 114 mill. var alt for lite. Forbruket i 1981 var nemlig 116 mill. kr.⁽²⁾

Ifølge et formannskapsvedtak fra 1975, som fortsatt ikke er oppheva, skal sosialhjelpsnormene reguleres med jevne mellomrom, vanligvis hvert år. Forrige regulering var 1. januar 1981. Men det er klart at kommunen sparer penger ved å trenere disse prisjusteringene. Dess lenger det kan utsettes, dess mere penger sparer kommunen.

Så får det heller gå som det kan med de som må leve på sosialhjelp. Gjeldende satser for første del av 1982 var f.eks. slik at en enslig person må klare å dekke mat og andre husholdningsutgifter i ei uke med kr. 205. Et ektepar med 2 unger fikk til samme formål 485 kr.

Sosialkontoret regna raskt ut at hvis en skulle gjennomføre den fastsatte justeringa 1. januar, ville kommunens utgifter øke med 1,3 mill. kr. pr. kvartal.

Og den opplysninga var tydeligvis nok til å få saka utsatt i det uendelige. Finansrådmannen fikk saka på bordet utpå våren, og fremma forslag om at den skulle sendes tilbake til sosialadministrasjonen med dette vedtaket:

«Sosialrådmannen bes fremme sak om endrete kriterier/satser for sosialhjelp, slik at kommunens utgifter til disse ytelser kan bringes i samsvar med budsjettet.»⁽³⁾ Begrunnelsen for dette er også nokså tankevekkende: «Etter finansrådmannens syn er det nødvendig å foreta en løpende vurdering av virksomheten, og redusere eller nedlegge de aktiviteter som anses å ha lavest prioritet.»⁽⁴⁾

Saka ble utsatt et par ganger i finansutvalget og formannskapet, men omsider slutta formannskapet seg til finansrådmannens forslag i møte den 21. juni 1982.

Samtidig var det klart at det ble for drøy kost å gjennomføre dette helt og

fullt i 1982. Derfor kom saka omsider opp i bystyrets møte 1. september 1982. Her ble ei justering på 25 prosent vedtatt og den ble gitt tilbakevirkende kraft fra 1.7.82.⁽⁵⁾ Imidlertid var det for tidkrevende å gjennomføre ei etterbetaling. Derfor kom saka til bystyret enda en gang, og nå ble etterbetalingsvedtaket oppheva.

Resultatet ble altså til slutt at prisjustering av sosialhjelpssatsene ble utsatt i over 8 måneder, og på dette sparte kommunen drøyt 3,5 mill. kr. Dessuten er det i formannskapet gjort prinsippvedtak om at kriterier/satser for sosialhjelp skal endres, slik at utgiftene kan komme i samsvar med budsjetttrammene.

På de to bystyremøtene i september/oktober ble RVs Ellen Pedersen stående alene med kritikken av denne framgangsmåten.

Sosialkontoret har laga et 1983-budsjett basert på at utgiftene øker i samme tempo som de gjorde fra 1980 til 1981. Dermed sprenges alle de vedtatte budsjetttrammene. Sosialrådmannen kommenterer slik: «For å holde rammen må sosialhjelpsforslaget ned med 56,2 mill. kr. i forhold til sosialkontorets forslag. Dette vil i praksis si at normene for hjelp til livsopphold ikke kan heves i 1983 og at sosialhjelpsutgiftene må tas opp til vurdering.»⁽⁶⁾ Og hun føyer til at «sosialrådmannen kan ikke anbefale disse kutt».⁽⁷⁾

Bernt H. Lund setter tingene på plass slik: «Finansrådmannen bemerker at sosialrådmannen er pålagt å fremme egen sak om endringer i reglene for sosialhjelp, slik at utgiftene kan holdes innenfor budsjetttrammen. Finansrådmannen forutsetter at saken prioriteres høyt, slik at endringer som vedtas kan få virkning for hele 1983.»⁽⁸⁾

Så raskt kan det ikke gå, men ingen skal være i tvil om at angrepet på våre rettigheter etter lov om sosial omsorg er alvorlig ment.

Et av sosialkontorene (Haugenstua) ble stengt av verneombudet i en periode i 1982, på grunn av et helt uforsvarlig arbeidspress. Distriktssosialsjefene har summert opp at de 24 distriktssosialkontorene trenger 54 nye stillinger for å yte de tjenester befolkninga har lovmessig krav på. Budsjettforslaget for 1983 var i stedet basert på at to nye kontorer (Ellingsrud og Homlia) skal åpnes og bemannes ved å overføre stillinger fra de eksisterende kontorene... Etter at sosialutvalget har gjort sine påplussinger, er det lagt opp til «gradvis åpning fra 1.1.83» ved de to nye kontorene. De får halvparten av den bevilgninga som trengs til bemanning...

1. Kilde: Brev fra sosialrådmann Signe Marie Stray Ryssdal til Ellen Pedersen av 14.9.82.

2. Kilde: Sosialkontorets innstilling til sosialrådmannen av 1.4.82.

3. Kilde: Finansrådmannens innstilling av 12.5.82, s.2.

4. Samme kilde, s.1.

5. Kilde: Saksdokumenter til bystyremøtet 1.9.82, s.95.

6. Kilde: Sosialrådmannens budsjettforslag 1983, s.36.

7. Samme kilde, s.37.

8. Finansrådmannens budsjettforslag 1983, s.144.

12. Barnevern — en beklagelig utgift

Ei gruppe barnevernsarbeidere på sju personer skal dekke alle de østlige bydelene i Oslo, fra Holmlia og til Furuset. På denne måten skal Oslos barnevern møte de problemene som følger av bl.a. nedbygging av skoler og manglende utbygging av barnehager i noen av disse bydelene.

De store partiene understreker at «barnevernet har toppprioritet i hovedstaden»...

Et barnefiendtlig grunnsyn

Det er stort sett unger fra arbeiderklassen som trenger hjelp av barnevernet. Dette er nok litt av forklaringa på det barnefiendtlige grunnsynet som preger Oslos politikere på denne sektoren.

Fram til 1977 var drifta av kommunens barne- og ungdomshjem basert på at personalet skulle jobbe en eller to nattevakter i uka, utenom ordinær arbeidstid. Denne ulovlige nattovertida ble på slutten betalt med brutto 12-16 kr. pr time.⁽¹⁾ Våren 1977 reiste Sosiale Etaters Fagforening krav om at norsk lov skulle gjelde også på Oslos barnehjem. De fikk støtte fra Arbeidstilsynet som også mener at loven skal gjelde i hele riket. Men det kosta penger å gå over til bemanning og arbeidstid i samsvar med lovens minstekrav. Det var grovt regna behov for 25-30 nye stillinger.

Med stor iver og med lite hell har kommunens ledelse kjempa i mot dette kravet. For å spare inn merutgiftene har DNA og Høyre sammen lagt ned Peterhof barnehjem og Lindeberghjemmet.

Denne saka viser i et nøtteskall hvordan de to store partienes barneverns politikere ser på saka: Det var barna som måtte «betale» de økte lønnsutgiftene ved at to institusjoner ble nedlagt.

Topprioritert i 1983

Den ofte omtalte «Gatebarn-planen» har blitt redusert til en skygge av seg sjøl på veien gjennom de kommunale irrgangene. Og det samla barnevernsbudsjettet for 1983 varsler dårlige tider. Etter at Sosialutvalget har foretatt «store påplussinger» på finansrådmannens budsjettforslag⁽²⁾ er dette de viktigste sakene:

— Barnevernskontoret får ikke noen av de 13 nye stillingene som barnevernssjefen mener er helt nødvendig. Dette betyr bl.a. at en barnevernsgruppe på sju personer skal ta seg av alle de østlige bydelene fra Holmlia til Furuset.

— Barnevernskontoret vil få svært vanskelig for å arbeide utenom vanlig kontortid, fordi de mangler overtidsbevilgning.

— Fosterhjemsgodtgjørelsen er i dag omtrent det halve av hva andre kommuner betaler.⁽³⁾ Budsjettet inneholder bare 5,5 av de 11,8 mill. kr. som trengs for å komme opp på samme nivå som resten av landet. Dermed er det fare for å miste fosterhjem, og det blir svært vanskelig å skaffe nye.

Likevel er det endringene *utenfor* barnevernssektorens budsjett som er aller verst. Økende arbeidsløshet, boligdyrtid, mindre muligheter til å få sosialhjelp, skolenedleggelse og manglende barnehageutbygging gjør at arbeiderklassens levekår blir dårligere i Oslo. Og det kommer sjølsagt til å ramme mange unger. Det kommer til å *øke* behovet for barnevernets innsats.

1. Se f.eks. et notat datert 20.09.78 fra Personalgruppa ved Høgvarde barne- og ungdomshjem om «Arbeidstidssaken ved Oslo kommunes barne- og ungdomshjem»

2. Se protokoll fra sak 438 i sosialutvalgets møte 19.10.82.

3. Finansrådmannens budsjettforslag s.147.

13. Barnehager — dyrere og dårligere

10 prosent høyere foreldrebetaling. Dårligere driftsbudsjetter. Nedleggelse av barnehager etter kommunevalget. Dette ser ut til å bli hovedpunktene i Oslos barnehagepolitikk 1983.

Uansett hvordan situasjonen er, vil ledende Høyre-politikere kunne legge fram tall som viser at barnehagesituasjonen blir stadig bedre. Den siste vrien er at «når en regner med plasser i alle typer barnehager er det ca. 50 prosent av førskolebarna i Oslo som kan få *tilbud i barnehage*». (Vår utheving)⁽¹⁾.

Det er to årsaker til at de oppnår et så høyt tall som 50 prosent. For det ene går barnetallet ned hvert år, og for det andre regnes dagmamma, barnepark og alle mulige slags kirkelige og andre private 2-3 timers opplegg med.

Den nyeste seriøse oversikten over barnehagedekninga gjelder situasjonen pr. 31.12.81⁽²⁾.

Da var det 30 350 førskoleunger i Oslo. Og det fantes 12 177 heldagsplasser i barnehager. Det betyr at 40,1 prosent av ungene kunne få heldagsplass. Men dette tallet skjuler den store ulikheta for aldersgruppene. For unger under 2 år var det heldags barnehageplass til bare 27,9 prosent. Til sammenlikning var det plasser til 50,3 prosent av ungene i alder 3-6 år.

Men for folk flest er situasjonen enda dårligere. Mer enn en fjerdedel av småbarnsplassene er nemlig reservert for spesielle grupper foreldre. Dvs. at retten til barnehageplass er forbeholdt særskilte yrkesgrupper. Hvis vi holder disse reserverte plassene og ungene der utafør, blir det 24,5 prosent av de øvrige ungene under 2 år som kan få heldagsplass. Det tilsvarende dekningsallet for unger 3-6 år blir 45,7 prosent.

En skal også være oppmerksom på at barnetallet går raskt nedover i Oslo. På de siste 5 åra har antall førskoleunger sunket med over 3 000⁽³⁾. Dette har alene «økt» barnehagedekninga med 4 prosent. Og *denne* økninga kan i alle fall ikke politikerne forlange æra for.

Kommunens planer og perspektiver

21. mai 1981 gjorde bystyret et prinsippvedtak, mot en drøy håndfull stemmer, om «at bemanning og øvrige ressurser til driften (av nye barnehager) skaffes ved nedleggelse av barnehager i de bydeler som har best dekning»⁽⁴⁾. Dette vedtaket har senere ligget til grunn for finansrådmannens planleggingsarbeid. Og på oppdrag fra kommunens planutvalg har finansrådmannen laget

en utredning der barnehagene betraktes som en del av kommunens ulike «subsidiordninger»: «Foreldre som har sine barn i en offentlig godkjent barnehage, får derfor en subsidie i forhold til dem som ikke får sine barn inn på en slik barnehage»⁽⁵⁾. I dette ligger det en ny måte å tenke og argumentere på. Barnehage for ungene skal ikke være en rettighet lenger, det skal betraktes som en subsidie som ytes til noen foreldre, underforstått på bekostning av andre foreldre.

En taktisk retrett i 1983?

Da finansutvalget (DNA, H og Kr.F.) i mars 1982 behandla budsjetttrammene for 1983 på såkalt «blått kart», dvs. hemmelig, og gjorde bindende vedtak, holdt de fast på dette synet. Og sosialrådmannen regna etterpå ut at finansutvalgets enstemmige kutt i barnehagebudsjettet for 1983 «kan kompenseres med ca. 12 prosent økning i foreldrebetaling i faste priser eller ved nedleggelse av ca. 340 plasser».⁽⁶⁾ (12 prosent i faste priser betyr 12 prosent *i tillegg til prisstigninga*).

Dette vedtaket, som altså bare var en stadfesting av bystyrevedtaket av 21.5.81, var ikke ment til offentlig bruk. Både Høyre og DNA har flere ganger siden hevdet at de ikke har tatt standpunkt i denne saka.

Vedtaket er, naturlig nok, møtt med en storm av protester. Foreløpig ser det ut til at de tre partiene bøyer av. Sannsynligvis blir foreldrebetalinga i 1983 «bare» økt med 10 prosent, og spørsmålet om nedleggelse i 1983 er uavklart. Mye taler for at alle de tre partiene har bruk for å skyve saka til etter kommunevalget.

Økt foreldrebetaling = mindre utbygging

Barnehagenemndas formann Ida Fossum Tønnesen (H) er helt klar på ett punkt, nemlig at «foreldre som får barna inn i barnehaver, i realiteten subsidiertes av de som ikke er så heldige»⁽⁷⁾. Samtidig hevder hun at «ved å heve foreldrebetalingen noe, vil det være mulig å øke antall plasser, slik at godene kan bli fordelt på flere.»⁽⁸⁾ Derfor går hun varmt inn for det ambisiøse mål som DNAs tidligere statsråd Rønbeck stilte opp, nemlig at foreldrene skal betale 25 prosent av barnehagenes utgifter.

Hvis en sammenlikner utbyggingstakten for Oslo-barnehagene med økningen i foreldrebetalinga, ser en hva Fossum Tønnesens påstander er verdt. I 1975 og 1976 sto foreldrebetalinga stille, til tross for at det var prisstigning. I løpet av disse to åra ble det åpna nesten 2 000 nye barnehageplasser i Oslo. I 1981 og 1982 er foreldrebetalinga to ganger økt med 40 prosent. Og kommunen har i de to åra brukt langt færre kroner til barnehagebygging enn i 1975/76⁽⁹⁾. Økt foreldrebetaling og senka utbyggingstakt er altså to sider av samme sak. Begge deler skjer når staten og kommunen ønsker å svekke barnehagene.

Kommunen trapper ned

Den voldsomme økninga i foreldrebetalinga og ei viss økning i statstilskuddet fra og med 1982, fører til at kommunen nå dekker en stadig mindre andel av barnehageutgiftene. I 1979 betalte kommunen 72,7 prosent av utgiftene⁽¹⁰⁾. Nå i 1982 er kommunens andel sunket til 59 prosent i følge barnehagekontorets egne beregninger⁽¹¹⁾. Etter de «påplussinger» som er gjort av sosialutvalget, ligger det an til at kommunens andel i 1983 blir litt under 58 prosent⁽¹²⁾. Enkelt sagt: Økt statstilskudd og økt foreldrebetaling har blitt brukt til å dekke kommunenes underskudd på andre sektorer. I takt med denne utviklinga er barnehagene blitt dårligere. Vedlikeholdet forsømmes og selve driftsbudsjettet blir også mindre og mindre for hvert år, som denne tabellen viser.

Utviklinga av driftsbudsjettet i en 4-avdelings barnehage 1977—81

	1977	1978	1979	1980	1981	1982	Pris- stig- ning 77-82	Prosent- vis endring 75-82
Inventar	2 000	2 400	3 100	2 200	2 750	3 023	54,8%	51,3%
Annet utstyr	2 200	2 575	2 750	2 200	2 750	3 025	54,8%	37,5%
Kontor	1 400	1 600	1 800	1 800	1 800	1 960	54,8%	40,0%
Forbruksvarer	6 050	6 660	6 900	6 300	6 900	7 150	54,8%	18,2%
Vedlikehold	1 650	1 730	1 950	1 950	2 200	2 475	54,8%	50,0%
Leker/div.	8 920	9 700	9 800	8 920	9 430	10 080	54,8%	13,0%
Sum utenom kost	22 320	24 605	2 630	23 370	25 530	27 715	54,8%	24,2%
Kost	21 000	22 440	26 818	28 290	32 989	36 399	54,8%	73,3%

Kolonnen ytterst til høyre viser at ingen av budsjettpostene, utenom maten, har holdt følge med prisstigninga. Bevilgningene til leker er redusert med hele 41,8 prosent. På de samme fem åra er foreldrebetalinga økt med 114 prosent, som gir en *verdiøkning på 60 prosent*.

Tabellen viser jo ellers at kostøret har økt litt. Men likevel er det slik at kostøret i barnehagene er mye mindre enn det beløpet foreldrene betaler for mat. Hvis foreldrebetalinga økes 10 prosent fra januar -83, skal alle (også de som bare har halvdagsplass) betale 140 kr. pr. mnd. for mat. Men barnehagene vil ikke få lov å bruke mer enn 98 kr. pr. mnd. til matinnkjøp for unger under 3 år, og bare 76 kr. for større unger⁽¹³⁾.

I dag må spebarnsforeldre betale for heldagsplass, selv om ungen bare er halv dag i barnehagen. Finansrådmannens forslag om at det dette fra 1983 også skulle gjelde for de 3000 halvdagsbarna over spebarnsalder, ser foreløpig ut til å bli avvist av både DNA og Høyre.

Hva er RVs syn?

Da budsjettet for 1982 ble vedtatt, fremma RV bl.a. disse forslaga:

- Øking av bemanninga til 3 faste stillinger pr. avdeling og heving av ekstrahjelp/vikar-budsjett med vel 6 mill. kroner for å opprettholde nivået fra høsten 1981.
- Øking av driftsbudsjettene slik at de skulle få samme kjøpekraft som i 1979.
- Øking av investeringsbevilgningene for å opprettholde samme utbyggingstakt som i 1981.
- Bruke deler av det nye statstilskuddet til å senke foreldrebetalinga til 1980-nivå.

Disse forslaga ble nedstemt av alle partier unntatt RV sjøl og SV⁽¹⁴⁾.

Hva er forskjellen på A og H?

De to partiene har det viktigste felles, nemlig at de avviser de nokså beskjedne forslaga RV prøver å vinne tilslutning for. De er enige om bemanning og driftsbudsjetter, men A mente det i 1982 fikk være nok å øke foreldrebetalinga med 20 prosent. Mens Høyre altså fikk vedtatt 40 prosents økning. Dessuten var A for å bevilge litt mer enn H til nybygg. Den påplussinga DNA gikk inn for (7 mill. kr. mer enn H), ville vært nok til 2—3 barnehager.

Så stor er ulikheten mellom DNA og «det borgerlige flertallets barnehagepolitikk».

Nedleggelser etter kommunevalget?

I tida fram til kommunevalget er det tvilsomt om noen av de store partiene vil forsvare bystyrets prinsippvedtak av 21.5.81 om barnehagenedleggelser. Helt i det stille er noen få barnehager allerede nedlagt, men det offisielle Høyre-synet er nå fastslått slik: «Det skal ikke nedlegges barnehager i 1983. Der hvor det imidlertid er overdekning i enkelte distrikter slås avdelinger sammen, og ledige driftsmidler overføres til distrikter med lav eller ingen barnehagedekning⁽¹⁵⁾. Sammenlikn dette med holdninga til nedleggelse av sykehusavdelinger før og etter valget 1981, så har du en pekepinn om hvordan det går. (Se kap. 8).

DNAs standpunkt i barnehagenemnda er at «slike avdelinger må omdisponeres til f.eks. spe- eller småbarnsstuer, fritidshjem, lekesentre eller andre tiltak for barn.»⁽¹⁶⁾

I virkeligheten er det ingen overkapasitet. Men de voldsomme prisøkningene bidrar sjølsagt til at mange ikke søker. Dessuten er det i mange bydeler slik at fordelinga av barnehageavdelingene på aldersgrupper ikke samsvarer med aldersfordelinga blant ungene.

Blant Høyres barnehagepolitikere er det noen som mener at de bør prøve å

selge ledige plasser i Groruddalen til Lørenskog kommune. Andre ivrer for at kommunen skal sette i stand en del lokaler så de kan drives som barnehager, og så skal de etterpå overlate til private å drive det for egen regning. Atter andre lanserer lure ideer om mer fleksibilitet når det gjelder bemanningen.

I DNA er det enkelte som mener at hvis barnehager må stenges, da skal det i hvert fall være noen av de privateide. Dvs. at eierforholdet og ikke dekningsgraden i bydelen skal være avgjørende.

1. Finansrådmannens budsjettforslag 1983, s.157.
2. Statistikk over barnehageplasser m.v. utarbeida av Barnehagekontoret 14.6.82.
3. Det var 33 549 førskoleunger pr. 31.12.76. Statistisk årbok for Oslo 1980, s. 32.
4. Justert Langtidsbudsjett 1981-85, finansrådmannens forslag, s. 21, jfr. protokollen fra bystyrets møte 21.5.82.
5. Kommuneplanmeldingen 1982, s. 35-36.
6. Sosialrådmannens innstilling av 6. april 1982 til sosialutvalget om «Kommuneplanmeldingen 1982, med langtidsbudsjettet 1982-86», s. 5. Innstillinga finnes i heftet «Innkome uttalelser om Kommuneplanmeldingen 1982», som er å få ved formannskapetets kontor.
7. Artikkel i Aftenposten 1.7.81.
8. Samme kilde.
9. I 1975/76 ble det brukt 41 mill. kr. , i 1981 ble det brukt 15,6 mill. kr. og i 1982 blir det trolig brukt et noe mindre beløp. Kilde: Kommunens regnskaper 75-81 og budsjett -82.
10. Utreigna på grunnlag av opplysningene i Kommuneregnskapet for 1979.
11. Finansrådmannens budsjettforslag 1983, s. 157.
12. Utreigna på grunnlag av påplussingene i sosialutvalgsprotokollen av 19.10.82 og opplysningene om statstilskuddet i finansrådmannens orientering av 10. oktober 1982.
13. Finansrådmannens budsjettforslag 1983, s. 158.
14. Se protokollen fra bystyrets budsjettmøte 10.-11. desember 1981, s. 65-66.
15. Pkt. 3 i Høyres forslag som ble vedtatt i Barnehagenemnda 18.10.82 under behandlinga av 1983-budsjettet.
16. Barnehagenemndas protokoll 18.10.82, s.3.

14. Dårligere skole — men motstanden øker

Høyregeringa led skolepolitisk nederlag 27. oktober. Lærere og elever gikk til landsomfattende streik. — Dette lover godt for det videre forsvar av skolen.

Men det er mye de alt har tatt fra oss. 1983-budsjettet for Oslokolene er en ny etappe i en tiårsplan for å senke standarden i grunnskolen.

De rike kan betale seg ut av problemene — betale for eget skolemateriell, egne fritidsaktiviteter for ungene sine. Om nødvendig betale for privattimer.

Den muligheten fins ikke for de andre ungene. Dårligere skole betyr senka kunnskapsnivå og mer trøbbel med å få seg jobb... Også i 1983 blir de fremmedskpråklige elevene ramma aller verst. Og sjøl om Oslo trolig er Norges største samekommune, finnes det ingen morsmålsundervisning på samisk!

Skolen ble dårligere i 1982

- Senkinga av rammetimetallet for barnetrinnet, fra 143 til 138 er gjennomført, og betyr *mindre* undervisning til alle elevene de 6 første åra. Til sammenlikning var rammetimetallet 156 i 1967.
- Bevilgninga til undervisning for fremmedspråklige elever ble redusert med 30 prosent fra og med høsten 1982. Tilsammen ble undervisninga for fremmedspråklige elever svekka med 63 hele stillinger.⁽¹⁾
- Fritidshjem koster nå 330 kr. pr. måned. Det er mer enn tredobling fra 1980 til 1982. Mange foreldre har tatt ungene ut på grunn av prisene.
- Pedagogisk veiledningstjeneste er redusert ca. 60 prosent fra 1981 til 1983.
- Feriekoloniene er trappa ned. Bare 2118 unger fikk plass i 1982, og 800 fikk avslag.
- Det gis ikke lenger noen bevilgning til stipend og reisepenger for elever i den videregående skolen.

Staten dikterer

Statsstøtten til Oslokolene ligger formelt sett på det som er lovens minimum. Dvs. at staten dekker 25 prosent av utgiftene i grunnskolen og 38 prosent i vi-

deregående skoler. Men tabellen nedenfor viser at det *ikke* er slik i virkeligheten.

Årlig statsstøtte til Oslokolene, regna i prosent av de faktiske driftsutgiftene. (2)

	1977	1978	1979	1980	1981
Grunnskolen	20,3%	18,9%	17,0%	16,3%	17,0%
Videregående skoler	33,9%	30,1%	26,6%	27,5%	30,5%

Fra statens side er det utvikla et sinnrikt system for å få det til slik. For det første tar de *ikke* utgangspunkt i hva det koster å drive en skole eller en klasse. Nei, departementet har i stedet laga en *kostnadsfaktor* som ligger langt under de virkelige utgiftene. For det andre har elevtallet betydning for statsstøtten. Og da gis det støtte, ikke ut fra hvor mange klasser elevene er delt på, men ut fra *hvor mange det ville vært hvis absolutt alle var fyllt opp med 30 elever*.

Dette gjør at staten sparer svært mye. Vi har regna ut hvor mye Oslo skolen har tapt de siste åra på grunn av de regneknepe som er beskrevet her.

Oslo skolens årlige tap i mill. kr på grunn av statlige regneknep. (3)

	1979	1980	1981
Grunnskolen	32,0	55,8	52,8
Videregående skole	23,1	23,0	15,2
Samla tap	55,1	78,8	68,0

I bystyret har RV flere ganger foreslått at Oslo skal kreve en ny beregningsmåte slik at statstilskuddet blir regna ut fra de virkelige utgiftene. Hver gang er dette avvist av *alle* de andre partiene⁽⁴⁾. DNA har på sin side gått inn for å *trappe ned* statens innsats i grunnskolen enda mer, helt ned til 20 prosent.⁽⁵⁾

Både den forrige og den nåværende regjeringa vil senke standarden i skolen. Staten har starta et utredningsarbeid der lover og regler for skoleverket blir «gjennomgått med sikte på at ein skal oppnå forenklingar som kan redusere kostnadene for kommunar og fylkeskommunar».⁽⁶⁾

Dette er ei krigserklæring mot det som er bra i skolen nå.

Spareplan, men ingen skoleplan

I 1978 ble 14,3 prosent av bykassens utgifter brukt i skolen. I 1981 var dette redusert til 13,1 prosent⁽⁷⁾. Og i 1983-budsjettet er skolen tildelt 12,3 prosent. Skolen får altså stadig mindre andel av et totalbudsjett som også krymper fra år til år.

Den såkalte skolebruksplanen for Groruddalen og østlige bydeler er laga for å få mer fart i sparinga. Sann sett er det *ikke* en skoleplan, men bare en plan for hvordan en kan bruke mindre penger ved å senke standarden i skolen.

I den samla økonomien dreier det seg egentlig om små beløp. Et konsulentfirma som kan mye om rasjonalisering og lite om skole, regna ut for kommunen at en kan spare 45 mill. kr. pr. år ved å redusere klassetallet med 220 og legge ned 10 skoler.⁽⁸⁾ Skolesjefen innrømmer sjøl våren 1981 at «det er i dag ikke mulig å sette opp et nøyaktig regnskap over inntektene og utgiftene av skolebruksplanen»⁽⁹⁾. Men han gjør likevel et forsøk og konkluderer med at «tar kommunen 11 skoleanlegg ut av drift, blir det årlig frigjort ressurser i størrelsesorden 15-20 millioner kr. over driftsbudsjettet. Hvor snart denne ressursen kan frigjøres avhenger av fremdriftsplanen for avvikling av skoleanleggene»⁽¹⁰⁾.

Dermed har skolesjefen sjøl forklart hvor lite skolenedleggelsene er verdt. Når 10-11 skoler er nedlagt, er driftsutgiftene i beste fall skjært ned med *under en tredjedel* av det beløpet Oslo taper i årlig statsstøtte. Likevel blir altså hele planleggingskapasiteten og hele det politiske maktapparatet i Oslo retta inn mot elever, lærere og foreldre for å ta fra dem et titalls skoler, istedet for å rette skytset mot statens nedskjæringstiltak.

En prinsippsak

Vi bør se på skolebruksplanen for Groruddalen og østlige bydeler som en prinsippsak. For den viser hva som skjer når skoleadministrasjon og skolepolitikere slutter å ta skolemessige hensyn. Det er viktig å mobilisere det maksimale av motstand mot nedleggelsesvedtakene. Klarer vi ikke å si stopp nå, blir det enda verre å forsvare seg mot nye «planer» av samme type. Planer som vil øke klasseskillet i skolen og som vil føre til at fler og fler unger går til grunne. Til sist er skolebruksplanen et spørsmål om politisk makt og klassekamp. Et spørsmål om arbeiderklassen og befolkninga forøvrig klarer å stå i mot angrep fra borgerskapet og deres stats- og kommuneapparat.

Likevel skal vi kort gå gjennom noen sider ved den «planen» som nå er vedtatt av bystyret.

Skolesjefen, andre ledende Høyrefolk og noen til ivrer for å *selge* skoleanlegg. Bl.a. vil de overlate Skullerud skole til Norsk Data. Å selge fast eiendom i dag er god økonomi bare for den som kjøper. Det fornuftige ville være å beholde alle skolene i nærmiljøet, og så leie ut ledige lokaler. Dette kunne *styrke* skolen som kultursentrum i nærmiljøet.

Større klasser og overfylte skoler vil føre til mer uro og usikkerhet i skolen. Sammenslåing og deling av klasser og skifte av lærer vil gjøre skolemiljøet mere utrygt. Resultatet blir sjølsagt større belastning på alle parter, og dermed dårligere undervisning.

Den nåværende bruksplanen er basert på feilaktig tallmateriale. Bydel 26, Stovner/Vestli, er et godt eksempel på dette. Her har skolesjefen på merkelig vis funnet at skolene har plass til 162 klasser. Rektorene i bydelen som kjenner virkeligheten, opplyser at skolene har plass til bare 135 klasser⁽¹¹⁾. Planen er altså basert på at en kan klemme inn 27 flere klasser og 810 flere elever enn det skolene er laga for!

Til tross for dette har lokalpolitikere som Tage Gulbrandsen (V) og Rune Gerhardsen (A) i bydel 26 engasjert seg aktivt og ut fra «de miljømessige faktorer» foreslått å legge ned Fossumberget og Vestliskogen skoler, *istedetfor* skolesjefens opprinnelige planer.⁽¹²⁾ Og bystyret har i lokaldemokratiets navn vedtatt dette!

Et annet tilfeldig eksempel på planens kvaliteter er Tonsenhagen. Planen er basert på 26 førsteklassinger fra høsten 1983. Mens det vitterlig ble innskrevet 35.⁽¹³⁾ Slik kan en fortsette fra bydel til bydel. Planen er full av feil, og en del borgerlige lokalpolitikere tenker ut nedleggingsløsninger som er «bedre» enn de opprinnelige.

Uendret ressurs pr. elev?

Oslo bystyre har høytidelig vedtatt at grunnskolen skal baseres på det de kaller «uendret ressurs pr. elev». De enkelte skolenes budsjetter skrumper ikke bare i takt med elevtallet, de skrumper raskere.

I 1976 fikk en elev på ungdomstrinnet ei bevilgning på 425 kr. som skulle dekke alt undervisningsmaterieell, lærebøker, valgfagstilbudet osv. Fra 1976 til 1982 har prisene økt med 72,6 prosent. Med uendret ressurs pr. elev skulle denne eleven altså fått 733 kr. til samme formål i 1982. Men i virkeligheten fikk han 565 kr. Det er et reelt tap på 168 kr. eller 22,9 prosent siden 1976.

I dag koster det 150 kr. å fornye lærebøkene i orienteringsfagene (historie, geografi og samfunnsfag) på 7. klassetrinn. Spørsmålet for skolen blir altså: Hva skal vi la være å kjøpe? Hvordan skal vi da kunne holde undervisninga på et forsvarlig nivå?

Tendensen er akkurat den samme for barnetrinnet.

Dette gjør sjølsagt at det blir dårligere og dårligere med læremidler som før var gratis. Foreldrene må kjøpe læremidler sjøl, hvis de har råd. For å si det enkelt: Det er ikke lenger «gratis skole for alle» i Oslo.

Tildelinga av timer, eller læreresurser til hver skole, er også på sinnrikt vis lagt opp sånn at resultatet er gitt: Timetildelinga skrumper raskere enn elevtallet. «Uendra ressurs pr. elev» er en politisk bløff.

Hva er nytt i 1983

Budsjettet er basert på at alle skolenedleggelsene gjennomføres etter den timeplanen som er laga. De svært store nedskjæringene som trådte i kraft fra

høsten 1982, vil slå ut for fullt i skolemiljøene i 1983.

Budsjettet forutsetter at ca. 40 lærerstillinger i grunnskolen skal inndras fra høsten 1983. Nedskjæringa av driftsbudsjettene, som brukes til læremidler, fortsetter. Grensa for å få gratis skoleskyss økes fra 4 til 6 km. Foreldrebetalinga på feriekoloniene (eller ferieleir som det kalles nå) fordobles fra 200 til 400 kr. og antall plasser skjæres ned til 800. I 1980 var det 2000 plasser.

Alle elevene blir ramma av dette. Men de rike har sjølsagt alltid utveier til å kjøpe seg bedre ordninger for sine unger. De som kommer dårligst ut er de som trenger ekstra hjelp i undervisninga. Hver skole søker om såkalte B-timer eller tilleggsressurser. Det kreves at *alle* slike søknader er detaljert begrunnet med henvisning til den enkelte eleven. Trass dette får hver skole bare tildelt en «pott» som tilsvarer 40-50 prosent av det de søkte om. Dermed får hver rektor og hver lærer ansvaret for å avgjøre hvem som ikke skal få hjelp. Norsk Lærrelags syn på dette er klart: «Det er uakseptabelt å plassere ansvaret for manglende politisk vilje til å yte ressurser til de funksjonshemmede på den enkelte lærers skuldre i den daglige arbeidssituasjonen.»⁽¹⁴⁾

Denne linja overfor de funksjonshemmede blir skjerpa i 1983.

1983-budsjettet har *ikke* plass til å øke elevtallet i videregående skoler.

Skoleaksjonen 1982

Statsbudsjettforslaget rammer den videregående skolen hardt. Elevtallet økes *uten* nye ressurser. Bevilgningene til maskiner og utstyr for yrkesfaglig er halvert, sammenligna med regnskapstall for 1981. Når læreren blir syk, skal det ikke skaffes vikar de tre første dagene. Undervisningstida skal skjæres ned med to-tre timer pr. uke, fordi regjeringa syns sjølstudium er så bra.

Som svar på dette og mere til, har *alle* lærer- og elevorganisasjonene samla seg i «Skoleaksjonen 1982». De har også klart å bygge en felles front mellom grunnskolen og den videregående skolen. Skoleaksjonen mener at:

— De midlene som frigjøres ved at elevtallet i grunnskolen går ned, beholdes uavkortet i grunnskolen for å bedre arbeidssituasjonen og det pedagogiske tilbudet.

— Nødvendige midler må stilles til rådighet slik at undervisningstilbudet i videregående skoler kan skje i samsvar med utviklingen ellers i samfunnet, herunder det teknologiske området.

— Antallet elevplasser i videregående skole bygges ut slik at alle elever får tilbud om treårig utdanning.

Regjeringa og andre toppolitikere mislyktes i alle sine forsøk på å splitte og ødelegge den landsomfattende skolestreiken 27. oktober. Det som nå trengs er at lærere, elever og foreldre bygger på disse erfaringene og kjemper videre.

Elever, lærere og foreldre står sammen i kampen mot skolenedleggelsene.

Foto: Bernt Eide, Klassekampen

Nye skoler?

«De opprinnelige planene for skoleutbyggingen i kommunen i perioden 1981-85 forutsatte en investeringsramme på ca. 420 mill. kr. Oslo bystyre har fastsatt investeringsrammen til 127 mill. kr. Dette innebærer at svært mange av de prosjekter som er vedtatt, må utgå av planene eller fremdriftsplanene må forskyves...»⁽¹⁵⁾ Dette rammer også gamle skoler, ved at en rekke nødvendige reparasjoner og utbedringer blir sløyfa. Hele investeringsbudsjettet for 1983 er på 48,3 mill. kr. (mot 62,7 mill. i 1981) og noen av de prosjektene som er kutta ut er:

- Hovedoppussing på Grünerløkka og Majorstua
- Bjørndal, ny 1-6 skole
- Skådalen, ny 7-9 skole
- Løren, ny 1-9 skole
- Rudene, ny 1-6 skole
- Lilleborg, ombygging av 1-6 skole
- Ny gymsal på Grefsen.

Disse prosjektene som er sløyfa utgjør 173 mill. kr. og ifølge de fram-

driftsplanene som er laga, skulle 23. mill. kr. blitt bevilga i 1983.⁽¹⁶⁾ Bygging av ny Løren skole for hørselshemmede er som kjent vedtatt mange ganger, men kommunens byggekomite har 27. mai vedtatt *enstemmig* at «om Løren finansieres innenfor rammen, må andre prosjekter utgå. Bare Holmlia 7-9 er av en slik størrelsesorden.»⁽¹⁷⁾ Dette betyr ganske enkelt å sette de hørselshemmede elevene som har en helsefarlig skole opp mot ungdommen på Holmlia som ikke har ungdomsskole i det hele tatt. Høyre, DNA, Kr.F. og Fremskrittspartiet står bak dette enstemmige vedtaket.

Støtt innvandrernes kamp

Da bystyret behandla budsjettet for 1982, fremma RVs Veslemøy Haslund forslag om å øke bevilgningene til undervisning for fremmedspråklige elever *i takt med økninga i elevtallet de siste åra*. Hun fikk en håndfull stemmer til forslaget, som hun begrunna slik:

«Det er innvandreringene som blir verst rammet. Antallet fremmedspråklige elever øker i Oslo-skolene. Nå skal undervisningstilbudet til dem skjæres ned så kraftig at 63 lærere må slutte. Av dem er 24 morsmålslærere. Omtrent 1 000 fremmedspråklige elever i ordinære klasser mister all morsmålsundervisning. Disse ungene har stort sett mangelfulle norskkunnskaper. Når de også mister morsmålsopplæringa, får de ikke utviklet evnen til abstrakt tenkning. At morsmålsundervisning fungerer slik, er elementær kunnskap. Dette er derfor fra topp til bunn et opplegg for å sikre at innvandrernes barn skal gis så dårlig skolegang og utviklingsmuligheter at de ikke har mulighet til å bli noe annet enn et slags oppvaskproletariat som på forhånd er dømt til bare å kunne overta de dårligst betalte jobbene, de jobbene foreldrene deres har i dag.

Skolesjef Riksaasen mener at Norge har hatt et høyt ambisjonsnivå når det gjelder undervisning av fremmedspråklige elever. Han har studert forholdene i London og Paris og tydeligvis lært en hel del. Det som er poenget, er kort og enkelt: Det budsjett som Riksaasen har laget er grunnlagt på finansutvalgets enstemmige budsjettvedtak, er av en slik karakter når det gjelder de fremmedspråklige elevene at det uten videre kunne gå inn som en del av det rasistiske programmet til Carl I. Hagens parti. Dette er et opplegg som diskriminerer innvandrernes barn og dyrker fram rasemotsetninger. Vi må med sorg konstatere at Carl I. Hagen har fått full uttelling.»

Våren 1982 gjennomførte innvandrerelevne og deres foreldre og lærere streikeaksjoner mot ødeleggelsen av morsmålsundervisninga.

Til nå har de ikke vunnet fram. Det er venta en økning på 25 prosent i antall fremmedspråklige elever fra høsten 1983. Og det skal «dekkes» med en økning i timetallet på omtrent 3 prosent.

Norge er i dag et flerkulturelt land. Skolepolitikken tar ikke hensyn til det. De fremmedspråklige elevene er gjort til skolebudsjettets fremste salderingspost.

1. Opplysninger fra skolesjefen, slik de er gjengitt i et skriv til fylkesstyrets medlemmer i Oslo Fylkeslag av Norsk Lærerlag, datert 14.1.82.
2. Utrekna på grunnlag av kommuneregnskapene for de enkelte år.
3. Beløpene viser forskjellene på den *formelle* og den virkelige statstøtten.
4. Se f.eks. protokollen fra bystyrets budsjettmøte 10.-11. desember 1981, s.115.
5. Se f.eks. Forslaget til statsbudsjett for 1982 fra DNA-regjeringa og DNAs merknad i Kirke- og undervisningskomiteen budsjettinnstilling, avgitt 25. november 1981. Innst. S. nr. 12 (1981-82)
6. St.prp.nr.122 (1981-82), s.9.
7. Statistisk Årbok for Oslo 1980, side 302 og kommuneregnskapet for 1981, s.9. Tallet gjelder bruttoutgifter i skolen i prosent av bykassens bruttoutgifter. For nettoutgiftene får en samme tendens men litt lavere tall.
8. Se skolekapitlet i IKO-rapporten, utgitt sommeren 1981.
9. Innstilling fra skolesjefens kontor, kapitel 1.3 Skolebruksplanen og økonomi.
10. Samme kilde, s.2.
11. Notat fra rektorene i bydel 26, høsten 1981. Her sitert etter et materiale utarbeidd av Dag Ulvin, Rommen skole.
12. Reportasje og intervju med Tage Gulbrandsen i Akers Avis 12. februar 1982.
13. Aftenposten 23. mars 1982.
14. Spesialundervisning i skolen. Temahefte fra Norsk Lærerlag 1981, s.19.
15. Samme kilde som fotnote , s.3.
16. Finansrådmannens budsjettforslag 1983, s.84
17. Protokollen fra byggekomiteens møte 27.5.82.

15. Kollektivtrafikken — dyrere og farligere

I august 1980 behandla bystyret Samferdselsplanen. De følte seg tvunget til å vedta «transportpolitisk linje C» som bl.a. skulle bety økt satsing på kollektivtrafikk og redusert bilbruk.

75% av befolkninga som jobber i sentrum reiser kollektivt, mens bare 50% av de totale arbeidsreisene er kollektive. Banesystemene — og til en viss grad bussrutene — er sentrumsretta, slik at folk ofte må inn og ut av sentrum for å komme til jobb hvis de reiser kollektivt. Derimot kan de spare vesentlig med tid om de bruker bil.

Trafikkgrunnlaget f.eks. for sporvognas ruter er sviktende ifølge tellinger. Dette følger av den store utflyttinga fra indre by.

Økt satsing på kollektivbruk må bety å bygge ut kollektivtilbudet slik at det samsvarer med behovet til byens befolkning. *Forutsetninga* for at folk skal velge kollektive transportmidler i et konkurranseforhold med bilen, er *først og fremst* at folk kommer seg omtrent like hurtig fram med bil (lite overgang og venting, korte intervaller mellom avgangene osv.) og *dernest* må kollektivtilbudet være vesentlig billigere.

...«men kommunens dårlige økonomi»

Allerede i budsjettbehandlinga, drøyt 3 måneder etter vedtaket om Samferdselsplanen, var den fagre målsettinga om «økt satsing på kollektivbruk» glemt. Da ble nemlig kommunens tilskudd til drift av baneselskapene *reduisert* og takstene *økt*. Årsberetninga 1981 for Oslo Sporveier, Ekebergbanen og Holmenkollbanen viser følgende:

Antall reiser er redusert fra 119,8 millioner passasjerer i 1980 til 117 millioner passasjerer i 1981. Trafikkantene betalte 36,6% av reisens kostnad i 1980, og 42% i 1981. Oslo kommune derimot har redusert sin andel fra 56,3% i 1980 til 51% i 1981. Uhellsstatistikken viser at antall kollisjoner (merk: ingen kollisjoner på T-banen) økte fra totalt 1162 i 1980 til 1628 i 1981. Antall personskader (dvs. påkjørt, skadet ved på/avstigning og bråstopp) har steget fra 195 i 1980 til 234 i 1981. Beretninga kommenterer ikke med et ord årsaken(e) til denne utviklinga, men vi kan med visshet anta at elendig framkommelighet især for sporvogna og bussen samt forfallent vognmateriell p.g.a. innspart vedlikehold, har økt uhellene.

Så har vi hatt et 1982-budsjett hvor partiene DNA og Høyre sikret ny øk-

ning av takstene. Før juli 1980 kostet et universalkort for voksne kr. 90. I 1982 koster det kr. 170, altså nesten en fordobling på ca. halvannet år. Enkeltbillett for voksne har i samme tidsrommet økt fra kr. 3 til kr. 7, en økning på 133%. DNA og Høyre var noe uenige om *hvor mye* som skulle spares inn på drifta, men *at* det skulle spares var det ingen uenighet om. *Hvordan* 48 millioner skulle innspares (Høyre, Kr.F. og Fremskrittspartiet), ble derimot elegant overlatt til sporveisadministrasjonen og sporveisstyret å finne ut av.

Kapitalinvesteringene, dvs. nødvendige investeringer i vedlikehold og forbedringer av vognmateriell og anlegg, er jamt og trutt blitt redusert fra år til år. Det «forskyves» til neste års budsjett. Resultatet blir forfall og antakelig langt større investeringer om noen år, *hvis* man skal opprettholde dagens kollektivnett. Når det gjelder sporvogna, er det indre strid i DNA. Sterke krefter mener at de skal foreslå nedlegging.

Kaos og mannskapsmangel

Ansettelsesstopp (vedtatt i bystyret) i Sporveien ble innført fra 17. desember 1981. Ifølge en automatiseringsavtale mellom bedriften og betjeninga skal 244 stillinger spares inn ved naturlig avgang. Men dette skulle man *tro forutsatte* at den avtalte automatiseringa var gjennomført, *før* man reduserte betjeninga. Pr. i dag gjenstår det fortsatt ombygging og innføring av enmannsbetjente vogner på 3 av 4 ruter på Grefsen. En god del ansatte har slutta uten å bli erstatta p.g.a. ansettelsesstoppen. I dag lider Oslo Sporveier av *akutt mannskapsmangel*, og betjeninga må jobbe mye overtid for å opprettholde rutetilbudet sånn noenlunde. Likevel står daglig T-banesperrer ubetjente — spesielt ille er det i helgene. Rutene 2 og 11 (Grefsen) kjører svært ofte uten tilhengere. Samtidig betyr innføringa av enmannsbetjente vogner et hardere arbeidspress på betjeninga og mye forsinkelser. Kort sagt et fullstendig anarki som gir folk et dårligere tilbud for en dyrere penge.

Dette er altså situasjonen — og tross dette har Norsk Kommuneforbund (Sporveisbetjeninga) foreløpig klart å forhindre at bystyrets vedtak om å innspare 48 millioner på eget driftsbudsjett i 1982, blir gjennomført. Ifølge forhandlingsprotokoll fra møte 20. april 1982 mellom NKF og finansutvalget i Oslo kommune skal denne innsparinga skje over 2 år. Det forutsettes at evt. reduksjon av ansatte skal skje ved naturlig avgang, samt at kommunen forplikter seg til minimum samme tilskudd i 1983 som for 1982 — pluss beregnet prisstigning for 1983 og justering ifølge resultatet av tariffrevisjonen i 1982.

Så til 1983-budsjettet

Finansrådmannen ser ingen grunn til å skjære ytterligere ned på sporveisadministrasjonens forslag — og det skjønner vi godt, så flinke som administrasjonen har vært med sparekniven. Administrasjonen foreslår bl.a. økte taks-

ter som er beregna å gi 92 millioner i økte passasjerinntekter (selv etter at man regner en reduksjon på 15 millioner p.g.a. dårligere rutetilbud). På den måten *reduserer* de også det kommunale tilskuddet slik at det havner på 42 millioner *under* den inngåtte avtalen mellom NKF og Oslo kommune!

Budsjettforslaget betyr: En reduksjon av 470 ansatte i Sporveien i løpet av 2 år (1982 og 1983), dårligere rutetilbud, økte takster og nok en gang utsettelse av nødvendige investeringer.

Det nye statstilskuddet på 15 mill. kr. i 1983 er av rent symbolsk karakter. Hvis Oslo skulle likestilles med andre fylker, måtte statstilskuddet i alle fall være rundt 200 mill. kr., ifølge tidligere beregninger fra sporveisadministrasjonen.

Også takstøkningene på buss og trikk blir «ramma» av valgkampen. I spørvestyrets møte 26.10.82 var det ingen som våga å gå inn for finansrådmannens takstforslag. Høyre var for økning, men hadde ikke noe konkret forslag til nye takster. Og DNA, som stemte sammen med Høyre for den voldsomme forhøyelsen fra 1.1.82, de er nå mot enhver takstøkning. Dette skulle i alle fall bety at kampen mot dyrere kollektivtrafikk vil ha en viss medvind som absolutt bør utnyttes. Så får vi samtidig bruke tida utover til å forberede oss på det «klimaskiftet» som med sikkerhet kommer i andre halvdel av september 1983.

Kollektivreiser for funksjonshemmede?

Bystyret har som linje at stadig færre skal få rett til å bruke Transporttjenesten for funksjonshemmede. Av brukerne i åra 1978—81 var det hele 90 % som var over 60 år. Og i 1981 utgjorde fritidsreisene så mye som 86,4 % på alle reiser. Hver bruker har nå rett til 8 fritidsreiser pr. måned. Tur/retur blir regna som to reiser. Og de som bruker TT må alltid betale full enkeltbillettpris.

Det var forventa at antall brukere skulle øke med 7 000 i løpet av 1981, de funksjonshemmedes år. Men bystyrets vedtak i august 1981 satte stopper for den tendensen. Det ble stilt strengere krav til uførhet, og nå må alle brukere søke på nytt hvert år.

Derfor gikk antall TT-brukere ned fra 23 986 i januar 1981 og til 19 300 i juli 1982.

RVs standpunkt er at funksjonshemmede skal likestilles med andre kollektivreisende. Det betyr innføring av universalkort, flerreisekort osv. Vi er blitt nedstemt, men reiser kravet på nytt. En funksjonshemma som bruker TT til jobb og dessuten 4 tur/retur-reiser i fritida, har i dag ca. kr. 360 i reiseutgifter pr. mnd. Hvis enkeltbillettprisen øker til 10 kroner, blir den månedlige utgifta hele kr. 520.

16. Tekniske etater — en unødvendig luksus?

Det er mange som mener at byen kan klare seg uten en stor del av de tekniske etatene. Høyre og Fremskrittspartiet ønsker å la private firmaer slippe til og samle opp fortjeneste. Mens Sosialistisk Venstreparti på andre sida har fremma forslag som gjør arbeidsplasser i tekniske etater til salderingspost.

Finansrådmannen foreslår å fjerne 111 stillinger i 1983, hovedsaklig i veivesenet og vann- og kloakkvesenet.⁽¹⁾ Stillingene skal tas fra drifts- og anleggsavdelingene. Dette vil gå på bekostning av daglig drift og vedlikehold. Foruten at enda flere blir arbeidsløse, vil det merkes som flere hull i asfalten, dårligere renhold og snøbrøyting i gatene, samt forfall i byens parker og gatetun. Slik forslumming blir dyr i lengden, for en eller annen gang må alt settes i stand fra bunnen. Forfallet vil merkes mest i indre by.

Den kommunale verkstedvirksomheten har lenge vært en torn i øyet for en del toppolitikere. Dette er virksomhet som de gjerne så overlatt til private bedriftseiere. Ordfører Nordengen ønsker nå å reise denne saka igjen. «Såfremt det ikke lykkes med sammenslåing av Oslo Lysverkers verksted og Sentralverkstedet, bør man i løpet av budsjettbehandlingen kartlegge Sentralverkstedets videre rolle i Oslo kommune».⁽²⁾

Høyre og flere andre vil privatisere både søppeltømming, veivedlikehold, planlegging av boligområder og andre saker. Dette betyr *ikke* at samme mengde arbeid blir utført billigere. Poenget er alltid enten at standarden senkes eller at en del oppgaver forblir ugjort. En tredje mulighet er at private firmaer kan ansette folk på dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn kommunen, og dermed «spare» litt. For brukerne blir dette dårligere løsninger og på sikt vanligvis dyrere.

Sparemuligheter?

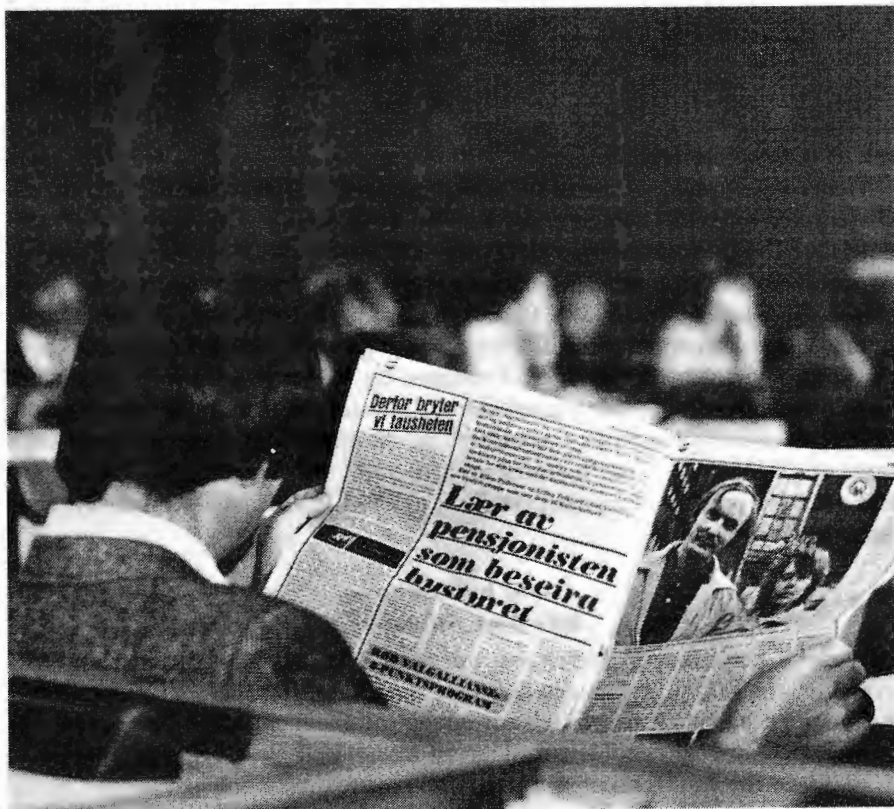
Men noen sparemuligheter finnes. Bystyret har vedtatt det som kalles «transportpolitisk linje C.» Dette betyr bl.a. økt satsing på kollektivtrafikk. Men dette vedtaket er laga bare for bruk ved festlige og offentlige anledninger. I praksis planlegges nå utbygging av toplankryss rundt hele Ringveien. Bare Smestadkrysset koster 250 mill. kr. Det planlegges 4-feltsvei rundt Akershus festning, i Lybekkergata og i Teatergata. Dette forutsetter bl.a. riving av en god del hus.

Dette viser hvordan kapitalens anarki styrer byen. Det er kapitalsterke grupper som ønsker ei slik satsing, på tvers av de politiske vedtaka som er gjort. Og kommunens ledelse bøyer av og lar kapitalinteressene styre.

Disse tiltaka øker biltrafikkpresset inn mot sentrum og undergraver kollektivtrafikken. I stedet burde det vært satsa langt mer penger på å bygge ut kollektivtrafikken, trafikksanering, gatetun, fartsreduksjon i boligstrøk, sykkel- og gangstier osv. Men vi kommer sjølsagt ikke ett steg nærmere dette om vi støtter forslag om å sparke folk fra jobben i tekniske etater, legge ned kommunens verksteddrift og trappe ned reasfaltering og brøyting av bygatene.

1. Finansrådmannens budsjett for 1983, s. 255

2. Brev til finansutvalgets medlemmer fra Albert Nordengen, datert 11.10.82, s. 6.

Mange bystyremedlemmer studerte Klassekampens ekstrasnummer 1. september 1982, der det ennå hemmelige 1983-budsjettet ble offentliggjort. De menige bystyremedlemmene var heller ikke orientert om toppledelsens planer...

17. Beredskapsplanen — utsatt nok en gang.

«Vi mener at Oslo kommune på ingen måte er forberedt på å beskytte byens sivile befolkning ved et eventuelt krigsangrep».⁽¹⁾

Dette slo RVs Ellen Pedersen fast i en interpellasjon i bystyret i 1980, og foreslo at bystyret innen første halvdel av 1981 skulle diskutere Oslos sivile beredskap. Velvillig sendte ordføreren RVs forslag til formannskapet. «Så får vi se», sa ordføreren.⁽²⁾

Det ble ingen bystyredebutt om den sivile beredskapen i 1981.

I mai 1981 tok RV på nytt opp saka, og foreslo at bystyret i løpet av året skulle behandle en samla plan for den sivile beredskapen i byen. RVs forslag ble enstemmig vedtatt «sendt administrasjonen med anmodning om å fremme sak til folkevalgte organer».⁽³⁾

Heller ikke i 1982 ser det ut til at bystyret skal diskutere Oslos sivile beredskap. Siden bystyremøtet i mai har Beredskapskontoret i Oslo kommune utredet saka. Tydeligvis har ordføreren ikke vært en like ivrig pådriver i denne saka som når det f.eks. gjelder å effektivisere nedskjæringsforslag i f.eks. sosialhjelpsbudsjettet (se kap. 11). Beredskapskontoret, som skal samordne kommunens beredskapsmessige tiltak og stå for gjennomføringa av beredskapsplanlegging i fredstid, har med 7 ansatte og mangfoldige arbeidsoppgaver ennå ikke avslutta utredningsarbeidet. I beste fall foreligger Beredskapskontorets oversikt i løpet av november i år. At det skal bli bystyrebehandling i løpet av 1982, slik det ble vedtatt i mai, er mildt sagt usannsynlig. I beste fall blir det bystyrebehandling i begynnelsen av 1983. «Vi får se», er kanskje ordførerens kommentar.

Sivilt beredskap — ikke bare tilfluktsrom

Den sivile beredskapen dreier seg om mange spørsmål: Tilfluktsrom, forsyninger, helse- og sykehusberedskap, kommunikasjoner, kraftforsyning. Kommunen har klare forpliktelser i denne sammenhengen:

- bygge og vedlikeholde tilfluktsrom
- sørge for vannforsyning og kommunens tekniske anlegg
- treffe tiltak for innkvartering og annen bistand til krigstilflyttere
- lede og gjennomføre gjenopprettingsarbeid
- yte sivilforsvaret bistand bl.a. ved gjennomføring av krigsutflytting
- helsemessig beredskap
- sikre kraftforsyning⁽⁴⁾

Det er bl.a. disse spørsmålene RV har forlangt at bystyret skal ta stilling til. En bystyredebutt kan rette søkelyset mot svakheter og peke på hvor beredskapsarbeidet må styrkes. Og det er ingen hemmelighet at det står dårlig til. Bl.a. ble en heimevernsøvelse i mai i år avlyst p.g.a. transportstreiken. Øvelsen ble altså avlyst fordi transportnettet ikke var intakt (!) Hvordan skal det da gå i en virkelig krisesituasjon?

Tilfluktsromsplanen

Mens vi venter på administrasjonens utredning om den totale beredskapen i kommunen, kan vi se nærmere på ett område — tilfluktsromssituasjonen. Her foreligger det nemlig en plan, den såkalte Tilfluktsromsplanen.⁽⁵⁾ Planen ble lagt fram før sommeren, og behandlet i formannskapet i september, der den ble «tatt til etterretning».⁽⁶⁾

Planen redegjør for dagens situasjon. I bydelene 1-40 bor det 449 470 innbyggere. I samme område finnes det 387 480 tilfluktsromsplasser — altså en dekningsprosent på 86,2. Dekningsgraden varierer sterkt. Fra 249,3% i Frogner/Vika til 44,7% på Lindeberg/Furuset. Lavest ligger Nordstrand med bare 15,7% dekning.⁽⁷⁾

Bare et fåtall av tilfluktsrommene (57 314 plasser) er offentlige tilfluktsrom.⁽⁸⁾ Flertallet av de offentlige tilfluktsrommene — både nye og gamle — er konsentrert i indre by. Nyere drabantbyområder som Stovner/Vestli, Romås, Furuset/Lindeberg, har ingen offentlige tilfluktsrom. Ett unntak blir Holmlia, som vil få et offentlig tilfluktsrom i løpet av 1983 med 5 500 plasser. Holmlia er forøvrig det eneste nybygget som finansrådmannen gir penger i 1983. Ingen andre nybygginger er budsjettert.

Atom-angrep — «mindre sannsynlig»

Standarden på tilfluktsrommene varierer kraftig. Bare ca. 16 000 av de offentlige tilfluktsromsplassene er bygd etter nye forskrifter som krever at rommene skal gi beskyttelse mot atomangrep. Beredskapsplanleggere — både på statlig og kommunalt nivå — forutsetter at en krig i Norge vil bli ført med konvensjonelle våpen. Atomangrep sees som «mindre sannsynlig».⁽¹⁰⁾ Den foreliggende Tilfluktsromsplanen bygger sine forslag til utbygging på denne forutsetningen. Forøvrig er mange av de eksisterende tilfluktsrommene, som skal gi beskyttelse mot konvensjonelle våpen, i elendig forfatning. Bl.a. er flere hverken brann- eller rassikre.

Et spørsmål om penger

Den offisielle målsettinga er at «hele befolkningen i utsatte områder sikres plass i tilfluktsrom av rimelig styrke».⁽¹¹⁾ Men — det er økonomien som egentlig bestemmer: En fullstendig utbygging som virkelig skulle være i stand

til å gi sivilbefolkningen beskyttelse også mot et atomangrep «vil (...) ikke kunne gjennomføres ut fra en prioritering av de ressurser en har til rådighet i samfunnet».⁽¹²⁾Tilfluktsromssituasjonen er et spørsmål om penger. Tilfluktsromsplanen tar ikke spesielt hardt i når det gjelder å anbefale forslag til videre utbygging. Den sivile beredskapen skal tydeligvis tilpasses kommunens elendige økonomi. Imidlertid er det ikke bare kommunen som har et økonomisk ansvar her. I følge gjeldende regler skal staten dekke inntil 2/3 av utgiftene til nybygging av tilfluktsrom. I forhold til istandsettelse og vedlikehold av eksisterende tilfluktsrom dekker staten bare en mindre del. Spørsmålet om den sivile beredskapen i Oslo blir derfor også et spørsmål om å stille krav om andre statlige finansieringsregler enn de som finnes i dag.

1. Referat fra bystyremøte 18.6.80, s. 45.
2. Samme sted, s. 47.
3. Protokoll fra bystyremøte 12.5.82.
4. St.meld. nr. 77 1980—81. Om det sivile beredskap, s. 21.
5. Tilfluktsromsplanen. Rapport nr. 3 fra Utvalget for utarbeidelse av tilfluktsromsplan. 17.6.82.
6. Referat fra formannskapsmøte 8.9.82 sak 1365.
7. Disse tallene er hentet fra Tilfluktsromsplanen.
8. Opplyst av Beredskapskontoret.
9. Tilfluktsromsplanen.
10. Samme sted, s. 2.
11. Samme sted, s. 2.
12. Samme sted, s. 2

18. Byens verste arbeidsgiver?

Noen er uenige med oss når vi sier at kommuneapparatet er en lokal del av borgerskapets statsapparat. De vil ikke godta at kommunen først og fremst er en del av den herskende klassens maktapparat overfor arbeiderklassen.

Vi oppfordrer alle som er uenige med oss her, til å studere hvordan Oslo kommune opptrer som arbeidsgiver.

Oslo kommune er trolig den arbeidsgiveren som har aller flest saker «utestående» med arbeidstilsynet. Og kommunens ulike lederskikkelser har utvikla et usannsynlig sinnrikt system når det gjelder å trenere og omgå initiativ fra verneombud og pålegg fra arbeidstilsynet. Plassen tillater bare at vi nevner *en sak*: Solavskjerming på Sinsen skole.

Saka ble reist, grundig og samvittighetsfullt i 1977. Og pålegg ble gitt. Og når sant skal sies, dette var ingen stor sak. Men åra gikk. I 1979 ble det en smule møtevirksomhet. Både Albert Nordengen og direktøren i Arbeidstilsynet, tidligere nestformann i LO, Odd Højdahl, ble kopla inn. (Interesserte kan jo regne ut hvor mange møter og skriv det hadde vært på lavere plan først.) Nå ble man enige om at istedetfor solavskjerming, så skulle kommunen lage et handlingsprogram for arbeidsmiljøtiltak i skolen! Men så ble det ikke laga noe slikt program heller. Derfor måtte Arbeidstilsynet til igjen og gi *pålegg om å lage handlingsprogram*. Og så ble det laga. Men programmet er produsert på vanlig A—4-format, og gir ikke beskyttelse mot hverken sol eller vind.

Derfor måtte Arbeidstilsynet begynne forfra igjen. Og høsten 1982 ble det gitt pålegg om å få satt opp solavskjerming på Sinsen skole innen 1. april 1983. Hva som så skjer, det vet ingen. Men vårsola blir i alle fall like varm i 1983 som den var i 1977, 1978, 1979, 1980, 1981 og 1982.

En slik utspekulert forakt for arbeidstakeres og elevers arbeidsmiljø vil på den ene sida virke fordyrende. Hvis solavskjerminga ordnes i 1983, blir det dyrere enn om det var gjort i 1977. Foruten at all «saksbehandlninga» har kosta tusener av kroner. Men hovedsaken er jo at slikt noe skal få andre til å gi opp på forhånd. Dermed blir det lønnsomt for kommunen likevel. Fordi andre saker ikke blir reist i det hele tatt.

Overtallighetsreglementet

Den 5. mars 1980 vedtok Oslo formannskap sine «Retningslinjer for omplassering av overtallige». De laga et regelverk som er ulovlig på flere punkter. (Nærmere omtalt i kapitlet «Overtallige eller oppsagt — hva er forskjellen?» i RVs hefte Oslo 1982.) Da vi ble kjent med dette, reiste RVs Ellen Pedersen saka i bystyret. Da saka ble behandla 17. mars 1982, innrømte personal- og

lønsrådmannen at regelverket var ulovlig, og han sa at «det foreligger et forslag til endringer i disse reglene som er utarbeidet i samråd med Arbeidstilsynet, og som Arbeidstilsynet så sent som sist mandag, altså denne uken, i et møte har godkjent».⁽¹⁾ Så det nytter å kreve ulovligheter retta opp, men kommunens ledelse bøyer ikke av før de er helt nødt.

Framtidsvyer

I kommuneplanmeldinga fra våren 1982 trekker toppledelsen opp sine framtidsvyer for «A/S Oslo kommune». De misliker at det er så mange fagforeninger. «En konsentrasjon til færre organisasjoner kunne fra kommunens side være ønskelig»⁽²⁾. De ønsker å få fjerna Klasseplasseringsutvalget fordi det gir en mulighet til lønnsopprykk i tariffperioden. Og de vil ha politikerne vekk fra alle forhandlinger med fagforeningene. Finansrådmannen mener han takler slike saker best uten politikerinnblanding. Kort sagt ønsker finansrådmann Lund å få en slags posisjon som allmektig generaldirektør.

Det slås fast at hensynet til funksjonshemmede arbeidstakere må «nedprioriteres og innordnes» under kommunens sparebehov.⁽³⁾ Generelt slås det fast at «det bør i planperioden tas opp forhandlinger som sikrer kommunen bedre styring av arbeidskraften mot de områder der det er mest behov for dem — også for de arbeidstakere som har avtaleforhold som i utgangspunktet innebærer at de i spesielle tilfelle kan motsette seg beordninger til andre tjenestesteder og etater».⁽⁴⁾ Vi må regne med at det stadig blir gjort forsøk på å få til en slik «fleksibel bruk av arbeidskraften» som det heter på toppledelsens eget språk.

Ikke minst fordi noen nøkkelpersoner i Kommuneforbundets distriktsledelse har hatt en lei evne til å inngå avtaler som er dårligere enn lovens bestemmelser, bør tillitsmenn og fagorganiserte ellers være på vakt.

1. Referat fra bystyrets møte 17.3.82, s.42.

2. Kommuneplanmeldinga s.40.

3. Samme sted, s.41.

4. Samme sted s.47.

19. «Lure» ideer: Ferieskatt og pissoaravgift

En del bypolitikere i Oslo tenker ut «lure» inntektskilder for kommunen. Poenget er sjølsagt å finne på noe som gir penger i kassa, uten at en tar fra de rike.

1. *SV: Mer skatt fra arbeidsfolk.* Da «Justert langtidsbudsjett 1980-90» ble behandla i bystyret i mai 1981, slo SV fast at «løsningen på Oslos økonomiske problemer må ta utgangspunkt i klasseskillene». Deretter foreslo de «økt kommuneskatt med 1 prosent i påvente av nytt kommunalt inntektssystem: 200 mill. kr.»⁽¹⁾ Protokollen viser at forslaget bare fikk SVs egne 5 stemmer. Innholdet i det er ganske enkelt at alle lønnstakere skal betale 24% istedetfor 23% kommuneskatt. Eller sagt på en annen måte: Hvert år skulle over 200 mill. kr. flyttes fra husholdningsbudsjettene og til bykassa.

2. *Venstre: 1 million i pissoaravgift.*

I bystyrets møte 10. desember 1981 foreslo Venstre å innføre «avgift for menn ved de offentlige toaletter», dvs. pissoaravgift. Om den praktiske gjennomføringa skulle sikres ved å sette opp sperrer med myntinnkast foran pissoarene, går ikke fram av bystyreprotokollen. Men inntekta skulle i alle fall bli 1 million kr. ⁽²⁾ Samtidig foreslo de at administrasjonen skulle legge fram egen sak om hvordan inntektsmulighetene kan økes, f.eks. ved «å sette de offentlige toaletter bort til privat entrepris».⁽³⁾ Dette nyskapende forslaget fikk bare Venstres 3 stemmer.

3. *Arbeiderpartiet: Parkeringsavgift i Marka.* Det var DNA som foreslo å innføre parkeringsavgift på de plassene der folk parkerer før de drar på tur i Oslo-marka. De fikk naturligvis støtte fra Høyre og saka ble vedtatt. Venstre hadde eget forslag om å sette avgifta til 10 kr. istedetfor 7 kr. pr tur.⁽⁴⁾ Opplegget var basert på at Skiforeningens medlemmer skulle kreve inn pengene, og at de etterpå skulle deles mellom kommunen og organisasjonene. Det skulle være en erstatning for at den kommunale støtta til idrettsorganisasjonene ble trappa ned. DNAs Hanne Finstad sa det så treffende: «Dette vil også kunne tilføre idretten betydelige summer... Jeg tror vi nå har gitt idretten et viktig håndslag i en trang økonomisk situasjon, og jeg tror at vi kanskje også kan kreve at de yter sitt.»⁽⁵⁾ SV stemte mot dette forslaget, men Gunhild Emanuelson (SV) forsvarte det i alle fall på et åpent møte i Oslo Samorg.

Og det ble sjølsagt fiasko, både praktisk og økonomisk. «Enkelte bilførere opplevde først å måtte betale for en ubruyttet parkeringsplass, for siden å måtte ringe til Falken for å få bilen løs.»⁽⁶⁾ Og det ble ikke særlig penger av det. Etter at utgiftene var dekket, sitter Skiforeningen igjen med 300 000 kr. for

1982. Dette «betydelige beløp» skal dekke det hullet som er oppstått ved at kommunens støtte er redusert fra 935 000 kr. i 1980 til 150 000 i 1982.⁽⁷⁾ For å fortsette suksessen er kommunens støtte til Skiforeningen i 1983 ført opp med bare 46 000 kr.⁽⁸⁾

4. *Venstre: Gratis trikk for de gamle.* Alle vet at Venstre er glad i trikken og glad i de gamle. Derfor foreslo de en ekstraøkning av trikkesatsene for 1982 med 12 mill. kr. (på toppen av Høyres/DNA's fellesforslag). Beløpet skulle brukes til å sikre «gratis kollektivkjøring for minstepensjonister født før 1901».⁽⁹⁾ Dette fikk også bare Venstres egne stemmer.

5. *Gratis resirkulasjon av søppel.* Venstre mener også at det er penger å tjene på å samle inn og selge søppel «dersom avfallet primærsorteres ved innsamlingen. Bl.a kan dette gjøres ved bruk av forskjellige fargede sekker til forskjellig avfall, containeroppsetting på statelige steder, etc.» De foreslo derfor at Bydelsutvalgenes Fellessekretariat skulle ordne det praktiske og administrative «med tanke på videresalg av størst mulig del av avfallet».⁽¹⁰⁾ Dette forslaget var så lurt at det ble «besluttet sendt formannskapet».

6. *Ferieskatt på danske båten.* Bortsett fra SVs skatteforslag dreier jo alt dette seg om småpenger. Men nå i høst har Venstre kommet med en ide som betyr penger i kassa. De foreslår kommunal ferieskatt på danske båten med 50 kr. pr tur. Det skal gi 100 mill. kr. i bykassa i 1983, hvis denne venstreideen vinner fram.⁽¹¹⁾

Dette får greie seg med eksempler. Men kom bare ikke og påstå at de borgerlige politikerne mangler fantasi når det gjelder å finne nye metoder for å flå vanlige lønnstakere.

1. Kilde: SVs forslag slik det gjengis i vedlegg 3 til saksdokumentene i sak 203 i bystyrets møte 21.5.81.

2. Kilde: Bystyrets protokoll fra budsjettmøtet 11. desember 1981, s.46.

3. Samme kilde.

4. Samme kilde, s.42.

5. Det trykte referatet fra bystyremøtet 11. desember 1981, s.45.

6. Kilde: Intervju med Skiforeningens generalsekretær i Aftenposten 21. oktober 1982.

7. Aftenposten 21. oktober 1982.

8. Finansrådmannens budsjettforslag 1983, s.267.

9. Bystyreprotokollen fra 10.-11. desember 1982, s.98.

10. Protokollen fra bystyrets møte 10.-11. desember 1981, s.108.

11. Arbeiderbladet 1.10.82.

20. Kamper som ga resultater

Kommunens nedskjæringspolitikk led flere viktige nederlag i 1982. Den ekstraordinære husleieøkninga i personalboligene ble mindre verdt enn papiret vedtaket ble skrevet på. Og etter mange ukers kamp ble sparevedtaket for sykehjemmene oppgitt. To nederlag som kosta kommunen 20 mill. kr.

Kamp mot kommunens subsidieordninger, det er blitt hjertesak for Høyres fremadstrebbende kommunalråd og hotelleier, Hans Svelland. Da finansutvalget i november 1981 behandla 82-budsjettet, fikk han alle med på at «subsidieringen» av personalboligene skulle avvikles. Med et pennestøk og et raskt vedtak ble husleiene økt med 5 mill. kr., eller 20%, *på toppen av den ordinære husleieøkninga.*

Men Svelland og hans politiske kolleger hadde forregna seg. Svaret fra en rekke personalgrupper var nemlig kort og kontant: *Vi betaler ikke!*

RV ble kontakta av kommunale leieboere, og vi reiste saka i bystyret. Der møtte en delegasjon av leieboere opp og fortalte *hvorfor* de ikke ville betale, pluss en del andre sannheter.

Og subsidiebekjemperen Svelland ble grundig avkledd. Det viste seg nemlig at det ikke skjer noen subsidiering av de som bor i personalboligene i helse- og sosialsektoren. Det hele var bare oppspinn! Husleia dekker alle ordinære driftsutgifter og renter av husbanklån. Tvert om kommer disse beboerne dårligere ut enn andre, fordi de ikke får trekke fra rentene på selvangivelsen. Det Svelland hadde prøvd, og fått en samla toppledelse i kommunen med på, var å legge en *ekstra avgift til bykassen* på kommunens leieboere. Men det ble altså oppgitt. Av de 5 millionene ble det ikke innkrevd så mye som 5 øre.

Mannen bak ideen, Hans Svelland, har en kommunal årsgasje på kr. 253 450. Og til forskjell fra kommunens leieboere har han muligheter til å trekke fra både det ene og det andre på selvangivelsen. I skattelikninga for 1981 står han oppført med 0 i inntekt og 0 i formue. Var det noen som snakket om subsidiering?

Sykehjemsseieren

Formannskapetets vedtak 27. januar 1982 om å spare inn 12,9 mill. kr. på sykehjemmenes lønnsbudsjetter hadde full tilslutning fra alle partier unntatt RV og SV. Men vedtaket vakte en politisk storm som tvang bystyret til å oppheve det, etter nesten tre måneders kamp:

— Flere av de ansatte og deres tillitsvalgte sto fram i aviser, radio og TV og

beskrev de arbeidsmessige og menneskelige følgene av vedtaket. De understreka at den nøden som nå ble skapt, ene og alene var formannskapetets ansvar.

— Ett av forbundene — Norsk Sykepleierforbund — engasjerte seg særlig kraftig. De gikk ut med veldokumenterte krav om at *bemanningen må bedres over det nivået den hadde før 27. januar.*

— Flere pasienter og pårørende sto fram i massemedia.

— Kravene ble raskt reist i politiske organer, ved at RV tok dem opp i sosialutvalget og meldte en interpellasjon i bystyret. (SV interpellerte også om saka, og helt på tampen — da kommunens nederlag var et faktum — gikk DNA ut med krav om å få omgjort det vedtaket de sjøl hadde fått drevet igjennom!)

— En delegasjon av ansatte fra NSF møtte fram i bystyrets marsmøte og forklarte sitt eget syn og beskrev følgene av formannskapsvedtaket, ned til minste jævlige detalj.

Det politiske presset ble så massivt at bystyrets store flertall ble stående isolert og avslørt. De fant ingen annen utvei enn en midlertidig retrett. Og de vedtok også en tilleggsbevilgning på 3 mill. kr. til de sykehjemmene som var dårligst stilt.

Dette er to seire som er vunnet i ei tid med harde nedskjæringer. Årsaken er helt klar. Det var noen som våget å kjempe tross alle formaninger om måtehold og moderasjon og de utnytta alle særegenhetene i saka for å øke presset mot kommunen.

Lær av deres erfaringer. Følg deres eksempler i 1983.

Våg å kjempe — våg å vinne.

21. Slik får du informasjon

Gjennomføringa av budsjettvedtakene i 1983 vil bli prega av kommunevalgkampen. Flere viktige nedleggjser vil bli utsatt til etter at valget er over og den nye byregjeringa er valgt, hvis byens ledere får det som de vil.

Likevel er det viktig å følge med fra måned til måned. Og for all del — mange nedskjæringar vil bli drevet gjennom uansett valgår eller ikke. Flere ganger i løpet av året kommer de ulike rådmenn til å utarbeide oversikt over regnskap og lage prognoser for resten av året. Disse dokumentene vil vise gapet mellom vedtatt budsjett og igangværende virksomhet. Og de ulike etatsutvalg vil diskutere hvordan budsjettet kan håndheves.

Det er fullt mulig å følge med denne utviklinga på de områdene du er mest opptatt av sjøl. Vi har laga ei liste over hvor du kan skaffe deg ulike opplysninger. Blir du stående fast, skal vi fra RVs bystyregruppe hjelpe til etter beste evne.

Det første du bør skaffe deg er:

— Finansrådmannens budsjettforslag 1983, pluss de tilleggsinnstillingene som er laga etterpå.

— Protokollen fra finansutvalgets, formannskapet og bystyrets budsjettmøter. (Vil foreligge trykt før nyttår).

— Det endelig vedtatte budsjettet som kalles «Dokument 3» og foreligger trykt i januar.

Og så er det bare å fotfølge politikerne i korridorer og alskens irranger:

Finansutvalg, formannskap og bystyre

Både finansutvalget og formannskapet behandlar sakene før de kommer til bystyret. For de aller fleste sakene er både innstillingene som er laga på forhånd og møteprotokollene offentlig tilgjengelig. *Formannskapets kontor* — tlf. 41 00 90 — kan skaffe deg alle de offentlige dokumentene til hver sak. Der kan du også få lese gjennom møteprotokollene eller få kopi av dem. Til bystyrets møter er det slik at alle saksdokumenter ligger mangfoldiggjort på Formannskapskontoret på forhånd, så hvem som helst kan få. Det samme gjelder den trykte vedtaksprotokollen fra siste bystyremøte. Og etter noen uker foreligger det et trykt referat av hvert eneste ord som er sagt i bystyremøtet.

Skolestyre, sosialutvalg, helse- og sykehusutvalget m.fl.

Også her er det slik at de aller fleste saksdokumenter og møteprotokoller og vedtak er offentlig tilgjengelig, hvis du bare spør og spør på riktig sted. Er det en bestemt sak du er særlig interessert i, vil du som regel få tilsendt de innstillingene som gjelder saka. Saker som gjelder enkeltpersoner er som regel

unntatt fra offentlighet. De riktige stedene å henvende seg er:

Skolestyret: Skolesjefens kontor, Strømsveien 102. Tlf. 19 82 00.

Sosialutvalget: Sosialrådmannens kontor, Møllergt. 39. Tlf. 11 10 20.

Helse- og sykehusutvalget: Sykehusrådmannens kontor, Sognsveien 9 a. Tlf. 46 99 47.

Kommunikasjonsutvalget: Kommunikasjonsrådmannens kontor, Trondheimsveien 5. Tlf. 68 30 40.

Park, idretts- og renholdsutvalget: Park og idrettsvesenet, Kingos gt. 17. Tlf. 38 18 70.

Vei- og vannutvalget: Teknisk rådmanns kontor, Trondheimsveien 5. Tlf. 68 30 40.

Kulturutvalget: Kulturrådmannens kontor, Strømsveien 102. Tlf. 19 82 00.

Boligutvalget: Boligrådmannens kontor, Roald Amundsensgt. 4. Tlf. 41 00 90.

Personal- og lønnsutvalget: Personal- og lønnsrådmannens kontor, Fr. Nansens pl. 3. Tlf 41 00 90.

I alle disse utvalga, unntatt skolestyret, er det en kommunalråd som er formann.

Andre kommunale utvalg

Barnehagenemnda: Barnehagekontoret, Møllergt. 39. Tlf. 11 10 20.

Sporveisstyret: Oslo Sporveiers administrasjon, Økernvn. 9. Tlf. 68 95 80.

Helserådet: Statsfysikus kontor, St. Olavs pl. 5. Tlf. 20 10 70.

Bydelsutvalgene: Fellesekretariatet, Kjeld Stubs gt. 3. Tlf. 41 10 38.

Generell informasjon

Den som vet mest om den enkelte sak, er den på vedkommende kontor som har vært saksbehandler. Skal du vite noe skikkelig om økonomien i hver enkelt etat, så er det ofte budsjettkonsulenten på rådmannskontoret som har best oversikt.

Skal du ha opplysninger som gjelder helheten i Oslos økonomi, så har du størst mulighet til å få svar ved å henvende deg til Finansrådmannens Planleggingsavdeling på Rådhuset. Tlf. 41 00 90. Der finner du bl.a. de som utarbeider Statistisk Årbok for Oslo.

Lykke til!

Norsk boligpolitikk fra sosial profil til fritt marked

Oslo AKP(m-l) har gitt ut et bolighefte med følgende temaer:

**Sosial boligbygging og statens rolle
etter krigen**

Folketall og boligforhold i Oslo

OBOS og boligkooperasjonen

Byfornyelse

Heftet koster kr. 25,- og kan bestilles hos:

Oslo AKP(m-l)

Boks 211, Sentrum

Oslo 1

Jeg bestiller stk av Norsk Boligpolitikk, — fra sosial profil til fritt marked».

Navn

Adresse

OSLO 1982

Håndbok i kampen mot nedskjæringer

Pris kr. 20,-

Bestilles fra:
Oslo Rød Valgallianse
Boks 211, Sentrum
OSLO
Tlf. 41 40 32

TOM SIDE

Red. Erling
Folkvord

Hvem har ei framtid i Oslo?

Byens toppledere plan-
legger et «nytt» Oslo
— et city-område uten
industri, men med
konferansesenter og
kongresshoteller —
tilpassa storfinansens
egne behov. Oslofolk

flest trenger noe helt annet — en by hvor vi kan
bo og leve. Med arbeidsplasser, boliger vi kan
betale, barnehager, skoler, buss og trikk vi har
råd til å bruke. Dette heftet forteller om planene
som lages i kommunens møterom, om skoler, syke-
hus, arbeidsplasser. Alle har en mening om Oslo.
Vi som har laga dette heftet syns arbeidsfolks Oslo
er verdt å forsvare. For det er ditt Oslo byens
ledere vil ødelegge. Derfor kommer du til å få
bruk for harde fakta.

Pris: kr. **30,-**

